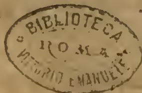

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
11 C
7 M

SAPIEN
tissimi Philosophi Ari
stotelis stagiritae. Theo
logia siue mistica Phy
losophia Secunduz
Aegyptios noui
ter Reperta et
in Latinum
Castigatis
sime reda
cta.

Cum Priuilegio.

Dilecto Filio Francisco de Rosis Rhauennati.

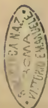

ILECTE Fili salutem & apostolicã benedictionẽ.Cum multi/& qdẽ præ/stantissimi rerum scriptores. Q ui nõ sine grauissima latinæ linguæ iactura delitescebant/ nostro tempore e/pro/fundissimis quasi tenebris in lucẽ prodierint: Non possumus non maiorẽ inmodũ studiosis gratulari. Nam in/ter cæteras curas, quas (in hac humanaq; rerum curatiõe diuinitus nobis concessa) subimus, nõ in postremis hanc quoq; habendam ducimus, ut latina lingua nostro Pontificatu dicatur facta auctior,& bonaq; artiũ cupidis ad má/ximos in disciplinas progressus/non mediocrem appor/tatam fuisse opem. Iccirco nulli parcendum ducimus impensæ/ut ueteres scriptores ubiq; gentium diligẽter inquirantur,& ad nos deferantur. Sic enim fit/ut neminem sui laboris pœniteat, Multi sua sponte id oneris suscipiãt/ ut in remotissimas penetrent regiones/Ad antiquorũ mo/numenta uel hominũ inuidia/uel temporum iniuria sup/pressa e tenebris eruẽda, gnari conatus sui egregia pmia reportaturos. Vt tu nuper fecisti dilecte fili, Q ui p tot barbaras & dissonas gentes in Syriam usq;/cum maximo di/spendio nec sine uitæ periculo peruenisti, Neq; id alia de causa q̃ ut a/situ Immo interitu non nulla præstantissimorum Philosophorũ scripta uendicares. Inter quæ quoddã opus/quod Aristotelis Theologia seu Philosophia mysti/ca inscribitur (sic.n.libri titulus innuebat) Q uandoquidẽ egregia doctrina refertum. Arabicis litteris scriptum e/græco translatum deprehendisti, Q uod latinum factum No/bis grato admodũ munere obtulisti, idq; formis ad usum.

cõmunem excudendum nostro etiam hortatu suscepisti, Qui ne irritus sit hic tuus labor, si statim post tuam editio nem alii quoq; excuderint, Mandamus Vniuersis & Sin/ gulis per totũ orbem Terraq;, ad quos hæ literæ peruene rint, sub excommunicationis latæ sententiæ. His uero qui in nostra hac. S. R. E. ditione degunt/ Præterea sub ducen/ torum ducatorum ubi applicandorum/ & librorum quos impressierint/ amissionis pœna/ ne post tuam editionẽ per decẽnium proxime futurum usq; audeãt imprimere absq; tuo cõsensu. Absolutionem uero omnium & singulorum huic nostræ uoluntati contrauenientium. Nobis tantum modo reseruamus, atq; hisdem pœnis/ & imprimentes/ & impressa uolumina uendẽtes teneri uolumus. Ne autem contra nostram hanc inhibitionem audeat quispiam con tumaciter insurgere. Mandamus/ & præcipimus Vniuer/ sis & Singulis Apostolicæ Sedis Legatis/ Nunciis/ Orato ribus/ Patriarchis/ Archiepiscopis/ Episcopis/ Abbatibus/ Prælatisq; omnibus ecclesiasticis. Nec non eorum Locũ tenentibus, tum locorum omniũ Gubernatoribus/ ac Præ sidentibus, & copiarũ ductoribus in Virtute Sanctæ obe/ dientiæ & sub eiusdem excommunicationis incurrendæ pœna, Vt requisiti abs te omni auxilio prohibeãt, ne quis contra nostrum edictum per prædictum Decennium au/ deat innouare. Cæterum si quis iam audax ac Temerari/ us esset, qui nostras has litteras uel diuulgari prohiberet, uel diuulgatas ex locis sacris aut profanis amoueret, ea/ tundem pœnarum sit reus. Constitutionibus/ & ordinatio nibus apostolicis/ Cæterisq; quibuscunq; Contrariis non obstantibus. Datum Romæ apud. S. Petrum sub annulo Piscatoris Die. xxx. Decembris. M. D. XVII. Pont.

nostri anno Quinto

Ia. Sadoletus.

Beatissimo ac Pientissimo Pont. Leoni. X. Principi Augu/ stissimo, Franciscus Roseus Rhauenas foelicitatem.

Vm Anno ante hac tertio Damasci age rē Sanctissime Ponti. ut bonaꝝ litteraꝝ semp cultor, obnixe oēm dedi operā, nullis parcēdo dispēdiis ac laboribus/ quo celebrē urbis Bibliothecā ingrede rer (comite amico nō nihil loquutiōe araba ībuto/ ad inscriptiōes satis plegē/ das) exploraturus digestos illic codi/ ces inumeros ac ꝓciosos. Inter quos ꝓcipue unus uetustis/ simus occurrit: ꝓnotatus, Aristotelis theologia, seu Phīa Mystica, quā qm̄ audiuerā fuisse ab Aristotele cōditā, amis amq; desiderari. Statim succurrit īpetus hn̄di op̄is/ cogitās q̄tæ futuræ eēt existimatiōis apud oēs Phos ac theologos/ ꝑsertim hoc seculo/ inquo Aristoteles ipse omniū unus exi stit nominatissimus sapientūq; oium Magister/ unde non mediocri ꝓ facultate Rursus tributo ære clādestiaq; opa uoti cōpos me in Cyprum recepi ocius/ ubi quandoqui dem in Italia uirum litteraturæ operis gnarū/ aut certe de/ sperabam inueniri/ Moses rouas physicus Linguæ arabæ peritissimus Philosophus cōsultus est/ & quia librū proba uit nō mediocriter rogatus,/ datoq; ame minerurali etiam transtulit in sermonem qualemcunq; nouit Italicum co/ munē: mature ueꝝ ac fide cū omni/ uerbis singulis pari/ ter redditis. Quem deinde cum recensendum traderem Insigni Philosopho ac medico Petro Nicolao ex Castel/ lanis Fauentino: uiro uni sapiētiæ/ sed in achademia mul tum peripatetico autem plurimū uersatili/ ueneratus per lectum opus accurate/ Indesinenter collaudauit/ Concinā dumq; oportune/ atq; ad romanā orationem reducendū:

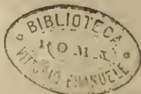
duxit & suscepit. Hoc igitur opus aureum exactissime cas/
stigatum In lucẽ prodire non dubitabi/sin secus/ foret abs/
surdum. Iuxta enim Platonis sententiam Haud debent in
publicum exire libri nisi censoris calculo antea proba/
ti. Sed illud quãlibentissime dicaui tibi clementissime ac
Munificentissime Pontifex/ Tum quia tu solus nostra hac
tempestate uestrum illum tuscum Moecenatẽ Clarissimũ
immitaris/ab teneris quippe unguiculis semp extitisti ue
rus uirtutum omnium protector/ ac presidium. Tũ quia
spero me rem gratam facturum non solum cunctis Phi/
losophis ac theologis/uerum etiam Reuerendissimo Car
dinali Medices / Bononiæ Legato atq̃ uice Cancellario
apostolico dignissimo. D.D. Iulio ex tua clarissima me/
dicorũ familia q̃ tuorũ natu maiorũ ac tuæ Beatitu. uestigia
Imitatus/semp lr̃atos oẽs fouere non dubitauit/ Tũ deniq̃
q̃a tu Põt. amplissime merito electus fuisti sacrosan. eccle.
Angelicus Antistes maximus/ ut i posterũ cũ tuis Cardini
bus sacratissimis tuoq̃ nepote Laurẽtio medices Bellipo/
tẽtissimo Rẽpu. Christianã acerrime tuearis. Immo (tuæ
Maiestatis auspicio) christiani nois rebelles funditus pes/
fundẽtur/ Quãbrẽ non ab re hæc mystica Aristotelis Philo
sophia seu mauis theologicum opus/tuæ Celsitudini au/
gustissimæ dicatum est / siquidem in omnibus propemo/
dum (praeter paucula) Cum theologicis dogmatibus atq̃
sanctissimis institutionibus consonat/ ut iam possit dici
quod de Platone ab augustino/illis transpositis christianũ
hic fieri Aristotelem/ Quare Pont. Clementissime Serenis
sima Fronte (qua soles) dignare Philosophi etiã Regiis
aulis uita assueti uolumen inuentum translatum exornã/
tumq̃ suscipere in sacrũ tuæ patrocinii maiestatis. Quale
certh.s breuibus quidem manuarium est/ uerũ imẽsis sen
sibus/uix ab humanis ulnis est complexile/ut qd̃ uniuers

sum uelut Proemio ꝑsefert)circulustret: Deū: Intellectū: aiam:n[ā]q; explorans pæniussime/& qn̄ sicut ipsi Aristoteli Alexander scripsit / Principi magis optarim literis præsta re q̄ armis tā diu optatos libros nunq̄ ante hac latini aper/ tos fore/ Letatus hos æuo tuo emersisse/ ut Philiphus Magnus autorem suo uiuere. Nolim tamen quispiam Li uidus aureos hosce quatuordecim libros publicare, ac po stergare audeat/ si nonus primo dūtaxat capite mutilus ac mancus esse reperiat/Strabo enim de Aristotelis ac theo/ phrasti libris ita scripsit/ Quom eos inquā Neleus Biblio thecæ utriusq; philosophi compos scepsim detulisset / euis posteri ob metum Italicorum Regum terræ illos insode/ runt & tinea labasefectarūt. Inde ab apelicone corrosiones emendare cupiēte erroribus repleti sunt/quos quanq̄ cor rigere tentarint nōnulli/presertim dum eos Romā ex athe nis remeās uictor scillā uexisset/ cōstare nihilominus qui potest redditi ne priori integritati/an temerati magis fue/ rint. Q d autem fuerit de horū numero Liber hic noster testis esse poterit/qui in capite libri noni mutilus & man/ chus est/ex translatione prius facta e græco in Arabicam linguam per abenamam saracenum uetustissimā penes me omnibus inspiciendā. Hoc igitur præcipuū opus tuæ Maiestatis numini merito dicatum Pont. Sanctissime In tua Palatina & quidem dignissimā adhibeatur Bibliothe/ ca; Me uero Roseum seruulum tuæ Sanctitudini Iam pri dem ex corde deditissimum tua gratia Clementer impar/ tire, tuiq; gregis scribere nōn dedigneris obsecro / uale & felix uiue Pater Beatissime totius Christianæ Reip. Sydus Fulgentissimum Rhauēnæ Kalē. Iani. M.D.XIX.

Petri Nicolai ex Castellaniis Fauentini Philosophi ac Medici Proœmium in Theologiam Aristotelis ad lectorem.

RANCISCVS Roseus Rhauēnas lector studiose ex Inclita Damasci Bibliotheca in Italiam nuper aduexit fidæ uetustatis codicē cui titulus Theologia Aristotelis a Græca lingua pridē per abenamam Saracenum in Arabā translatum Quod opus cū mihi diu dicandum exhibitum fuisset Mose roua interprete oratione iuxta Arabicum stilum Indigesta ac ob imperitiam latinitatis illiterata, quandoquidem maxime placuit ob sublimia theoremata, præsertim autē quā plurimas sentētias religioni Christianæ unanimes: aduersusq; ipios apprime conducibiles, subiit animus Romanæ ecphraseos toga donare ne diutius tā preciosus liber tanquā a Pyratis græco palio exutus: saʒoq; Barbaro indutus uerecundia publicum fugeret Theophrasti sui memor dicentis non magis fore credendum dictioni incōpositæ q̄ infreni equo. Quare in hoc latiniore quam parlo maiores Philosophi usus sum dialectico atq; iō quoq; ut elegantius (quantum materies patiebatur) Sermocinaretur apud eum cui dicandus erat Leonem decimū Pontificem Romanū facundissimum ac seculo presertim isto in quo etiam apud sapientes facundia nō parum refloruit maxime Illustrissimæ Medicorum Prosapiæ suffragio ingenti adiuta ne ue iniuria (qd̄ cōqueritur Boetius) fieret si eloquentia a sapientia dirimeretur neq; uero quantum potuerim adhibui orationis splendorem qd̄ nō licuit ne Musonius clamaret non Philosophum Loqui sed ubicu

Q đ hoc fuerit Aristo. opus,

nem cauere. Quod autem hii fuerint genuini Aristotelis libri, imprimis testatur diuus Thomas in suo aduersus unitatẽ Intellectus apologetico, pfessus Eos numero prorsus Pari se uidisse excriptos græce, nec dum trāslatos. adiicitq; fuisse necessarios, tanq̃ Methaphisicæ appendices. Ipsosq; ab Aristotile Physices secundo: Sapientiæq; primæ libro duodecimo promissos. Cui accedit q nequaq̃ uerisimile est, alterum Philosophum tāti cum olei cōsumptu ac (ut dicit) pulueris iactu, Opus huiusce mysterii scripsisse, alteriq; adscripsisse. Siquidem tale nunquam antea factum tamdiuq; seruatum legitur.

Solutio obiectionũ,

Neq; autẽ adducat quispiam q inter Aristotelis opera hoc non dinumeret, Quoniam mendatiũ apitũ est. Refert.n. Diogenes Laertius in uita eius, q unũ condidit de Pythagoricis scitis librũ, atq; Hic est, complexus mystici Phylosophiam Aegyptiorũ a Pythagora ad illos pfecto haustã / in græciãq; perlatã. Enimuero neq; obstat q liber ille unus a Laertio uocetur, isti autem sint Quatuordecim, quoniam a posterioribus doctrinæ, memoriæq; faciliores gratia, ita dissectus est, ut liber de Anima ab eodem unus cognominatus, in tres, liber Physicorum etiã unus appellatus, in octo discretus. Nec item uetat quia opinio de Anima q sit harmonia hic damnatur, quãdo (ut inquit Themistius primo de Anima) nõ fuit illa Pythagoræ sed pythagoricorum quorundam. Sed neq; obiicitur. q hic pluribus aut saltem quibusdam contradicit alibi operum scriptis assertionibus. Etenim Aristoteles hic aperte præfatur (quod nusq̃ alibi) se non propriam, sed alienam Aegyptiorum sapiẽtiam colligere. Atq; id non immerito, siquidem libro quarto fatet, talia non humanitus inueniri, sed diuinitus reuelari. Q đ pythagoræ cõtingit, ut de illo Historici inter cætera meminerunt. Neq; tam pluries hic uere aduersatur alibi suis

opinationibus

opinationibus quã uidet fronte prima, ꝙ nos propriis in hosce libros comentariis seorsum prope diẽ docebimus. Vtq; in patientibus moræ etiam nunc succurramus, quædam recensebimus. Productionem igitur mundi Physicam in auditu de natura ac de Cælo negat, quã hic ponit/ Methaphysicam ipse exponit. Palamq; testatur. Platonem uideri loquutione asserere temporariam mundi effectionem/ Cum tamen momẽtaneam sub intelligat. Vnum uerum esse principium rerum/ hic fatetur/ alibi unum mathematicum inficiatur. Ideas quas hic subsistentes formatricesq; concedit alibi/ uidetur inexistentes rebus tãquã essentias formasq; refellere. Caliditatẽ quã substantiã esse ignis hic admittit, in formam ipsam aliter inominatam accipit alibi qualitatem cẽsens reicit. qđ Idemtidem Auerois facit Animas irrationales hic immortales esse secundũ substantiam permittit/ corruptibiles autem secundũ accidens corupus operibus animalium palam dicit. Recitando/ alibi autem in decimo/ Capite decimo corrigendo ac secundum opinionem propriã Animam rationalem Immortalem scribit/ sensualem autẽ mortalem. Vnum maxime angit ꝙ Animam rationalem præcedere compositionẽ animalis in methaphysica negat/ hic euidenter asseuerat, sed in psentiaꝶ dicimus Animam huiusspeciei apud eum fore perpetuam/ tale autem Ens, penes eundem præfuit æternum/ exteriusq; accedere intellectum. l. Animaliũ animaduertit. Quare non tam in hoc ꝗ in aliis scriptis illi Sapientiæ duodecimo pugnat. Vnde dici posset ꝙ & reliquis comune (si oporteat) adsit nihil uerisimile/ minusq; impossibile/ hominem etiam philosophicum alias alio tempore habere opiniones/ ꝙ pfectus impertinaciæq; extitit argumentum. Ac sapientibus usq; ad obitum arbitrariis / quos enumerare prolixum/ sepius accidit. Porro caractere ora/

tionis fusior & apertior/ q̄ Aristotelicus/nihil obest, q̄n nō eadē in oībus aliis illi eloquutio/ ac ēt is existit ob Arabes/ a q̄bus trāsuptū opus q̄ paraphrasim Interpretamentis suis (ut licet p̄spicere) Sapiūt. Quapropter Nos ēt audacius/ iuxta Hieronymi præceptum/ Ciceronisq̧ exemplum/sensus nō uerba illoꝝ sequuti expressimus. Præterea neq̧ Autoris titulum infirmet, ꝙ Aristoteles hic Platonem imitatus crebro citet Iudicē cuius ꝑpetuus habet̄ a Iunioribus ꝑipateticis aduersarius/q̄a cōstans est apud priscos Sapientiores/opinio/ teste Augustino q̄nto Ciuitatis Diuię libro/ ac Thoma secundo cœli/illos in plurimis quanq̄ ore, nō tñ Corde eē dissentāeos/uñ cōcordiā eorūdē apud græcos/ Porphyrius absoluit. Simplicius incohauit, apud latinos Boetius ac Picus polliciti sunt.quā nos aio cōceptā & suo tp̄e explicādā notis ad procinctum capitalibus ēt p̄strinximus/ Inscriptio opis hui9 p̄ferē Theologia/subdit̄ āt ipro gressu Phia mystica,q̄m apud Veteres Sapiētes Diuina Arcana q̄lia hic adnotanē/nō sint uulgo publicanda, tū ꝙ nō plene ab illo capiunē/tū ne minus satis intellecta cōtemnātur/sed & ne detur sanctū canibus. Sic.n.sphingis effigies Tēplo Delphico p̄figæbat̄/diuia significās cōuneda/ & Pythagoras Animis auditoꝝ non l̄ris/ob id talia mādauit prius/Aegyptiiq̧ ne forte i obliuionē cederēt/notis q̄dē, s̄ mysticis(q̄ Hieroglyphæ uocanē)cōmitebāt.Plato āt ænigmaticis uerbis exarata reliq̄t/ q̄d Hebrei quoq̧ i caballa sua obseruarūt.Subiectū existit Cōmune q̄dē Vniuersū/ Principale aūt substantia incorporea/quæ sp̄ūs uocat̄/ Completiturq̧ Deū:Intelligētias/atq̧ Aīas/q̄ tria hoc opere præcipuæ consideranē.Inter hæc tñ Deus est primariū/ unde ab illo Theologia nūcupat̄. Stat9iter p̄hiæ ptes hētur/ut Opus post Methaphisicā legat̄/ siquidē multa in hoc supponunē in ea ꝓbata, Estq̧ methaphysicæ ipsius q̄ alioquin(ut præ

Inscriptio nis rō.

atum) uisa est Thomæ aquinati/mutila soplementũ. Q ua
re cum Iuuenes haud sint supernaturalibus Theorematis
iudicio Aristotelis imbuendi/tantominus sunt ad hmõi le
ctionẽ admittendi Et.n. diuina apud Platonẽ quoq̃ nõ ni
si ætate prouecta/in qua cessant affectus/ sunt discenda/ut
Caballica ꝑnominata apud habreos/nõ ante q̃dragesimũ
annũ audiebatur. Sulus est ut plurimũ narratiuus/ꝙ super
naturalia secundũ platonẽ narari potius debent q̃ probari/
atq̃ ita sunt satis ꝑ se nota / apud sapientes ꝓcipuæ gradus
summi lumine naturali limpido illustratos/ tanq̃ axioma/
ta seu prologa/ut Boetius dixit) Q đ si qua afferat proba/
tio qñq̃/ Dialectica magisq̃ Apodictica talis existit/ꝙ i hu
ius generis materia raræ sint demonstrationes. rationesq̃
Dialecticæ frequentes/ut Metha. libro. vii. ẽt obseruat Aue
rois. Q uapp Plato Theologiã uocat dialecticã. i. dialecti
cas ꝑ rationes progredientẽ. Proportio operis ad reliquã
pħiam est sicut finis ad ea q̃ sunt ad finem / ad Pħiam sim/
pliciter ut pars eius potissima/siquidẽ subiectum hẽt nobi
lissimũ/& ob id maximæ est exoptãda. Sic.n. satius est sub/
limia speculari uerisimiliter q̃ infima ẽt Apodictice / cen/
suit Aristoteles. Emolumentu libri est maximũ/præcipuæ
fidei catholicæ, Cui inquã plurimis est consentaneus, &
quanq̃ in quibusdã paucis discors/iñ ut Adamantius: Cy/
prianus: Lactantiusq̃: in christianas scholas prudenter ad
missus/ Hieronymi Basiliq̃ consilio ad praua ingẽia/quæ
non nisi externorum rationibus autoramẽtisq̃ possunt ad
pietatem trahi / summopere cõducet. Hic nempe tot quot
nusq̃ alibi in uno uolumie Pagãico tot / Theologicæ Or/
thodoxæq̃ leguntur sententiæ/ut si illæ paucæ quæ exorbi/
tant/non inter extarent / minime Aristotelem æthnicum
ue alium/sed Christianum potius philosophũ (ut Diony/
siu3/philoponũq̃) merito existimaremus. Siqdẽ hic ẽ de i

Propor/
tio.

Vtilitas/

unitas ſingulariſſima ſeperatiſſimaq̃: eſſentia immo ſup/
eēntia eminētiſſima ac ipartícibilis/ Exiſtētia iproductilis
& cōſtantiſſima. Neceſſitas maxima & incōtropinabilis.
actualitas puriſſima/ſimplicitas ſumma/Subſiſtētia undiq̃
ípendens & oino ſolitaria. Prioritas ſuptēporaria. Veritas
excellētiſſima. Bonitas primaria cæteriſq̃ cāria Hic Dei po
tentia infinita:Sapiētia abſoluta/& ſcientia induidua/pui
dentia oiſaria/Intellectus rationū Idealiū pleniſſimus. Vo
luntas aliunde inexcitabilis & nequaq̃ inuida. Profundi/
tas incōprēſibilis inenarrabiliſq̃/ actio eſſentiaria/ſine tpe
& ſubiecto. Hic in Deo uerbū conceptū ac pductū: Con/
eſſentiale:& conæqle p Cuius impiū oia fiunt. Hic in Deo
p eminentiā oium cōtentio. Hic in Deo fidei ad agēdum
efficacia/hic a Deo oium pductio/aſſiduaq̃ ſeruatio. Spi
rituū emanatio/Materiæ fundatio mūdi Creatio noua:uo
lūtaria:pfectaq̃. Hic ex Deo quorūlibet pēdētia/& efficien
tia/hic ſub Deo oium iacētia/Hic ad Deū oia tēdētia. Hic
p Deū/oium Intellectio Illuſtratioq̃. Hic ſpirituū nume/
rus collocatio:Cōſenſus:cōſciētia ac colloquutio:Hic Aia/
rū multitudo:incorporalitas:imortalitas: momētanea In/
tellectio:Trāſlatio:depuratio:emerſaq̃ claritas uera/p me
ritaq̃ pmiū demeritaq̃ pœna:uirtutū comēdatio/uitioq̃ de
teſtatio. Quapp cū uniuerſa Phia ducat ad Fœlicitatē/Hęc
pducit. q̃ enus tot de Deo iſignia pdicās i eius amorē tra/
hit. Amorē huiuſmōi cōmitatur adeptio/adeptionē aūt frui/
tio/ex qbus beatitudo integra conſiſtit/quę una fuit ſapien
tiæ Principum opinio, Quam cum reliquis abſoluendā
maturabimus/ſi preſens qualiſcunq̃ Induſtria/doctis In/
geniis/atq̃ eorū maxime/ ad quos ſpectat nō diſplicuerit,
qđ ad editionē quoq̃ in logicam uniuerſam iam factæ/
paraphraſeos/ cōfectionemq̃ in reliquam Philoſophiam
hortamentum erit non mediocre.

Index totius operis Theologiæ siue Phi/ losophiæ mysticæ Aristotelis.

LIBRI PRIMI.

Folio.

LIBRI SECVNDI.

LIBRI TERTII

LIBRI QVARTI

LIBRI QVINTI.

LIBRI SEXTI.

LIBRI SEPTIMI

LIBRI OCTAVI. 37.

libri

LIBRI DECIMI.

LIBRI VNDECIMI.

LIBRI DVODECIMI.

LIBRI TERTIDECIMI.

LIBRI QVARTIDECIMI.

Index Alfabeticus Sententiarū Operis Inſigniorum.

Anima

D

Animus

E

I

a

Si potentia intelligeret sine specie recepta, actus imprimēs speciem imperficeret eam. 9 2 42

Si posset esse unum medium inter uerbum diuinum & intellectum agentē/possent esse plura media. 10 11 51

Si uerbum diuinum conueniret creaturæ/ ipse ēt Deus conueniret creaturæ. 10 13 52

Si itellectus possibilis separatur ab agēte corrūpit. 10 15 54

Sicē uisus non apprendit obiectum nisi illi uniatur/ sic etiā intellectus. 11 2 61

Si itellectus negaret itelligētias/negaret se ipsū. 11 2 61

Si anima rationalis haberet scientiam cognitam non descenderet in orbem infimum. 12 3 64

Si homo haberet aliquam scientiam a natura illa sufficeret sola. 12 5 65

Si aīus fit corporeus īdiget orgāno corporeo. 12 9 68

Si animus foret corporeus intelligeret per partes nō oēs/ relique inscie cessarent. 12 10 69

Si animus intelligeret per omnes partes/ intelligeret idem pluries. 12 10 69

Si animus cōprenderet per partes inæquales aliquid non uere comprenderet. 12 10 69

Si anima esset Corpus secundum ꝗ Corpus/ omne corpus essentialiter uiueret. 12 11 69

Si corpus componeretur ex infinitis partibus foret ignotum. 12 11 69

Si quod corpus simplex foret uiuidum essentialiter non foret pars mixti. 12 11 69

Si aīa foret corpus cognosceret sola corpora. 12 11 69

Si aīa eēt figura/plures forēt aīæ ī uno corpore. 12 14 71

Si aīa foret corpus/deficiēte corpore deficeret. 12 14 71

Si anima rationalis foret corporea nos ad sensum cōuersi sentiremus eam. 12 10 76

FINIS.

SAPIENTISSIMI VIRI ARISTOTELIS STAGIRITAE THEOLOGIA, SEV PHILOSOPHIA MYSTICA SECVNDVM EGYPTIOS: ECPHRASTE PETRO NICOLAO EX CASTELLANIIS FAVENTINO PHILOSOPHO, AC MEDICO.

Libri Primi caput primum, Proemii quæ Theoremata tractanda, secundum quos Autores & quo stilo.

Rincipale quæsitum, ait Philosophus est finis intentus, qui postremo innenitur. Atq; omnia genita operantur appetitu naturali ad finem certum. Siquidem constitutum est ex concordia sapiẽtum digniorum inter diuinos, Causas mundi antecedentes & cõiunctas esse quatuor, uidelicet Materiam, Formam, Agens, & Finem nobiliorem reliquis, secundum quas omnes speculari oportet & earum accidẽtia pro dignitate singulorum. Et nos q̃dem in Methaphysica iam perfecimus sermonem explicãtem causas huiusmodi. Et probauimus eas in sermonibus de anima & natura ope rationibusq; utriusq;, ubi per rationem perfectam & necessariam declarauimus ꝙ impossibile est substantias esse absq; fine. Sic etiam si finis a sapiente non præfigatur, cessabit eius inquisitio. Siquidem huius præsuppositio in scientia, adiuuat multum considerantem. Cui tamen solici-

tudo & industria sunt necessariæ ad progrediendum. Igitur nobis quoq; in hoc opere. Q d' est compendium Philosophiæ/intentio constitui debet. Quæ est ɔtemplari uniuersum, Secundum mentem eorum qui docuerunt per notas figurarum adeo occultas, ꝙ nō alius potest ad secreta hm̄oi scientiæ puenire citra difficultatem, ꝗuis sit ingenii subtilis & recti, nec utatur negligentia. Proponamus autem cuncta Theoremata operis, deinde singula tractabimus. Primaria igitur intētio nostra in hoc opere est/cōtemplari Deum quomodo differt ab aliis. Q dq; Mūdus ac Tēpus existunt sub eo. Amplius ꝙ Deus est autor causarum, ꝙq; creauit omnia pro ratione singulorum. Et ꝙ is illuminat Intelligētias, per eas autem medias Intellectum/ per Intellectum uero medium/Animam uniuersalē cœlestemq;. Et per Aiam mediam illustrat naturam generabilium corrupubiliumq;. Et ꝙ opus fit ab eo sine motu, ac ꝙ motus oium rerum est ab eo, & ad eum. Siqdem oia mouentur desiderio eēntiali & naturali/ab eo/in eo/& ad eū. Postea uero considerabimus. Mundum intellectiuum referentem bonitatem eius, formasq; diuinas inexistentes. Et ꝙ ab eo fluit bonitas in singula. Siqdem quatenus sūt bona assimilantur ei/ Sed propter cortices, expressionem ueram eorum non attingimus. Præterea enarrabimus naturam uniuersalem Cœli/qualiter inest potentia illi ab intellectu. Enarrabimus etiam Syderum dignitatem, & luces. Item ɔsiderabimus naturā sublunarem, quomodo uirtus Cœli imitatur illi/quæ manifestatur in rebus sensibilibus, materialibus, alterabilibus, & corruptibilibus. Deīde scribemus dispositionem Aiarum rationalium in descensu, & ascēsu, & reddemus Cām unionis earum ad corpora. Dicemus ēt de Aia honorabili, quæ habet mores intellectiuos, nec submergitur desideriis mundanis/& sordibus corpo

ris. Similiter narrabimus Animam turpē, coinquinatāq;, & deinde speculabimur dispositionem Animæ Sensualis & Vegetatiuæ, necnō qualitatem Animæ Terræ, & Ignis, & aliorꝫ Elementorꝫ, atq; hæc omnia latētia (Sicut præfati sumus) declarabimus per figuras proposito sufficientes.

Caput secundum. Quomodo Anima unitur Corpori.

Vm iam pateat (ut probatum est) in ueterꝫ libris, ꝙ Anima non est Corpus / neq; moritur. Sed permanet semper. Nunc quæramus quomodo digressa a mundo intellectuali ad hunc sensibilem descenderit, & iuncta est huic corpori resolubili. Etenim nulla substantia intellectualis mere admittit qcquam motus. Sed fixa in mundo intellectuali non diuellitur ab ipso, neq; item accedit alio / cum nō habeat locum ad quem ipsa trāsferatur. Ad quod dicimus. Qđ omnis substantia intellectualis secundaria in se habet quoddam desiderium alterius, Quando autem Intellectus appetitu concepit aliquid, mouetur ad illud, ut Mulier grauida nititur parere. Sic igitur Intellectus concipiens desiderium conatur illud consequi. Intellectus enimuero desiderans statum inferiorem / fit Anima / Vnde Anima est Intellectus desiderans & appetens desiderio uniuersali, ac ipsa Anima uniuersalis non seperatur substantia a mundo Intellectuali, sed desiderans particularia sub uniuersali opere recedit ab illo. Ordinansq; eadem / & peccatum accidēs moderata. Secundum legem causæ propinquæ cœlestis. Anima particularis nō est in Corpore ut uidetur / sed extra. Prius igitur mouetur ad Mūdum primarium, deinde ad secundarium, postea tertio reuertitur ad primarium / Ac oportune ad eorum unumquemq;.

Caput Tertium.ꝙ omnis anima & propter quid est immortalis secundum Pythagoram.

INtellectus agẽs nunq̃ seperatur ab anima, sed cooperatur illi semper oportune ad omnia. Propterea anima quidem operatur iugiter, quia perpetuo existit. Et q̃uis animæ aliorum animalium uelut Leonis, peccando recesserint a mundo superiori, non tamen corrumpuntur secundum substan/tiam, sed penes accidentia. Ideoq; non simpliciter, ac re/uertuntur ad illum. Accidentia etenim in hoc mũdo sunt diuersa ab anima, sunt autem connaturalia ipsi animali, siquidem proueniũt a natura ipsius. Similiter autem om/nes animæ plantarum oriũtur ab uno principio, cum ui/ta conueniant, & sunt substantiæ non accidentia/ atq; icor poreæ non partibiles. Ideo neq; corrumpuntur: Sed ani/ma hominis habet tres partes, uidelicet. Vegetatiuã, Sen/sualem, & Intellectiuam Quæ seperatur a corpore resolu/to. Atq; hæc imunis (utpote non peccando) a coinqui/natione corporis, est dissimilis alteri submersæ materiæ, quæ facta est ob id/ ut habitudo corporalis, accidentibusq; corporeis talibus (uelut ligamentis) ꝓhibetur ascendere ad alterum mũdum, Ad quem neq; peruenit nisi difficul ter, ablatisq; uiribus horum accidentium/ & purgata a sor dibus corporis/ reuersa est incorruptibilis. Non enim est ut aliqui alieni a scientia uere diuina opinantur aliter. Si quidem ipsa sustinetur a suis autoribus/ quanq̃ separata Existitq; Ens uerum & perfectum. Quare anima nõ mo ritur ut pluries diximus.

Caput quartum, ꝙ omnis anima humana est imortalis.

Vas oportet hic repeti ad illos, qui non credūt aliter, pbabiles rationes. Dicamus breui. Statuentes principium id in quo cōuenerunt omnes Prisci & Iuniores, Theologi, Philosophi, Prophetæ, ac Populi uidelicꝫ, ꝙ Anima rapta corporis desideriis subiugato intellectu, statim irā Dñi incurrit. Propterea abstinēdum a delictis / & desideria corporalia mouendum, sic.n. miserebitur dominus. Rursus si maiores non credidissent animæ immortalitatem, non constituissent legem iuxta dictamen naturæ eam asseuerātem. Cui nemo contradixit nisi uitiis implicitus. Dixerunt etiam ꝙ multi precati non caruerūt ope animarum a corporibus ad mundum alium reuersarum. Explorantiqꝫ ueritatem hoc manifestum est per experimentum reuelationis, & tēplorum fabricas ob hæc illis dicatas. Quare palam est ꝙ Anima digressa ab hoc mundo / & assecuta alium nō corrumpitur omnino. Ideo autem quoniam creata est perpetua ob nobilitatem uitæ. Atqꝫ hoc idem opinatus est Plato de anima uniuersali dicens. Ego pluries speculando secūdum animam relictis corporis exuuiis / uisus sum mihi frui summo bono cum gaudio admirabili. unde restiti quodāmodo attonitus. tum agnoscens me esse partem mundi superioris. adeptusqꝫ uitam æternam sub luce magna ienarrabili inaudibiliqꝫ ac icogitabili. Lassitudine autem delapsus ab ista speculatione intellectus / ad imaginationem, lux illa deseruit, unde remansi tristis. Rursum relicto corpore reuersus inueni animam luce plenam. & tum corpori influentem, tum supra eleuatam. Inquit igitē Plato. Qui conatus mundum supremum ascēdere intellexerit substantias diuinas causasqꝫ uniuersales: profecto maximum consequetur præmium. Quapropter nemo debet id omittere quanꝙ sit plurimum laboraturus; certe:

& enim in eo adipiscetur tranquillitatem impatibilem perpetuamq́. Et cum Homo fuerit creatus ad hanc contemplationem ociatur/si ab illa uel per unicam horam absit, sic etiam perdidit animam, sibiq́ hostis est omnium maximus, cuius in obitu, frustra eum pœnitebit. Atq́ hoc Platonis documentum/ est Homini exhortatorium ad eleuationem Intellectus acgrẽdam/ qualem ipse reperiit. Q đ Anticles quoq́ dicẽs Animam præextitisse sursum honorabilem, Peccato aũt cõmisso decidisse in Mundum inferiorem/ quæ postea pudens coseqtur a Deo ueniam. Præterea Anima quoq́ descendit/ut cæteras (qbus Intellectus turbidat) reuocet sursũ. Similis est.n.anima emersa Homini a præfocatione releuato/ si alte proclamet ad mortales, præcipiens Mundum omnesq́ eius fallacias despici, facto indicio reuertendi ad pristini status iucunditatem.

Caput quintum. Cur Anima descenderit in Mundum inferiorem.

DE Anima quidem Vniuersali scire oportet, cur descenderit ad hoc Corpus, & an descenderit sponte parendi gratia, an coacte alia de causa. Recipiemus namq́ iuuamẽtum ex sciẽtia Animæ maius q̃ ex alia, Quandoqdem ascẽdemus ab ea ad Intellectum, sed & usq́ ad Deum sublimem. Hinc discentes, an Deus creauerit omnia recte/ & cum sapientia absolutissima, an per aliam cognitionem. Plato igitur olim dedit Animæ plura Attributa/ quoq́ nos hauriti fuimus testes, sed non scripsit ullum/alioquin mentem eius lector deprendisset. Attributa autem hæc Animæ diuersa sunt. Siquidem Intellectus unitur Sensui/ neq́ despicit eũ ubiq́, sed corporis cõiunctionem, ligatus & præfocatus in illo.

Nam Corpus est Animæ ut Locus. Sic etiam opinatur Anticles magis adhuc uocans corpus carcerem, Vnde dixit Plato ꝙ solutio Animæ a uinclis Corporis/est causa ascensus illustrationisq̃/descẽsio autem obscurationis, quæ nihilominus purgata rursus ascendit. Atq̃ huius descensionis causæ sunt plurime, quarum prima est Peccatum cõmissum ab aliqua / quapropter descendit ad luendam pœnam/promerendumq̃ aliquid/ac leges Dei accipiendas. Aliæ uero descendunt alia de causa/ quam non addu xit. Sed colligens Animæ descensum execratus est, addiditq̃. ꝙ hic ẽt mundus est substantia honorabilis. Quare Anima in eo extat Dei iussu/alligato Intellectu/quemadmodum superiori semper cohabito. Non enim conuenit ꝙ hic Mundus tam magnus & perfecte compositus Intellectu careat. Impossibile est autem hunc Mundum consequi Intellectum/ nisi præhabeat Animam. Propterea sublimis Creator Animam illi connexuit. Rationaliq̃ Animæ implicuit species alias. Siquidem operationes Animæ nequaq̃ uident̃ indiffensibiles. Quarum eniuero in Plantis sunt paucæ/In Brutis plures/& in Homine plurimæ/ut iste Mundus sit perfectus/quamuis non æque sicut superior, quia est effectus ab eo / omnisq̃ item extat corruptionis origo. Quare oportet Mundo sensibili / inesse etiam genera animalium quæ isunt illi intellectuali.

Caput sextum. De errore Antiquorum, & ꝙ omne Ens est bonum ex Deo.

Vrsus uersemur circa Animæ dispositiões plures/ut lucremur aliquid a Philosopho. An sit igitur aliqua ꝯuenientia inter Animam & cor

pus. Antiqui quidem altercati sunt, uaria sentientes. Incipiamus autem ab opinione Senis quem nouissime adduximus dicentis ꝙ perspexit ueteres physicos in intelligentia Entium insensibilium errare: inquirentes ea p inferiorem mundum: unde opinati sunt ꝙ Entia occulta nõ insint ei/ seponentes intellectum, & prosecuti sensum. Cõsiderando per illum/ ex alterabilibus perpetua. Quare cũ animaduerterit eos declinare ab itinere ueritatis, ob sensum prævalentem, misertus reduxit ad illud. Distinxitq̃ Intellectum A sensu. Intelligibiliaq̃ a Sensibilibus, Ponens illa perpetua inuariataq̃ inueniri, hec autem alterabilia corruptibiliaq̃. Subdens ꝙ utrorumq̃ unicus autor est Ens primum & uerum uidelicet. Deus sublimis effector mundorum, & addidit ꝙ tale primum agens/ est summe bonum: quodq̃ nullum alteruꝫ est ex se bonum. Sed qđ libet est bonum ab illo tantum. Asseruit etiam ꝙ iste Mũdus ex materia & forma constat: & ꝙ formans primã materiam in eẽ naturæ/ est nobilius illa. Item ꝙ anima rationalis format primam materiam/ propter uim immissam ab intellectu mirabili: & intellectus agens adiuuat animã ad formãdum primam materiam per uirtutem Entis primi. Quod est principium omnium trium Entium. f. Intellectus/ Animæ/ & Naturæ. Vnde fuerunt sensibilia pulchra ui primi agẽtis/ per medios/ animam & intellectum. Decenter etiam Ens uerum/ primum. Deus sublimis bonus/ simplex/ & perfectissimus omnium: inspirat intellectui uitam primo: deinde animæ: postea naturæ: & fecit intellectum & animam & naturam principia aliorum.

Caput septimum. ꝙ Deus creat sine tempore.

NOn oportet audientem uerba Philosophi putare ꝙ Deus creauerit Entia in tpe: existimando

ꝙ omnis

ꝙ omnis prioritas est in tempore/ cum impossibile sit efficiens non esse prius Effecto, Siquidem non est ita, Quia Intellectus discernit res sine tempore, & similiter Sensus. Vnde mēs Platonis fuit sequi locutionem ueterum, Qui describētes generationem, coacti sunt inducere Tempus. Creationis autem non est ullum Tempus, Quia differt Agens primum altissimum nouans / a secundo inferiori umbratili. Ideo si cupias discere an Patiēs in tempore patiatur, explores an Agens eius agat in tempore. Patiens.n. ab Agēte in tempore patitur in tēpore, & Patiens ab Agente in momento/ patitur in momento.

LIBER SECVNDVS.

Caput primum ꝙ Anima in Mundo Intellectuali non utitur Memoria.

Nima superius collocata intuetur substantiam rerum illic cōnexistentium, neq; ratiocinat̃ ibidem ut istic, Sed neq; speculatur hæc infima, quoniam altiora perspicit. Sicut enim existens inferius pura (ob dignitatem suā) non uersatur circa terrena. Ita tanto magis egressa ab hoc Mūdo/reuersaq; ad nobiliorem / nō meminit præteritorum, Sed altiorem illum perpetuo speculans & amans, nunquam saturatur, oēmq; actionem & cognitionem ad eum reflectit. Quare cum omnis scientia in altiori Mundo habita illi Constans maneat. Siquidem habet semper præsens obiectum, non in/

diget alia memoria illorum. Rursus cum sit aliena ab oī scientia recepta ab his inferioribus. Non enim seruauit eorum apprensionem pristinam/ neq; talia conspicere amplius cupit. Namq; scientia rei alterabilis accidit substantiæ alterabili, qualis nulla est in Mundo Intellectuali. Ideo non ēt licet Animæ memorari quicquam ignobile/ quare contemplaẽ/ quo modo diximus & pfectissimo pro facultate

Caput secundum ꝙ Anima non utitur reminiscentia.

DIcimus item ꝙ omnis scientia in Mundo altiore est perpetua. Quicquid enim illic extat/ est sine tempore. Propterea Anima ibidem speculatur formas sine tempore. Quia permanent illi euidentes/tum supremæ/tum infimæ/& ꝙ nō ab aliquo progreditur ad aliud/discernendo a generibus ad species/ & indiuidua/uel ad speciebus ad genera & uniuersalia altiora. Quare nō ēt indiget reminiscentia earum. Et si aliquis iuxta hoc ambigens dicat/ ꝙ hæc condictio sit intellectus tantum/ Quia omnia insunt ei actu simul/ & ideo reminiscentia nō indiget/Anima autem aliter uidetur se habere, uidelicet ꝙ nō insunt ei plura actu simul/ut materiæ primæ/sed ꝙ comprēdat naturaliter unum post aliud/ Et cum fuerit ita/eam reminisci oportet, siue sit in hoc inferiori Mundo/siue in superiori. Huic respondebimus ꝙ nihil ꝓhibet Animam in Mundo superiori cognoscere plura simul. Siquidem tale aliquid conspicitur etiam/ ꝙ cum sit simplex/cognoscit multa unico actu. Vt uisus/uarios colores. Quare sic etiam anima cognoscit plura simul/sine tempore/quia est supra tempus/ Vtpote causa illius. At si aliquis dicat/Anima discernit primū atq; ultimum/Quare unū post aliud parturi uidetur? Cum autem hoc modo

sciat/non igitur simul cognoscit. Dicimus ꝙ Anima di/scernit Intellectu/non cogitatione. Cum autem faciat hoc Intellectu / nō intercidit differentia/sed maior subit unio. Siqdem Intellectus discernit sine tempore / nec habet (cū sit simplex) prius/neqꝫ posterius:quia nō fluit inter ea suc/cessionis spacium medium/Principium enim simul est cū fine. Adhuc si diceretur/ notum est quod cum Anima di/scernit/scit principium/finem/& mediuꝫ. Dicimus id ue/rum esse/sed cognoscit hæc non cum medio temporario/ sed tantum ordinario. Quod patet in uisu arborem cernē te/licet namqꝫ radices & ramos simul cernat/tamē cogno/scit radices prius/medio ordine non tēpore,ꝙ ramos. Q d si uisus ita noscit/quanto magis Intellectus sciet principi/um/finem/& medium cum ordine/sine tempore.

Caput tertium. Quo modo Anima habet uires operatio/nesqꝫ plures/qualiterqꝫ intellectus intelligit.

Vod si dicatur Anima cognoscit simplicia / & composita simul?quomodo habet potētias plures?Quarum una sit prior/& alia posterior? Respōdebimus ꝙ Anima unica est & simplex/ Sed multiplicantur uirtutes eius ultra substantiam/ & si ui detur operari plurima simul/eius opera sunt multa ratio/ne patientium. Siquidem Corpora nō recipiunt operatio/nes animæ æqualiter/sed pro conditione sua, Ergo plura/litas operationum inest rebus,non animæ. Quare nos di cimus ꝙ Intellectus unus operatur multa(& formaē spe/cie cogniti sicut materia prima)Cui actuatus est similis tā tum differens/quia sit uniuersalis/ Appello autem Intellé/ctum actuatum/habentem quæsitum obuium speculatio/ni/ & Intellectum sub potentia / carentem quæsito ob//

nim uniuersalis. Suscipit enim predicationem eius definitum per illud/tantumq́ ab hoc differt/ꝙ uniuersali subest. Hoc item fit/ ob corporeã dispositionem(media Anima) impressam. Intellectus nãq́ inuolutus Corpori uehementer/ unitusq́ sensui/habet obuias res speculationi. Emersus autem paululum habet obuiam contemplationi etiã substantiam. Quare Intellectus non uariatur nisi modo quo prediximus. Anima autem dicitur moueri discendo res/ quoniam collocatur in confinio Mundi intellectualis / fit autem motus eius reflexus, quia sciendo habet obuiam rẽ speculationi, deinde reuertitur ad essentiam, uerum dicitur moueri, quia uariatur circa rem immobilem. Intellectus autem inuariatus restat etiam immotus. Impossibile est autem ꝙ Anima sit imobilis/quando subiicitur Intellectui. Subiectum alteri est mobile, alioquin esset predicato idem. Vnum tamen sciendum ꝙ Anima in Mũdo Intellectuali mouetur potius recte/,ꝙ̃ reflexe. In iferiori autem uiceuersa. Quod si obiiceret aliquis ꝙ etiã Intellectus mouetur/ Siquidem uariatur ab aliquo ad aliquid. Si aũt uariatur/mouetur proculdubio. Dicemus ꝙ Intellectus nunquam mouetur nisi uolente Autore eius primario/& tunc mouetur recte incessanterq́/ talis nãq́ motus est quædam quies. Siquidem Intellectus est Essentia perpetua inoffensibilis, quapropter existit cæteris creaturis dignior. Et si aliquis adhuc reclamauerit Inquiens, ꝙ Intellectus mouetur speculãdo/quia habet obuiam speculationi quãdoq́ rem/quandoq́ substantiam eius. Respondemus ꝙ si mouetur Intellectus, mouetur a seipso, & ad seipsum/ non autem aliter, quare non mouetur ad res extra se, & ab eis ad seipsum. Cum omnes contineat/contentasq́ educit ad existentiam/ qñ item moueatur/ eius motus est æqualis totus quasiq́ inuariatus. Talis autem est similis quieti. Si

quidem motus est ab uno ad aliud/iste autem non est ab/
latiuus partibilisue, Ideo non est alteratio neq; passio. Si/
quidem intellectus non recedit a substantia/ nec qualita/
te pristina. Etenim si Intellectus alteraretur/nō uere sciret/
neq; enim firmiter nosset. Sed & Intellectus habens obui/
as res/nihil mouetur, quia continet eas omnes ab se pro/
gressas/& ad se regressuras, ut pluries diximus.

Caput quintum φ Anima non mouetur in Mundo Intellectiuo.

a Mplius pariter Anima in mundo Intellectiuo
nō alterabitur. Q uia illic est pura abstracta ab
oibus corticibus & compositiōibus, atq; est in
actu/cū nihil corpale tunc ei cōmisceatur, scitq;
inferiora uere & perfecte. Siquidem ibidem coniungitur
Intellectui sine medio. Hic deorsum fuerat unita sensibus,
absq; morte igitur ulla, sed potius clarior, Intellectui iun/
cta & ab eo formata. Q uomodo enim cogitabile sit/ φ ip
sa moriatur & aliæ substantiæ sint incorruptibiles, Siquidē
ipsa seruat alias/& seruatur ab Intellectu. Intellectus aūt
ab autore pmo, qui ex se pstat/& Intellectus est facies Ani
mæ/ad quem inclinatur/& cum quo speculatur/ quiq; est
prior aliis creaturis sine medio productus/& medio quo
producta fuit Anima, Sicut media illa producta est natu/
ra. Hac autem media Corpus/hoc medio iterum generabi
lia, corruptibiliaq;. Anima igitur in Mundo superiori est
omnino Inalterabilis impatibilisq;, cognoscit substantiam
suam & totam/unica scientia & penitus indifferente / atq;
hoc propter unionem suam, siquidem tunc ipsa/ & res/ &
Intellectus sunt unum quoddam.

Caput sextum ꝙ Anima habet Memoriam in Mundo sensibili & qualem.

DIuertens Anima ab Intellectu,& ad hunc Mundum demissa / speculãdoq; aliquam rerum/ultra Intellectum,habet memoriam , neq; ideo meminit Entium superiorum,alioquin nõ descendisset huc,sicuti inferiorum memor , illinc recedens/ istuc descendit,sic prius lapsa ad Cœlos si memoriam eorum seruaret in eis subsisteret. Quare ut hic existens habet solam inferiorum memoriam/sic etiam ascendẽs ad Cœlum non meminit alterius q̃ ipsius/ & est similis quasi idẽ illi.Etenim Anima memor aliquarum rerum/eisdem est similis eademq;,alioquin non esset uere memor. Memoria nãq; quædam est similis Intellectui/alia uero sensui/& substantiarum Intellectio est ratio firma. Cogitatio autem est infirma/neq; unica/sed uaria, pro rebus cogitatis terrestribus/ siue Cœlestibus, quibus (secundũ imitationem) est similis/quasiq; eadem/quę sunt corpora fere defuncta/ siquidem secundaria / uere autem similari utrisq; minime cogitatio potest/ ut Intellectio/quia est media inter Intellectum & Sensum/& ad utrosq; pariter inclinata/nec seruat perfectæ sine illis aliquid . Patet igitur ꝙ Anima memor/ imaginationi rem cõiungit nobilem uel ignobilem/ Reuertentes igitur dicemus ꝙ Anima in Mundo superiori nec uetita/desiderat bonum pfectum/ĩtelligitq; (medio Intellectu præsentãte) illud inoccupatum irretentumq;/ a quo distat per medium Intellectum Anima Vniuersalis & Rationalis.Auersa enimuero Anima bonum primum & ad inferiora conuersa/desiderat contenta secundum memoriam.Siquidem non desiderat talia/nisi prius cogitet/ & iam præfati sumus ꝙ cogitatio est Memoria quædam.

Caput septimum quomodo Intellectus ignorat Superiorem autorem, & Inferiores Creaturas.

Quod si subderet quispiam ꝙ Anima speculatur hũc Mundum/ anteq̃ ad eum descendat, Igitur eadem rõne/ab ipso reuersa ad superiorem/respicit inferiorem, & sic proculdubio meminit, Iam autem dictum ẽ ꝙ in Mundo Intellectiuo nil meminit huius Mundi. Dicimus ꝙ Anima considerat hunc Mũdum ꝑ intellectionem/antequã inhabitet, hæc uero ẽ quædam ignorantia, non scientia, quæ tamen est nobilior omni scientia, & hoc ideo quia Intellectus ignorat superius agens/ & inferiora. Et memor inferioꝝ (medio alio,) descendit ab illo honorabili ad hunc Mundum. Propterea autem Intellectus ignorat superiorem Autorem primum, quia non cognoscit eum perfecte, alioquin esset superior/ ut Autor eius, & sic Effectum foret Efficiens sui Efficiẽtis. Quod est falsum & nimis improbabile. Rursus dicitur ignorare inferiora (ut prædiximus) non ꝙ careat scientia earum, siquidem continet eas, unde causa nostræ ignorantiæ est defectus maximus. Intellectus autem ignorãtiæ ratio est, summa perfectio ac suprema sublimitas. Propterea ꝙ illas res speculatur non secundum ipsas, sed altius, cum sit causa ipsarum. Res autem est altior in causa sua/ q̃ in se ipsa. Conditor etiam primus cognoscit eas nõ pariter Intellectui, sed adhuc altius, quãdo ipsas quatenus creat/ eas cognoscit. Quare scientia identidem Intellectus est ignorantia, quia non est uera qualis diuina. Ideo etiam diximus ꝙ Intellectus ignorat subiecta. Hæc rursus ignorantia dicitur scientia, siquidem est talium consideratio perfecta, licet non iuxta essentiam eorum/ neq; indiget earum scientia, quia est causa earum ꝯtinens omnes sicut sapiens dixit.

dixit. Conditor sublimis seruat omnia in Intellectu, quæ eduxit in Animam, solo medio Intellectu, & in naturam, media Anima, & inhunc Mundum utroq; medio, ordinate, donec peruenit ad particularia. Cum autem Deus creauit Intellectum causam rerum, ex consequenti etiam ipsæ est Autor earum, nec indiget earum scientia, & si Intellectus ignorauerit, idcirco est, quia eas non produxit ex nihilo, neq; primo, sed Deus dicitur Sciens, quatenus creauit eas, Intellectus autem ignorat iuxta cognitionem in seipsis, sic etiam cognitio intellectus essentiæ suæ, dicitur quædam ignorantia comparata ad cognitionem Dei. Nam cognitio sui sicut est, non est quædam ignorantia omnino. Quomodo enim ita esset, cum sit aliis Scientiis, & scitis, idem, & per eum speculetur Anima, ut ante diximus. Nos autem asserimus ꝙ Scientia eius est ignorãtia respectu Conditoris, sic etiam Anima ignorat causatũ suum, modo quo ante exposuimus respectu Intellectus, alioquin non indigeret Autore primo superiore. Quare reuersi fatiamus ꝙ Anima sepata ab hoc habitaculo, existens in altiori, non meminit cuiusquam præcognitorum maximæ sensibilium & corruptibilium, sed uersatur circa Intellecta ex sensibilibus, alioqn reciperet imagines quales hic prius, Quod est absurdum, etenim cogitaret, cum autem cogitat imaginatur, sicut ꝑdocuimus, ꝙ si illic Animæ imaginarẽtur, tales essent ibidem, quales hic prius, & hoc est maximum inconueniens, tantum enim recipiunt medio Intellectu unito. Quare Anima nõ imaginatur in Mundo Intellectiuo. Probatumq; antea est, ꝙ ab illo delapsa, indiget memoria sensibilium, alterabilium, corruptibiliumq;, & qualiter sit ignorantia eius, comparatu ad autorem superiorem, & causatum isferius, per sermonem inductiuum.

Caput octauum quo modo Anima diuisionem admittit.

IMpræsentiarum dicendum propter quid diui/sio accidit Animæ humanæ/& quid sequitur diuisionem per se, necesse est autem nosse utrum Anima diuisionez admittat?& an per se, an ue accidentariam?Dicemus itaq̧ Animam Corpori coniunctam, diuidi secundum accidens, Corpore diuiso, oē au/tem indiuisibile diuisibili coniunctum, diuisibile secundū accidens dicitur, Diuisio autem secundum formam uocatur, cum dicatur ꝙ imaginatiua est ultra uegetalem/ & cō/cupiscibilis præter irascibilem. Dicimus item ꝙ pars una corporis primo continet imaginatiuam/alia concupiscibi/lem/altera uero irascibilem, Anima igitur diuiditur secundum accidens Corpore subiecto diuiso, nō autem per se, Siquidem substantiæ nullam diuisionem recipit. Item ui/dentes Corpora uiuentia indigere Anima expāsa per omnes partes Corporis ut Animal ubiq̧ Corporis sentiat, As/serimus Animam diuisibilem esse / patet autem ꝙ omne membrum sentit donec continet Animam sensitiuam. Dicimus igitur uirtutem illam diuidi diuiso membro / & q̄/uis expandatur omnibus membris/ ipsa tamen non diui/ditur in seipsa/sed est in quolibet perfecta. Quod si di/ceret aliquis/Animam diuidi secundum tactum/sed iuxta alios sensus/dicēdum Animam nō diuidi etiam diuiso tactu/sed minus euidēter/modo quo diximus. Similiter uegetatiua, Appetitiua etiam fugitiuaq̧/ conextensæ in Cor/pus/minus diuiduntur inter se / & sunt quidem sensitiuæ/ sed infra alias / ob id magis diuisas. Istæ nāq̧ sunt minus in Corpore discretæ. Siquidem non operantur per instru/menta locis disterminata/alioquin prohiberentur operari

in toto Corpore. Quare uires Animæ quædam sunt or/ganis propriis in Corpore differentes/ quædam autẽ sunt in toto Corpore commixtæ.

Caput nonum ꝙ unus sensus cõmunis comple ctitur omnia sentiendi organa.

u Nica uirtus sensitiua unit omnia organa senti/endi/ defluens in ea per sensus proprios medi/os/quorum obiecta cognoscit/ac discernit. atq̧ existit indiuisibilis, neq̧ operatur per unum so/lum instrumẽtum propter magnam spiritualitatem. Quare omnes sensus terminantur ad eam / sicut omnes lineæ a circunferentia circuli ad centrum / & cognoscit simul ac in momento omnia in quæ ipsi sensus feruntur. Omnis enim sensus proprius discernit solum species obiecti pro/portionati. sicut uisus albedinem/& nigredinẽ/& cæteros colores. auditusq̧ sonum acutum/leuem/ grauem & tar/dum/ & Odoratus fœtorem ac reliquos odores. Gustus dulcedinem & alios sapores. Tactus asperitatem & lenita tem. sed ista uirtus spiritalis communis sensibus discernit sensibilia eorũ/& species singulorum/& refert illa ad Ima ginatiuam / quæ eadem format ac componit ad libitum. deinde etiam refert ad memoriam seruantẽ ad usum opor tunum/quæ adhuc cogitatiua trahit ad aliam dispositiõeẽ/ quousq̧ ad Intellectum perducat. Et sunt omnes hæ uir/tutes spiritales/& operantur per se/sine organis corporali/bus manifestis.

Caput decimum ꝙ Anima non est in corpore ut in loco/nec uirtus in Organo ut in loco.

dem Anima continet Corpus/non autem cõtinetur ab eo, cum sit causa Corporis. Rursus autē dicimus ꝙ Anima non est in Corpore tanquam in loco / alioquin Corpus quandoq; foret sine Anima/ atq; Anima ipsa subiret Cor/pus paulatim/sicut aqua uasculum. Item locus non est in Corpore, sed circum Corpus, quum sit Conceptaculum eius, estq; amplior Corpore utpote continens illud. Cor/pus autem nõ est circum Animam,& si cuidam impossi/bile uideatur quin Anima sit in Corpore ut in loco. Dicimus ꝙ locus eius est superficies extrema circū Corpus. Quare Anima existet tantum in extrema Corporis super ficiæ/ reliquum uero Corpus carebit Anima, hoc autem minime decet. Amplius si Anima sit in Corpore ut in ua se/Corpus erit causa motus Animæ ipsi/quod non est ue/rum/sed Anima est causa motus Corporis / nam uas mo/tum/secum mouet rem uaseatam/ item corrupto Corpo/re corrumperet Anima/ Quod est falsum, imo eteni Ani ma est firmior,tunc. Si autem quispiam adhuc diceret ꝙ locus est spacium quoddam/non superficies extrema. Dicimus tanto magis Animam non esse in Corpore ut in loco/quia Spacium est uacuum/ Corpus autem non est ua/cuum/sed in uacuo, Quare etiam Anima existens in cor pore/ex consequenti existeret in uacuo/ Quod est absur/dũm. neq; etiam Anima dicitur in esse Corpori/ut accidẽs subiecto/uerbi gratia color ac figura Corpori sustinẽti/ Ac/cidentia.n. nõ existunt seorsum a subiecto incorrupta. Anima autem seperatur a Corpore resoluto/sine corruptione sui. Neq; item Anima corrumpitur corrupto Corpore / si/cut pars resoluiẽ resoluto toto/ quia Anima nõ ẽ pars Cor poris. Amplius nõ est Anima in Corpore/ut totum in par tibus, quoniam est maximum inopinabile/ dicere Animã esse totum/ Corpus uero partem eius/ Neq; etiam Anima

est in Corpore/ut Forma in Materia Prima / quia Forma est inseperabilis a Materia Prima absq corruptione / Anima autem non est huiuscemodi/siquidem sine corruptione seperatur, Materia Prima quoq est prius Forma . Corpus autem est posterius Anima/quæ facit Formam in Materia Prima/ex illisq perficit Corpus/quare non est in Corpore ut Forma in Materia Prima / non enim agens est in acto/ut inherens illi/alioquin uice uersa efficeretur ab eodem. Iam igitur probatum ꝙ Anima non est in Corpore. hiis modis quos præfati sumus.

LIBER TERTIVS.

Caput Primum ꝙ Anima non est Corpus.

Vm hactenus absoluerimus præponenda de Intellectu/& Anima uniuersali, Rationali, Sensitiua, ac Vegetatiua/necnon de naturis secundum ordinem suum/per signa ostendentia ueritatem Philosopho. Sollicitãtia autem alios ad inquisitionem, speculationē/q utilem facientia . Nunc explicabimus essentiam Animæ secundum stilum priorem/ Exordiamur igitur recensentes opinionem credētium Animā esse Corpus. Item asserentium eam esse compositionem accidentem Corpori. partiumq ipsius unionem . Reprobantes utrosq, detegentesq illorum in rationibus fallacias/atq in hoc narrabimus/quicquid ad manus nostras puenit. Ex hiis opinionibus . Dicimus igitur ꝙ operatiões

apparentes in Corpore proueniunt a uirtute/quæ agit mi/rum in modum/non ab ipso Corpore/ ꝙ patet. Quoniā cum in omni Corpore sit quantitas & qualitas, Quātitas est alia a qualitate. Impossibile est enim Corpus esse si/ne quantitate/quod etiam illi confitentur / non autem sine qualitate. Item quo modo possibile est qualitatem eē Cor pus/& eandem non cadere sub rationem sensibilem. Siq/dem omne Corpus subiicitur quantitati/ non autem qua/litas sensui. Quare cum nulla qualitas sit Corpus/Opinio ꝙ Anima sit corpus est uana & falsa. Dicimus etiam sicut antea/ꝙ omne Corpus(ablata ꝑticula)minuitur/qualitas autem remanet/quoniam magnitudo libræ mellis/nō est æqualis magnitudini semilibræ/est tamen æqualis dulce/do. Quod si quis adducat,uirtutem augeri/ aucta quantī tate/minui autem/minuta. Respondemus/ꝙ imo contra rium uidetur.scilicet ꝙ Corpus est paruum/ & Virtus for tis,quare qualitas/seu uirtus,nō est ipsa quantitas/ sed alia ratio quam Corpus uel Corpusculorum cōgeries/quæ nō sapit nisi naturam materiæ Corporisq̧ / alioquin qualitas non operaretur. Quod si dicatur a quopiam/Animal(san guine omni spirituq̧ egresso) mori,& si Anima sit eēntia alia a sanguine spirituq̧ / quare hiis excedentibus Animal perit. Respondemus ꝙ quamuis humores non uiuificēt Animal/sed aliud/tamen Animal indiget illis ut uiuat, & humores se habent ad Animal/ut Anima ad Corpus, Ani ma igitur regit eos,aptatq̧ formæ Corporis, Siquidem cū Corpus sit resolubile, si Anima non restauraret illud per hos humores/non subsisteret diutius. Quare consumptis Elementis/non remanente materia Animæ / pro corpore seruando/Animal corrumpitur. Sunt igitur humores ma/teria Animalis/Anima autem est causa efficiens. Patet ad/huc,quoniam Animalia quædam carent sanguine, quæ/

dam uero ēt spiratione,q̄bus nihilominus inest talis natu-ra.Impossibile ē.n.Animal existere absq̄ Anima.Præterea si Anima sit Corpus, impossibile foret ipsam diffundi per uniuersum Corpus,& omnes partes unire.Item si Anima foret Corpus contemperatum cōmixtumq̄ ex Elementis Corporis/ Anima non esset in actu,sed in potentia, sicut ipsa Elementa,& corrumperetur sicut ipsa commiscenda corrumpuntur secundum substantiam. Ceu dulcedo quā-do cōmiscetur amaritudini, unum Corpus etiam cōmix-tum alteri constituit aliquid maius, Anima autem inexi-stēs Corpori nō reddit ipsum maius. Sed tantūdem extat. Item patet parte Corporea disiūcta a Corpore fit Corpus minus/Anima autem a Corpore seperata Corpus augeť tumescens. Amplius(existēte omni Corpore resolubili) Anima non est corrupubilis. Ergo non est Corpus. Item Corpus unum compositum alteri/non penetrat totum ip sum,Anima autem penetrat omnes partes Corporis,Cor pus etiam est diuisibile in infinitum.Anima autē minime. Amplius cum opinantes Animam esse Corpus,asserant Oia Agentia esse corporea.Quæritur an quodlibet Agens sit generabile?& si ita? Igitur unum genitum est ab alio,& sic in infinitum.Quod est absurdum. Quare est aliquod Agens primum perpetuum, ex consequenti etiam incor-poreum/non igitur omnia Agentia sunt Corporea.Q̄d si Agentia sunt ingenerabilia,incorruptibiliaq̄,sic etiam Ani mæ formatrices Corporum. Ideoq̄ non sunt Corporeæ, alioquin non existerent firmæ. Quidam enimuero cre-diderunt Animam esse Corpoream, quia uiderunt Cor-pus operari uaria,ut calefacere,frigefacere, Animam simi liter agere opera diuersa & miranda,ignorātes q̄ Corpo-ra operantur non per se,sed per uirtutem inexistentem ali am a Corporalitate,& si Corpora etiam agerent ex se,non

tamen

tamen operationes illorum quales sunt calefactio/frigefactio sunt similes actõibus Animæ, quæ sunt cogitatio,speculatio,desiderium,obseruatio Iustitiæ. Vis enim talium effectrix est alia q̃ substãtia Corporea.Quare præfatæ opinionis Autores adscripserunt Corporibus operationes spirituum,spiritusq̧ ipsos ociosos reliquerunt. Adhuc si Anima sit Corporea/penetrans Corpus/pertransiret partes infinitas,qđ est falsum.Siquidem impossibile est partes infinitas esse in actu / aut si non pertranseat omnes Corporis partes/non penetrabit ex cõsequenti totum Corpus.Penetrat autem Anima totum Corpus,cũ sit eius causa,ob idq̧ maior,neq̧ penetrat incidendo singulas partes/ cum sit incorporea/sed alia ratione meliore. Et si dicatur ꝙ Anima est spiritus naturalis refrigeratorius,qui ex cõmixtione Elementorum per subtiliationem aliquarum partium resultauit/est magnum mendacium / quoniam calor Elementaris pluribus Animalibus dominatur/quibus inest Anima absq̧ huiusmodi spiritu refrigeratorio.

Caput secundum ꝙ Anima non est complexio, & qui sit ordo rerum uniuersi.

SI qui dixerint naturam esse priorem Anima,& ꝙ Anima fiat ex cõmixtione naturarum differẽtium/sequitur maximum inopinabile apud sapientes.uidelicet ꝙ nobilius sit posterius ignobilioru/quod est falsum & impossibile. Inter Entia creata eteni Intellectus est primus / deinde Anima,postea natura/ atq̧ omne inferius est ignobilius,omne autem superius appetitum/ est nobilius uniuersaliusq̧.Et si etiam dixerint Intellectum esse posteriorem Anima/ eadem ratione sequitur Summum Creatorem existere posteriorem Intellectu/sed

& generabilem corruptibilemq́/quod est falsum/ neq́.ni hic est uerus ordo. Alioquin Anima/Intellectusq́/atq́ aliud non existeret. Eapropter. Nos asserimus/ ꝙ Deus creauit Intellectum primum/& constituit Procreatorem rerum aliarum. Creauit autem eum medio Verbo quodammodo / Neq́ enim inter ipsum Deum & Intellectum / aliud medium intercidit,nisi Verbum,quod certe etiam fuit connagens Intellectus/ Intellectus autem fuit causa Animæ. Anima uero causa naturæ. Natura deniq́ principium indiniduorum generabilium/uniusq́ subinde medio agente altero/ Deus autem est causarum omnium Autor/ ratione qua eas produxit ex nihilo,inseuitq́ Intellectui contētas ab illo sub forma uniuersali/quas postea educit pro tempore/aliquando cum medio/secundum illarum captū ordinemq́/nisi ꝙ una extat intercausa alterius. Deus igitur est Autor omnibus causis/ & ꝙ existant / & ꝙ causent tantumq́ producendo differentia quæpiam inter illas cadit, quod est Autor alicuius causæ/sine media alia.

Caput tertium ꝙ Deus sit,& qualis.

QVod Deus existat,demonstratio memoranda hæc est/quoniam non est aliquid in potentia/ quin aliud sit in actu/aliter enim non exiret ex potentia ad actum.Siquidem potentia non est aliud ꝗ possibilitas actus/nec potest existere actu ex seipsa/ qa non decet/ꝙ aliud sit Agens suæ existentiæ. Agens nāq́ est prius acto , Falsum est enim aliquid esse prius/ ac posterius seipso eadem ratione,quare si potentia ducatur ad actum/necesse est aliquid esse in actu mero/quoniam nō extat aliud a quo actuetur.atq́ hoc est Ens necessarium/perpetuum/intrāsmutabile/indiminuibile/inalterabileq́/om-

nes quoq; actiões proueniût ab ipso / & quicquid fuit sub potentia conuertitur ad actum præcepto eiusdem: Ipsum quoq; extat inalterabile/quoniam est iproductile/atq; hoc/ quia existit necessario in actu ex essentia sua/ Imo est Ens uerum/atq; etiam supra Ens. Propterea ꝙ ab eo Entitas pẽdet & in ipso seruatur/ad illudq; reuertitur / nec est imaginabile ꝙ sit in aliqua potentia/alioquin indigeret altero ꝑducente ad actum. & omne aliud ab ipso cogitatur esse in potentia priusq̃ actu. nam priuatio est prior Entitate/potẽtialitas necessitate, est autem indiminuibile/utpote Ens uerum absolutissimum/ non conuenit alii in aliquo cõmuni/sed est Ens prius quolibet proximo / cum sit Agens omnium est Ens necessarium per quod describitur / scit omnia præterita/præsentia/ac futura/sub una ratione imotus/ quoniam scit illa quatenus est Autor eorundem/ Res autem sciuntur ab altero quatenus cernuntur. Item ducit aliquid ex potentia ad actum contemplans seipsum/non aliquid exterius/semper inalteratus/quia est summus actus. Creatura autem est impermanens, quia corruptibilis/tum & reuertilis ad potentiam / atq; hoc quia generabilis. existens uero actu, est nobilius existente in potẽtia/namq; extat actu, postquã fuit potentia. Ensq; potentia/ non est ens uerum/& si huiuscemodi possibile dicatur Ens late/ nõ uere appellatur ita. Quare probatum est/ꝙ actus est melior potentia & uniuersalior, differensq; a natura corporea / utpote intransmutabilis/quodq; Intellectus/& Anima/ sunt priores q̃ natura, quoniam hæc est utriusq; opus.

Caput quartum quo ordine qualiq; ratione res producantur/& quo modo Deus agit.

PRæterea sciendum ꝙ Anima existens actu/causata est ab Intellectu / Intellectus autem etiam

existens actu productus est a principio primo / qui imitit: Animæ formam potentiamq; receptam ab ipso principio primo inserēte illi rerum productibilium uniuersitatem. Anima porro solum operatur circa Materiam primam/ (media natura cœlesti)/q̄ est honorabilis. Intellectus au/ tem circa Animam sine medio/idemq; circa naturam me dia Anima.namq; Anima efficit formam in materia pri/ ma. Intellectus quoq; efficit formam in Anima. Omnes autem formæ insunt Intellectui congestæ a summo illo principio insitæ/concreataq;. Amplius Intellectus seruat formas in Anima/ & Anima seruat Formas in materia pri ma/quoniam uterq; operatur illas. Supernus uero eoruȝ Conditor/est Ens bonum/absolutum/uerumq;. Ideo facit res existere/nouans ipsarum formas / & operatus omnia secundum essentiam (quia existit Ens uerum actu) aliq̄d certe sine medio/aliquid cum medio/ nouans autem res/ rerumq; formas / ut Actus uerus absolutus speculatur es/ sentiam suam/agitq; momento. Intellectus autem existēs actu/ cum habeat ipsummet actum superiorem / sumit ab eo uim imissam / ideoq; seruat opus suum ut assimiletur agenti/qui est actus absolutus/ idest Essentia uera / intelli/ gensq; aliquid/respicit illuȝ actum supiorem,agitq; opus perfectum ,quia agens per uim imissam ab eodem/tan̄q; illemet agit. Anima pariter quoniam sumit influxum uir/ tutis ab Intellectu ad agendum , Imitatur ipsum Intelle/ ctum/ & respiciendo ipsum/operatur/per eumq; influit al/ teri/ Agens namq; uerum est actus absolutus / Essentia ac sapientia perfectissima, & tale Ens agit contemplans eēn/ tiam suam solam/quia nihil existit aliud ab eo/ quod non processerit ab illo. Hoc unum existit per se/ & pducit om/ nia alia/ac dirigit producta/ seruatq; permanentia , Sed & mouet a se eadem,ad seq;. Hactenus igitur probatum est

q Intellectus est prior q̄ Anima sit. Anima autem prior natura. Natura quoq; est prior generabilibus / corruptibilibusq; & deniq; cōditor omnibus / principium cuiuslibet Agentis, actionisq;. Qui prius creat, deniq; perficit, unico tamen momento incohat, firmat, terminat, Creauitq; uniuersum absq; causa altera excitante, præcipiente ue. Cumq; omne aliud agens operetur ad aliquid, ex consequenti solus iste est Agens uerum.

Caput quintum quo modo Anima est in potentia, q; non est harmonia.

REuertentes ad ppositum. Dicimus q cum Anima sit Ens actu, impossibile est eam dici Ens potentia, nisi cogitemus ita dici / quoniam est producta ut prius dictum, q; in quolibet pducto sunt Actus, ac potentia, & q Ens actu / rediminutum est / ipse Deus principium rei trāslatilis ex potentia ad actum. Intellectus porro atq; Anima non dicuntur in actu & potentia, quia producantur cum mora temporaria, atq; alternatim ut Corpora generabilia, & subinde corruptibilia. siquidem permanent, perpetuoq; existūt. Vnde ēt hac ratione Anima non est spiritus, nec Corpus aliud quale libet oīo, sicut & superius pbatū, q quis aliter a nonnullis narratum sit, tamen qd nuper a nobis scriptū est / satisfaciat. Q d si adhuc dixerit quispiam Animam eē aliquid ultra naturā Corporū, Exploremus & nos istud / ac quid sit talis compositio Corporis per quam Anima describitur. Pythagoricæ etenim Sectæ quidam dixerunt q compositio Corporis / est similis compositiōi Cytharæ / quādoquidem sicut (chordis Cytharæ rectæ / secundumq; proportiōem tensis) Cythara admittit harmoniam, Cytha-

redo pulſante.Ita etiam humoribus contemperatis reſul/ tat Corporis totius complexio uera/per quam Anima de ſcribitur.Hic autem ſermo uidetur impoſſibilis/Cuius ra/ tionibus(quanquã fortibus ac euidentibus) reſpondebi/ mus abunde improbantes. Etenim Anima eſt prior compoſitiõe Corporis,quod & ipſi fatebantur/ ſiquidem ipſa fecit huiuſmodi compoſitionem ſibi aptam. Anima item dominatur Corpori,prohibetq; operari plura ſecun/ dum naturam Corpoream/ Compoſitio neq; dominatur Corpori,neq; prohibet operari ſecundum naturam Cor/ poream. Sed & Anima eſt ſubſtãtia,Compoſitio autem non eſt ſubſtantia, accidit enim humoribus contempera/ tis. Item quando Corporis compoſitio eſt optima/Cor/ pus ex conſequenti eſt ſanum atq; indolens/ Non tamen ſemper ita ſe habet/ quando Anima eſt optima. Amplius ſi Anima ſit cõpoſitio quom uariorum membrorum ſint compoſitiones uariæ/uni Corpori inerũt plures Animæ. Quod eſt abſurdum ualde. Adhuc ſi Anima foret com/ poſitio Corporis,fieret a ſeipſa, nam compoſitio partium Corporis fit ab Anima, nõ enim a ſeipſis/quom fiat ab ali quo priori,ſicut etiam compoſitio cordarum quam ſeq/ tur concentus organi muſici, nõ fit a ſeipſa, ſed a muſico, Cordæ ſiquidem componuntur/nõ autem ſe componũt, quæ eſt operatio ignobilis.Similiter ſi Anima ſit compo/ ſitio Corporis,cum hæc fiat a Corpore,ſequitur ꝙ Anima ſiat a non Anima,quodq; Entia ſint inter ſe priora compa ratu ſolo,non producitur autem forma abſq; Anima For/ matrice,alioquin fieret a caſu/quod eſt impoſſibile rebus particularibus uniuerſalibuſq;.Anima itaq; non eſt com/ poſitio Corporis.

Caput ſextum quid ſit Anima.

SI dicatur ꝙ ueteres Philosophi concorditer asseruerunt Animam esse Actum Corporis Physici organici,quodq; actus non est substantia:/ quia inhæret substantiæ,Anima igitur non erit substãtia? Respondemus ꝙ oportet huiusmodi rationem exa/minare,Actum ergo hunc Attici quidam,aliter Entellechiam uocauerunt/Philosophiq; idem dixerunt/ꝙ Anima est Corpori quadam proportione,sicut forma materiæ, quæ Corpus fit,nisi ꝙ Anima non est forma Corporis/ quate/nus est Corpus tantum/Sed est actus Corporis Physici organici/potentia uiuẽtis.Iamq; probatum est ꝙ actus Corporis est substantia non accidens.Eapropter autem dictaq; est,Corporis Physici(distinguẽdi illud gratia) ab artificiario quale pingitur,Item potentia uiuentis/ad discernendũ ab inanimatis/qualia sunt lapis/& ferrum/& similia/ quæ quamuis sint Corpora physica / tamen non sunt potentia uiuentia.additum etiam organici/idest habentis instrumẽta exercendi opera uitæ/qualia sunt Cerebrum/cor/Iecur/membra principalia. Actus quoq; est duplex/ qdam seperabilis/sicut nauta nauis/atq; eques equi/ quidam inseperabilis/sicut caliditas ignis,frigiditas niuis,Actus igitur seperabilis non corrumpitur corrupto subiecto, inseperabilis autem corrumpitur, Anima itaq; est actus seperabilis Corporis Physici/ non enim corrumpitur corrupto Cor/pore/ut iam ostensum,Actus rursus quidam est perfectio materiæ suæ, ut caliditas ignis per quam existit, quidam agit perfectionem/ut faber domus, Anima est actus Cor/poris Physici,non quiescit perfectio eius,sed quoniã agit perfectionem in eo/utputa sensum,Intellectum,Imaginationem,& alia opera, siquidem Corpus ante Animatio/nem est imperfectum/nõ est autem Anima perfectio Cor/poralis/alioquin foret diuisibilis(Corpore diuiso) sicut st-

gura statuæ secatur dissecta statua ipsa.

Caput septimum q̄ Anima est actus seperabilis.

a Nima non est perfectio unius membri, ut uisus oculi/ quia perfectionem singulorum membrorum agit/ & corruptis his singulorum membrorum perfectionibus, non est necessarium Animã corrumpi. Sed est seperabilis actus a subiecto cui inest/ nõ autem est corruptibilis/ quoniam habet operationes per se, sine organis Corporalibus/ rectas morum bonorum, contrarias Corpori/ discernitq; sine medio omnia membra eius. Exercet autem operationes inorganicas existens munda/ contemplansq; res incorporales. Quare Essentia Animæ proculdubio restat superstes corrupto Corpore/ alioquin operationes eius forent nobiliores essentia. Q̃d est absurdum ualde/ Siquidem Eẽntia est causa actionis. falsum est autem effectum esse meliorem agente, Anima etiam si sit iseperabilis actus/ ut forma naturalis, quo modo in somno eleuatur a Corpore sine diuulsione? ad suscipiẽdum prophetiam, reuelationemq;? Sic autem quoq; in uigilia emergit a corpore/ reuersa ad essentiam suam, remotis a se dispositionibus materialibus/ sed hoc patet maxime noctu/ propter quietem sensuum/ cessationemq; illorum ab operibus. Rursus si Anima sit perfectio Corporis per quam est Corpus/ non moueret illud/ contra suum impetuȝ, neq; cognosceret, quamuisq; discernat sensibilia/ non tamen est similis sensibus/ siquidem cognoscit rem etiam dissimilem/ ac secundum naturæ ordinem/ sensus ipsi recipiũt simulacra rerum, Anima uero discernit. Neq; item Anima specularetur incorporea/ si ipsa foret Corporalis forma. Sed & si Anima esset pfectio naturalis/ nõ

moueret

moueret illud appetitu ad contraria. Præterea si Anima indigeat Corpore ut exiſtat,ac uerſa uice Anima cōmu/ni compoſitione,ſicut uirtus/& membrum/unum nō ad/uerſaretur alteri,olim autem inuentum eſt ꝙ Anima ſcien tia plena ac eleuata a Corporeis deſideriis : aduerſata eſt Corpori/quamuis Anima quandoꝗ bonis moribus iſtru cta cōmunicat eos:perficiens hoſpitium Corporale, libe/ ranſꝗ a detrimento.unde illud Animæ parens nō odit al/terum/neꝗ aliter afficitur praue.Q ua ratione etiam Ani/ma eſt perfectio huiuſmodi?& potentia Corporis.Incipit diminui ab anno quadrageſimo,uirtus autem Animæ au geri? Præterea Anima hominis non eſt perfectio natu/ralis/ut Anima Bruti/quandoquidem bruta reguntur in/ſtinctu naturali citra ſcientiam,Homines autem nequaꝗ/ tali naturæ ductu:alioquin non incumberent diſciplinis, Diriguntur enim uero ab Anima doctrina inſtituta, quæ prius fuerat informis , tantumꝗ apta formari. Sed & ſi Anima ſit perfecti hominis:ut Anima Bruti/non eſſet poſ ſibile hominem gubernari ab altera ſubſtantia/nec illi pa/reret/utꝗ Bruta ipſa/nō inquireret Formas alienas a Cor pore:occultaſꝗ ſpeculaturus . Amplius ſicut aer recipiens omnem colorem.Caret quolibet illo.Etenim ſi unuȝ quē/piam habeat/non admittat alterum:pariter aqua. Oculus quoꝗ ſi contineat unum colorem:non comprendet reli/quos.Sic auditus,odoratus,ſenſuſꝗ alii.Ita etiam Anima humana cum recipiat diſcernatꝗ omnes formas Corpo/rales:non eſt una quædam ex illis / neꝗ uero Anima hu/mana recipit cognoſcitꝗ formas Corporales:ut Brutalis cōmuniter/ineuidenterꝗ/ſed ſpecialiter diſcernit: aperteꝗ comprendit per propriam rationem/ut colorem/odorēqȝ definite. Q uare ſatis probatum ꝙ Anima hominis nō eſt Forma naturalis ut bruti/ac præcipue / quoniam ſi eſ/

set talis / obsequeretur Corpori inaduersata eius impetui inclinationiq́ꝫ,neq́ꝫ dominaretur illi. Praeterea quoq́ꝫ facta Corpori impressione/ fieret ēt Animae similis , atq́ꝫ homo foret tantum sensitiuus / Siquidem actus Corporalis conditio/non excedit sensum/neq́ꝫ uis cogitandi consulēdiq́ꝫ(qđ est discere ignotum ex prenoto/Collectione unius ex altero) insistit Corpori. Cumq́ꝫ hoc praeuiderint opinantes Corporalitatem Animae/coacti dixerunt/ ꝙ extat alia Anima/aliusq́ꝫ Intellectus immortalis, ꝙq́ꝫ haec est actus non ut perfectio naturalis passi. Sed effectrix perfectiōis/ quae est Anima una quae recepta dicitur actus Corporis Physici Organici/potentia uiuentis. Nos autem dicimus non esse alteram Animam supra rationalem/quae gubernet hominem/& ꝙ Philosophi uocarunt istam actū quia perficit Corpus Physicum.

LIBER QVARTVS.

Caput primum qualis Deus sit.

Vi superato Corpore sedauit Sensus,affectusq́ꝫ materiales/ depurataq́ꝫ imaginatione,reuersus est ad substantiam Intellectus/agnoscet dignitatē suam/ quae est roboratus ad speculandum Mundū Intellectualem/secundum celsitudinē eius/Ideamq́ꝫ eius supremam / quae est lux lucum,bonum,bonorum,dignitas dignitatum/atq́ꝫ Entitas Entium/& ipsum met Ens / extra quod non est aliquod Ens.ꝙq́ꝫ existit desiderium sui ipsi/

us/est quoq; principium per quod omnia existunt/ac per/manent/est appetibile,ad quod omnia naturaliter appetē/tia mouentur per naturam propriam/quæ est Forma imitata,per motum igitur illum existunt/sicut per impressio/nem essentiæ receptam producuntur.Iam enim alibi pro/batum ꝙ substantia naturalis existit per naturam propriā, cuius firmitas est Forma / huius autem firmitas est imita/tio sui exemplaris.quare omnia appetunt illud / appeten/tia mouentur ad ipsum/mota efficiuntur ab eodem / ꝙq; est omnino imobile/sed mouens omnia/motu per quem existunt/donec perueniant ad motorem unum/supra quē non est aliquis. Ideo hic primus Conditor est principiū omnibus essentiæ ac permanētiæ,sine quo nihil existeret.

Caput secundum ꝙ etiam materia est pducta a Deo:ꝙq; moueatur ad illum,& quomodo probetur.

Dicet fortasse quispiam ꝙ substantiæ ad quam re soluitur omnis Forma naturalis,non inest motus talis proprius/ quoniam Motus fit per desi/derium/illi autem non inest desiderium. Quare si non est mobilis/nō etiam ē secundum essentiam pro/ducta.sed compositum.Ipsa autem est causa omnis mo/tus.Huic respondebimus ꝙ ita sentiens errat. Primum.n. simplex ad quod resoluuntur omnia alia/nunquam caret omni forma propria per quam res existunt / alioquin ua/cuum Formis non subsisteret.Sed cum aufertur una For/ma/succedit altera/quare recipiendo subinde Formam a primo motore efficitur etiam ipsum.Quapropter sapien/tes adhuc iam dixerūt ꝙ materia prima mouetur Motu, qui est receptio Formæ/ & ꝙ appetit Formam ut Imper/fectum perfectionem:puta oculus uisum,fœmina marē.

Ideoq; mouetur quoq; Motu/qui est appetitus Formæ re cipiendæ. Et receptiuitas Formarum / est ratio per quam illa est Ens. Ita ꝙ si auferatur talis natura recipiendi / non subsistet/neq; intelligetur. Et si dicatur ꝙ subiectum adhuc resoluitur ad aliam dispositionem simpliciorem / erit sermo qualis de resolutione ad mouens infinita. Quare materia etiam prima existit per Motum/ qui ē actus pfectus. Est autem imaginabilis transmutatione successiua in infinitum:ab una Forma ad aliam / nec nisi cum receptione Formæ est principium. Cuius inditii exemplum est:rerū solidarum uaria figuratio ad omne propositum. Quare iam probatum ꝙ omnis alia substantia habet efficiens in Essentia/existentiaq;/ac permanentia:Primum Agens / ꝙ est mouens primum uniuersale / & ꝙ omne mobile mouetur ad illud,ꝙq; omne factum Motu/ permanet etiam motu, Propterea ꝙ motus est actus Entis in potentia/idest: perfectio eductioq; euntis ad actum.

Caput tertium. Rursus qualis est Deus,ꝙq; non est prior tempore aliis.

Conditor primus est Autor Mundi / præcedens in infinitum imobilis. nec enim est quandoq; talis/postea q̄ non fuerit finis/& principium cuiuslibet Entis/prius prioritate agentis ad actum omnimoda/non nisi per quod res fit/ac durat/ non aūt dicimus eum priorem tempore/alioquin poneremus ignobiliorem Entibus q̄ plurimis. Siquidem unum nō est prius tempore altero / nisi quia sub tempore complectuntur utraq;,hoc autem est ipossibile ipsi/cum sit causa omniū: imo etiam substantiis simplicibus:quāto magis Deo sublimi. Tempus namq; est inferius naturaliter Anima, Intel-

lectuq; atq; aliis substantiis simplicibus/ quæ sunt causa té/poris. Etenim si asseratur ꝙ Mundus aliquando non exi/stit (& ꝙ tunc præfuit tempus infinitum) deinde egressus est ad existentiam, sequitur Deum habuisse Autorem so/cialé/supioréq; excitanté ad ꝓductióem Mũdi. Absit aũt adscribere hoc illi. Ité si dixerimus / ꝙ Mundus hũit nõ existere tempore ĩfinito, seqẽ ꝙ fuerit aliq̃ cá altior quæ ꝓ/hibuerit productionem Mundi. Q̃d si foret/ oporteret eẽ adhuc aliam causam illis superiorem, Hoc autem tanto/magis absurdum est inesse Deo, quãto is Intellectu: Ani/maq; est excelsior, cuius sublimitatẽ magnitudinemq; & si uelimus conantes, narrando considerandoq; minime at/tingere poterimus. Eius certe Essentia existentiaq;, excedit omnia alia Entia sigillata, pendentiaq;, Quorum produ/xit per suam Essentiam Intellectum primum, sub ipsoq; Animam, & singula generabilia. Ideo potestas humana infima, nequit istum comprendere, nihilq; attributorum eius perscire ualet.

Caput quartum/quanta sit dignitas Mundi Intellectiui, & qua ratione ad illum perueniatur.

NArremus modo paulisper pro facultate nostra dignitatem Intellectus/ Mundiq; Intellectualis nobilitatem, & quale sit ingenium ascendendi ad illum (secundum essentiam) cõsiderandũ. Dicimus itaq;/ꝙ Intellectus est sicut inter punctum circu/li/quod continet quicquid angulorum, costarum, linea/rum, & superficierum, aliorumq; imaginabilium ipsi, cæ/terisq; figuris inest. Ipsum est indiuisibile ac indimensile, Omnesq; lineæ circuli sunt reuertiles in idem, ortæ ab eo. Ideo uocatur centrum. Nominatur quoq; circulus ꝙ om-

nes illas intraortas circũplectitur, seruans ut insitas quasi/
libet Mundi figuras subinde ductiles, Quando autem di
citur ꝙ Intellectus est sicut inter punctum circuli continẽs
alias formas, intelligitur ꝙ scientia nostra de illo hr̃ ab eo
dem/ac subintrat nos in ortu / cum uocatur indiuisibilis:
sensus est/ꝙ Essentia eius non illi sufficit ad cognoscendũ
alia/cum sit Animabus nostris appositus. neq; ideo est al/
terabilis a substantiis subterioribus, sed eius scientia pro/
uenit ab Agente primo ac uero/atq; Animæ pticulari ima
go/est signum minimum ad enarrationem/cogitationem
ue illius in ipsum reuersam, alioquin non esset uniuersa/
lis/neq; hic existit aliquid cõueniens illi insitis rationibus,
neq; extat quicquam ꝙ sit eius expressio. Ideoq; non adest
nobis iudicium, neq; exemplum par ad illud perspicien/
dum. Ex consequenti qualis erit speculatio nostra illius
Autoris qui est Essentia ipsissima/pura/ plena luce/ hono/
re/altitudine / cuius Mundus est omnium nobilissimus:
Quare Intellectus titulos / Mundiq; Intellectiui dignita/
tem/solum pro uiribus ingenii nostri exponemus. Im/
primis recitantes rationem / qua eleuamur ad illum con/
templandum. Hii Mundi itaq; sic se habent/ꝙ Intellectua
lis est superior sensibili, utpote causa eius uirtutemq; ifun/
dens, Ad quos exemplum præseferunt duo lapides, quo/
rum unus sit egregiæ sculptus/ alter informis, tunc enim
unus est perfectior altero, non quatenus lapis, siquidem
ambo sunt lapides, sed quatenus figuratus, cuius artifici/
um non insuit materiæ/sed menti artificis prius conceptũ
ꝙ lapidi incisum, artificium porro inest sculptori/ nõ quã/
tenus est oculatus, manuatus, & pedatus, sed quatenus est
sculptor peritus artis per quam iudicat agenda, formæq;
uniuersales illi insunt, ipse autem singulares facit & pul/
chras, quæ quidem habent essentiam unicam, sed fiũt ma/

teriebus plures,corrumpunturq;,formis uniuersalibus in corruptis. Quare artificium est nobilius i artifice:q̄ in ope re,neq; eadem secundum Essentiam præest in artifice For ma quæ succedit in lapide,sed illa permanet firma in arti/ fice /ab illaq; procedit alia in materiam/ opera sculptoris ifima minusq; pulchra/ neq; absoluta pro conatu artificis, sed iuxta capacitatem ipsius materiæ,quæ plus,minusue, ad imitationem illius etiam uera existit. Forma quoq; in materia est singularis,inseparabilisq;:& si transferret ab uno subiecto ad aliud,adhuc tanto magis diminueretur. Bre ui ergo colligimus/ q̄ omne Agens est nobilius subiecto/ hoc enim superatur,illud superat, quodlibet etiam exem/ plum est melius exemplari,quoniam singulæ Formæ bo næ proueniūt ab uniuersalibus prioribus altioribusq;: Ar/ tificiales quidem ab ea quæ inest Animo artificis, & quæ est melior illa/quæ ficta est in marmore.Enimuero ars ip sa respicit Intellectum,siquidem constat perpetua, quoni/ am æmulatur naturam, quæ adhuc necessario perseuerat similis, quia imitatur alterum uidelicet Intellectum supe/ riorem/neq; enim artifex operando solum sequitur artifi/ cium factum,sed ascendens sumit a natura simulacrum/p quod opus reddit pulchrius. Et si forte naturalis Forma quam effingit/sit imperfecta/ipse perficit imitatione Intel/ lectualis/secundum tamen aptitudinem materiæ suscipi/ entis. Vt si Artifex uelit facere imaginem Iouis/nō respicit aliquam Formam sensibilem / sed cogitatione supergres/ sus/pingit illum effigie omnium pulcherrima. Vnde si ip semet Iupiter se uisibilem formaret,non alia/q̄ea(qua ar/ tifex)/similitudine exprimeret.

Caput quintum ꝑpter quid/ Ars naturaq; faciunt pul chras Formas/& in quo sit pulchritudo.

EXplicādum nobis hic,quo modo Ars atq; Natura efficiunt pulchras formas/ultra facultatem suam potestatemq; materiæ. Imprimis igitur pulchritudo Animalium nō consistit in sanguine ipso/siquidem hic inuenitur in omnibus eiusdem speciei indiuiduis(quæ sunt ꝓxima) similis atq; aliter nemo uisu testari potest/& non sunt Animalia illa æque pulchra/ neq; sanguis etiam seruat proportionem in qualibet Animalis specie.Quædam enim sunt sanguineæ/quædā uero existunt diuersæ / quomodo igitur sunt omnes pariter pulchræ ? nec omnes æque sanguineæ?Pulchritudo item consistit in colore figuraq; oblectantibus moderatisq;/Sanguis autē/ qui quom sit simplex:est ut materia Animalis/ non figuratur/nec oblectat / non est igitur ratio pulchritudinis ulla.Porro indutus luce boni recepti qui nouit speciositatem mulieris fuisse occasionem belli maximi diutiniq;,Inter græcos & hostes. ꝙq; homines illi sūt formosi/ quorum aspectu uisus nunquam saturatur.scit postremo. Vnde etiam constet Intellectualium pulchritudo. Etenim fortasse contingit aspici humanam formam inculpabilē/ inenarrabilemq;/ atq; hæc processit ab agente in subiectū sicut artificialis ab artifice.Cumq; ita sit,Forma artificialis quidem est bona/sed naturalis est melior.Cuius subiectū/ existitMateria prima.atq; illa quæ subsistit in uirtute agentis:extat etiam melior . Siquidem huic formæ primæ non subest materia.Quod autem pulchritudo non proueniat ex subiecto:hinc patet/quoniam alioquin tanto maiorForet pulchritudo/quāto subiectum est maius. Videmus autem ꝙ Forma parui Corporis quandoq; oblectat aspectū æque/& forsan etiā magis q̄ magni.Quapropter pulchritudinis non est ratio Corpus/sed fulcimentum/ Cuius argumentum/ꝙ sine illo nequit uideri . Cumq; eodem subintrans

intrans

intrans cognoſcitur/ſubintrat autem nos per uiſum/ q cuȝ etiam ſolum conſideret Formam,ut iam probatum,Pul/chritudo conſiſtit in Anima tantum: quã magnitudo par/uitasq̧ ſubiecti non prohibent percipi,perceptamq̧ una cõ mitantes cognoſcuntur. Rurſus Agens aut eſt nobile, aut ignobile/aut medium,atq̧ exiſtens,Medium quidem non operatur alterum, Neutrum enim magis efficit, & ſi fuerit pulchrum/opus illius fiet pulchrum/ꝙ ſi opus natu ræ extet pulchrum. Intellectum eſſe pulchriorem oportet. Latet autem nos pulchritudo naturæ, quoniam interiora Corporum nõ intuemur/ſed tantum exteriora aſpicimus/ pulchritudinem ſuperficiariam mirantes/quare ſi nitamur ſpecioſitatem intrinſecam penetrare/extrinſeca fiet ignobi lis ac deſpicabilis. Etenim interna mouent. Ipſum Intelle ctum natura honorabilem/ſicut effigies excitat inſpecto/rem ad Autoris abſentis cognitionem. Eapropter cum in/teriora Corporum moueant Intellectum. Sequitur profe/cto ꝙ inſit illis pulchritudo a natura atq̧ Intellectu/plures etiam formæ icorporales ſunt pulchræ quales Mathema/ticæ figuræ lineares/Mulierumq̧ imagines ſpeculares, ac notiones Animæ,quæ certe ſunt euidenter pulchræ. Vtpo te Animæ indices,& ſimiles. Amplius ſi hominem rectũ extrinſecus tantum circũſpicias, non deprendes eius pul/chritudinem,& ſi putaueris eum deformem/errabis citra ueritatem iudicans,ꝙ ſi eundem medullitus introſpicias/ merito dices formoſum / naȝ ſpecioſitas uera ſubeſt intus Plures quidem propter ignorantiam prædominãtem,In/tellectumq̧ ſubmerſum deſiderãt pulchritudinem extrin ſecam,ideoq̧ non aſſequuntur illam interiorem. Ex con/ſequenti non etiam quæiũt ſapiẽtiam archanam: propter Theorematum ſubtilitatem. Qualem nos ſcripſimus in hoc libro Tituli Philoſophiæ Myſticæ: ꝙ uulgus iſta idi/

gnum exiſtat,neq; ingenio attingat.Q d ſi quiſpiam dicat pulchritudinem inueniri in Corpore: etiam dicimus ꝙ illa eſt naturæ,ſed enim pulchritudo Animæ exiſtit melior, uta qua formoſitas naturæ procedit.

Caput ſextum quo modo pulchritudo Animæ cognoſcatur,& ꝙ Deus agat per Eſſentiam.

PVlchritudo Animæ ſuæ in uiro recto deprendetur, Si is auerſus a qualitatibus materiariis ſeſe ipſum etiam actiõibus probris gratiſq; decorauit . Tunc etenim Lux prima infundit ei lumen ſuum:inſignitq; eiuſdem Animam ac illuſtrat , in quo ſtatu ipſa ſpecioſitatem ſuam agnoſcẽs,(a quo illa ꝑuenerit) diſcit, neq; alia ĩdiget quæ id exprimat ſcientia, ſiquidem noſcit per Intellectum, Lux autem prima nõ inexiſtit illi:uerum ſubſiſtit in Eſſentia ſua:ob id influẽs Animæ per Intellectum medium,circunſcriptis omnibus attributis,aliter ſiquidem omnia Agẽtia,(reliquæ operãtur per attributa inexiſtentia)/nõ ꝑ eſſentiam. Etenim Agẽs primarium agit non per attributa (quæ non inſunt ad id) neq; in illo multiplicantur ullo modo/ſed operatur per Eſſentiam.Ideo exitat Agens principale Efficienſq; pulchritudinis primariæ Intellectus/atq; Animæ.Agens namq; primum quod eſt unicum,eſt omnino implurificabile ac inalterabile,nec recipit qequam ab alio , & omne aliud impoſſibile eſt ꝙ non recipiat ab illo . Agentia quoq; omnia coniuncta alteri in ſpecie operãtur circa alterum . Sed agens primum agit ſine ſubiecto,atq; per ſolam uirtutem Eſſentiæ ſuæ.Ideoq; dicitur Intellectus Aeternus/non temporarius/quoniam illi non ieſt inquiſitio rationalis / neq; Intellectus poſſibilis. Et nos quidem apponeremus exẽ=

plum huius sensibile: sed id non foret conueniens propo/sito, quandoquidem est ex rebus alterabilibus. ideoq; dis/simile rei æternæ. Supponendum igitur exemplum Intel/lectuale. Ac ut unum frustum auri indicaturum aliud / si sit immundum/ præpurgatur simpliciter, uel ex conditio/ne, ut sit aurum uerum/non illud superficietenus apparēs, sed interius descriptum cum auribuis omnibus. Ita mo/do/non minus faciendum nobis conantibus indicare Es/sentiam primam per Intellectus simulacrum/ut non acci/piamus ad id nisi Intellectum optimæ depuratum/quem si nitaris scire oportet queras in spiritalibus: siquidem talia sunt pura/ienarrabiliterq; decora, propterea etiam omnia existunt intellectiua/quibus quando contemplatus fueris eris persimilis/nec amplius concupisces intueri uirum iu/stum, quatenus est Corpore pulcher. Sed Intellectu. Ete/nim spiritalium pulchritudo est maxima, siquidem intelli/gunt incessanter/inuariabiliterq;/ac sincere. Ideo etiam no/tuerunt/non ut humanitus inuenta, sed ut diuinitus reue/lata, atq; eadem superstant tam excelsa/ut nulla uirtus spe/culari queat, nisi Intellectualis.

Caput septimum de speciebus Entium spiritalium.

ESsentiis spiritalibus etiam aliquot certe subsūt species/Quarum quædam sunt cœlestes, in ip/sis stellis præcipue locatæ, ꝙ earum operatiões in illis appareāt, Aliæ sunt cœlestes per uniuer/sos orbes indiffitualiter locatæ, quia existūt in/corporeæ/neq; stellis tantum, sed spheris totis indifferēter præsidēt. Quod si quæratur an sit aliquid in hoc Mundo sensibili/quod non existat in illo intelligibili? Dicimus ꝙ sunt inibi Cœli: Terra/ Mare/ Bruta/Plantæ/ Homines/

& deniq; cuncta hic existentia, sed nihil ibidem existẽs est terrestre, ac etiam spiritus illic morantes concordant hominibus conexistentibus, Neq; enim unus expellit alterũ neq; alter expellitur ab altero: nec sibi iuicẽ aduersanť. Sed omnes una socialiter conquiescunt. Siquidem Autor eorum est unicus sicut antea/atq; Essentia cõsimilis / hii quoq; subsistentia contemplantur. Non generabilia: corruptibiliaq;: & unus quisq; contuetur Essentiam suam/ in Essentia alterius. Quoniam spiritus ibidem existentes sunt per lucidi nullatenusq; intus obscuri/ neq; item contigui: neq; diffiti/ ac uniuscuiusq; eorum lux est perspicua alteri / neq; quicquam unius latet alterum/ Siquidem horum speculatio non fit per oculum Corporeum: superficiatum/ alterabilemq; recipiendo colores/sed per Intellectualem/qui uires sexta cõmunit in sensum unum: uires sentiendi quinq;/in strumentis discretas. Nec enim inter centrum circuli Intellectualis/& lineas ab eo progressas ad circũferentiam, est distantia mensilis.

LIBER QVINTVS.

Caput primũ: cur Deus constituerit uaria organa sentiẽdi.

Onditor primus demittẽs Animas in Mundum generabilium, apposuit eis organa uaria singulis potentiis ad sentiendũ accõmoda / ut Animal sese tueretur ab offendiculis exterioribus/præsentiens aliquid noxium/declinando ab illo anteq̃ lædatur, conueniens au/

tem prosequendo, atq; hæc instrumenta sensibus apponẽs? prouidenter sublimis Conditor/conuenientiora homini/bus q̃ brutis dedit/neq; instrumenta prius. Rursusq; dein/de organis sensus annexuit/sed utrũq; simul contulit in ipsa prima Animalis constitutione, prædictam ob causam. Si diceret autem quispiam/ꝙ Deus præuidens Animalia fore peragratura loca calefacientia aut frigefacientia/alter ne alterantia/ne Corpora illorum corrumperentur, statim apposuit eis sensum/ & unicuiq; sensui idoneum organũ? Respondemus ꝙ sensus adfuerunt Animabus prius, posterius organa, Animalibus uero sensoria, & sensus tribuit simul.

Caput secundum ꝙ Deus non agit per deliberationem.

SI DEus concreauit Sensus Animæ/ quando eam primo creauit, uidetur sensus inesse illi, priusq̃ descendat ad cõstitutionem Animalis. Q d si ita sit, Descensus Animæ foret naturalis/& fundatio inchoatrix sensuum/ fuisset in Mundo Intellectuali/ Absolutrix autem generatio in Elementario. Quare si Anima fuisset producta non per seipsam/ sed ut uersaretur in habitaculo ignobili/ despicabiliq; / atq; afflictionibus referto. Ex consequenti etiam a primo Autore per consultationem, cogitationemue/ita directa. Dici/mus autem ꝙ Deus non agit per consultationem/ seu deliberationem cogitatiõemq;:alioquin haberet aliquid prius/cum sit autem ipse Ens primum non est aliquid eo prius/sicut postremo non adest posterius/ cogitans enim ex aliquo priore semper cogitat/Præterea ex principiis cogitat conclusiones/Principia sunt cognoscibilia per sensum/ Intellectus autem nil cognoscit sensibiliũ sensu, quia os

sus ab Intelligibilibus/in eisdem sistit. Quare improbabile est eum descendere ad sensibilia per cogitatiōem uel consultationem. Tanto minus igitur primus Conditor proculdubio non indiget cogitatione/neq̧ consultatione/ad gubernandum Animalia/uel quicquam Mundi inferioris & superioris. Res autem per consultationem cogitationemq̧ ita fiunt. Q̄d quom omnia fuerint producta in sapientia Entus primi/sub ratione propria, alieriq̧ incōmunicabili speciei. Nec alius sapiens qualiscūq̧ cogitās/rem æque similem & rectam faciet. Cogitatio adminiculatur ad ea quæ nondum existunt faciēda/dum aliquis cogitat priusq̄ agat. Quia enim non potest coram intueri illud antea q̄ fiat. Ideo oportet ipsum agentem prænoscere quale conueniat esse faciēdum, quod deinde ita factum/non erit dissimile præcognito, At cum aliquid efficit aliud. Agens per solam Essentiam/non oportet ꝙ prænoscat quale debet esse faciendū/quoniam solum efficit tale/quale conuenit fore/quapropter non etiam indiget alio conagente/nec cogitatione ad producendum aliquid. Vnde reuersi ad propositum dicimus. Q̄d Animę in Mūdo suo priusq̄ad constitutionem Animalium descenderunt. Fuerunt sensitiuæ/sed Sensu Intellectiuo/cōstitutis autem Animalibus inexistentes/sunt etiam sensitiuæ/sed Sensu Corporali/mediæ inter Intellectum/& Corpora/recipiunt enim ab Intellectu uim sensitiuam/quam immittunt Corpori eandem/nisi ꝙ immissa Corpori inest modo alio/uidelicet sensuali. Nam Anima quandoq̧ auersa a Sensu/conuersaq̧ ad Intellectum/Corporalia faciet euadere spiritalia/præparans ea admissioni Intellectus ad cognoscendum. Quandoq̧ autem uiceuersa spiritalia facit esse Corporalia.

Caput tertium quale est Dei opus.

Mne opus quod Autor primus effecit, est perpetuum: absolutumq;. Siquidem ipse Autor est Agens perfectum / & nullum posterius eo est agēs/ nisi productum/ quo ille est perfectior/ & purior/ Primus Factor/ pfectorq; Cōditor uniuersi in se cōsistens/ & ad seipsum reuersus. Ideo etiam oēne Agens aliud a primo/ est deterius ac minus perfectum/ dependensq; ab illo in Essentia/ illud autem nō pendet ab aliquo alio Enimuero nullum opus agentis alicuius ex secundis/ quales sunt Intellectus/ Anima/ Simpliciaq;/ alia principia / est defectum . Quanto magis igitur conuenit Agenti primo ut non sit imperfectum opus eius. Vnde cogitandum q̄ sit perfectum & constans apud ipsum/ nec sit ultimum/ sed primarium cui subsistit aliud ultimum/ uocat namq; ultimum/ quia sit temporarium / quod tale existit ex uoluntate ipsius Agentis primi. Antea uero probatum est/ Q d' factum ab Agente primo emanat unico momento opus primum / unicum secundum substantiam. Quare id nō est temporarium / Siqdem nō extat in loco.

Caput quartum. q̄ omnia posteriora Intellectu/ productibilia sunt in eo: q̄q; perfecta.

Mnia posterius p̄ductibilia sunt in primate Intellectu/ qui (ut prædictum) existit opus proprium Agentis Principis/ atq; ideo primarium/ nec aliquid posterius ē effectibile / quin fiat ab isto Intellectu . Quapropter etiam quodlibet productibile est in eo firmum/ nec indiget puritate/ perfectioneue alia/ siue sit temporarium/ siue etiam intemporarium. apudq; illum constat semper tale primo/ quale postremo/ Porro omnia alia procedunt ab illo improducto . Qui

est Autor causarum/cuius opus (ut præfatum) proximũ est productibile primum/uidelicet Intellectus / qui seruat cæteras res in Essentia/Intellectu inferior est Anima uni/uersalis/quæ est Forma absoluta/ omniumq; sequẽtium/ quibus singulis tribuit qualitatem pro conditione me//liorem. Deinde existit natura quæ est causa generationis consistentiæq; Entis cuiuslibet materiæ primæ iuncti inse/perabiliter. Cuius partes compactæ sunt inuicem causæ. In ipso autem Intellectu producto / a Conditore primo unitæ omnes ac indiscretæ ab eo inextensæq; / nondũ sunt inuicem causæ/& causata quidem sunt euidẽtia/causæ au/tem interiores occultæ/ atq; istarum agens adhuc occulti/us /ac (ut causatum)/ habet cãm definitam/sic quoq; cau/sa habet causatum definitum.

Caput quintum q Deus non agit per aliud, q; in spirita libus quid & propter quid non differunt.

Gens primum non agit propter aliud, quoniã non est aliud nobilius/propter qđ possit agere. Vnde est agens uerum. Atq; Entia producta ab eo alio ab Intellectu. Sunt præfigurata in producto primo quod est Forma prima, uerbi gratia in Intelle/ctu Anima. Oportet autem cognoscere eum sicut ipse seip/sum cognoscit/qđ nos non facimus/siquidem uis intelli/gens/& Essentia Intellecta/tunc in eo sunt res una. Qua/re nos cogitantes cognoscimus melius per ipsum Intelle/ctum Essentias differentes ab eo, q̃ illum. Porro cum ali/quid aliud ab Intellectu & Intellectibili / cognoscitur per Intellectum, cognoscitur per quid sit ultra quid sit. Etenim talia duo differũt in rebus naturalibus materiatis: quia hæ sunt simulacra Intellectus & Intellectibilium. Verbi gratia homo

homo sensibilis est simulachrum hominis Intellectibilis. Homo namq; Intellectibilis est spiritalis, nullaq; eius mẽbra sunt diffuta. Siqdem oculi situs/nõ est extra situm manus. Similiter neq; reliqua membra distãt. Sed omnia sũt simul. Quare quid sit oculus/non est aliud q̃ propter qd sit. Talium enim differentia accidit solis rebus partibilibus/partiumq; differentium, Præterea quandoq; etiam in sensibilibus eadem scientia cõprẽditur, quid sit aliquid & propter quid sit, ut exempli gratia, quid est eclypsis Solis, & propter quid est/diffinitione una, qualis extat obscuratio ob lunam interpositam. Q d si in re Mundi inferioris quid sit, & propter quid sit/apparent unũ? Quanto magis in Ente Intellectibili? quare qui definiturus sumpsit ꝑpter quid/uice quid/uere definiuit. Siquidem omnis Forma Intellectibilis, & ipsum propter quid est sunt idem/neq; ideo dico ꝙ talis Forma sit causa Essentiæ suæ. Sed ꝙ inquisitione deprensa/quid illa (abstracta propria rõne) sit/etiam simul comprendit propter quid sit. Quare cum ratio quid est, & ratio propter quid est existant indifferentes/non oportet quærere eas sigillatim/Argumentum autem ꝙ partes rei non differant, est quoniam nomen rectũ utriusq; ipsa suscipit/ac de istis non licet quærere per quid insint rei. Quando enimuero distant huiusmodi partes/tũc etiam quæri potest/propter quid insint, neq; res nomine simpliciter alterius appellatur. Differt siqdem ab utraq; ut Homo nõ uocatur oculus/neq; manus. Res autem Intellectibilis nomine cuiuslibet rationis suæ appellari potest. Ideo (ut sæpius dictum) ratio qd, & ratio propter qd in illa/sunt eedem/ꝙ Enti Corporali/(quatenus ẽ Corporale) minime conuenit.

Caput sextum ꝙ qd sit, & pp qd sit in Intellectu, sunt idẽ

INtellectus fuit productus purus, Creatione perfecta, momentanea, Quare eius Essentia incepit fieri, & simul facta est subito in actu/sine potentia iterfluēte. Ideo scito quid sit Intellectus/ conscitur etiam propter quid sit. Etenim cum Deus creando non cogitet, inchoans rem simul/illico perficit, Essentiæ (ut prædictū) non intermixta potentia. Vnde neq; de Ente huiusmodi ab eo producto, quæritur propter quid est seorsum a quæstione quid sit. Hoc enim rei solum conuenit imperfectæ. Q đ si obiciatur/cōtingit dicere propter quid est Intellectus. Respondemus ꝙ id dupliciter potest intelligi/uno modo ratione Agentis, Alio autem/ratione Actus. Quare cum rationes Intellectus nequaquam differant ut præfatum/ipse suscipit nomen utriusq; nec oportet quærere propter quid insint/ac noto quid ipse sit/simul & cognitum est propter quid sit/ac uiceuersa. Autor enim uero produxit Intellectum perfectum / actu sine potentia mixta/Cum sit ipse perfectus, indefecte/ac purissimus, & produxit per Essentiam tāquam opus proprium per uerbumq;, ut operationem/ac tale Ens/ ut propter quid est in eo, sit idem ꝙ, & quid est. Agens enim uero perfectum late est/& quale dixerunt Prisci/quorum mentem nos potētia explicabimus: Agens autem simpliciter perfectum est/ qđ agit per solam Essentiam/non per qualitatem. Agens uero imperfectum est/qđ agit non per Essentiam, sed per qualitatem. Eapropter nō agit actione pura & perfecta/Si/ quidem nō inchoat/& simul perficit opus/ꝙ cum tale est/ nō si notum est/quid sit simul/notum est propter quid sit. Sed oportet noto primo/adhuc seorsum discere secundū. ut prædictum. Agens igitur primum non est Agens imperfectum/cum sit Ens perfectum supra omne aliud. Ideo ex consequenti opus eius est etiam perfectum, Cuius ratio/

nes qui attingit exaltatur. Perfecti aūt Agentis omne opus est perfectum: quia eius actio est perfecta/ quæ ē idem qđ opus seu res acta. Porro omne Agens infra primum indiget Agente primo/ sicq̧ etiam operatio eius indiget operatione Agentis primi. Ideo etiam omne Agens infra primū est imperfectum/ & quælibet operatio infra operationem primi Agētis est imperfecta/ atq̧ ita oē pfectibile p opatiōe; primi Agentis perficitur. Amplius sicut iste Mundus uniuersus compositus ex rebus coniunctis/ est tanquam Ens unum firmum/ qđ non alteratur. Sed est perfectum, quia ei nulla deest perfectio atq̧ ideo notus quid sit/ simul quoq̧ cognitus est propter quid sit. Siquidem partes eius sunt eedem toti/ sibiq̧ inuicem/ nec sunt ut ptes multæ/ sed omnes ut una. Cum non sint subordinatæ. Q đ si uniuersum est tale/ tanto magis pars eius/ Mundus superior ita se habet/ ꝙ omnes eius rationes sunt eedem inter se/ & cum ipso apud Animam. Non est enim prius inchoatus q̄ perfectus/ sed simul. Q uare noto quid est simul/ cognoscitur ꝑpter quid est/ ex consequenti/ non licet de eo querere propter quid sit/ ultra quæsitum quid sit, Postremo cum productio Intellectus sit proculdubio perfecta / nemo dixerit/ ꝙ ipse sit imperfectus dispositionibus. Q uare non etiam continetur ab eis/ neq̧ ex consequenti agendo per illas agit. Rursus quoq̧ rationes Intellectus sunt illi apussimæ neq̧ isup tempore subordinatæ. Siquide; Intellectui simul concreatæ. quare (quod sæpius repetitum)/ ubi nouit quid Intellectus sit, pariter etiam nouit propter quid sit, sed quid sit illi magis conuenit, quoniam rationem actus ostendit.

LIBER SEXTVS.

Caput primum, quo modo Stellæ operantur in inferiora/ꝙꝙ non agunt malum.

Equaquam oportet scribere dispositiones rerum: etiam contingentes particularibus, quando propositum sit necessari circa illas. Et nos quidem scribentes huiusmodi dispositiones rerum, qua ratione uidelicet, quædam fiat ab eis. Tractabimus per causas Corporales, non Animales, neq; uoluntarias. Stellæ igitur sunt tanquam mediæ inter artem & artificem/neq; similes agenti primo, neq; materiæ ultimæ continuanti ad perfectionem, sed nec agẽtibus mutuo. Verum sunt similes bãnis terrarum ciuilibus/quæ ordinant status Vrbium singula digerentia/quorum quædam dirigunt ad mores probos/oblatis præmiis/ quædam auocãt a malis pœnarum minis. Stellæ etiam sunt assimiles moribus Ciuium directoris oportune in actionibus politicis/qui quãuis sint uarii/tamen omnes ducunt ad unam consultationem/intenduntq; bonum. Q đ si dicant aliqui bãna terrarum esse signa. Respondemus ꝙ si mens eorum sit/ꝙ signum est uia ad opus/dictum est uerum. Siquidem probamus quandoq; primum ex posteriore/ ut causatum ex causa/& simplex ex composito/ quãdoq; autem discimus accidentia ex principio/& compositum ex simplice. Vnde etiam hinc fere iam probatum est qđ dicendum erat, utrũ uidelicet Stellæ sint causæ malorum prouenientium hic deorsum? Asserimus etenim ꝙ non, quia non operantur

per uoluntatem/Cum sint supra uoluntatem/ omnē autē agens bonum & malum/agit per uoluntatem,& oē Agēs supra uoluntatem solum/ agit bonum. Dispositiones aūt mundi inferioris proueniunt necessario a superiori/ non necessitate/ qua infima & bruta,sed qua spiritalia perpetua q̄,sicut uerbi gratia, Pars una Animalis sentit.sentiēte altera,utq̄ partes quidem Animalis reducuntur ad dispositionem unam,sic dispositiones quoq̄ contingentes ex Mundo superiore,in eo sunt unum/uariantur autem hic, quapropter omne qđ pu̇enit a Corporibus cœlestibus est bonum tantum/fit autem malum cōmixtum hiis inferioribus,Siquidem proueniens a Mundo superiori, procedit ex uita non particulari,sed uniuersali/ac fortasse etiam aliqua impressio naturæ terrestris facta a superiori/agit aliđ/ quia non est tam efficax/q̄ signum illud a quo prouenit.

Caput secundum q̄ opus fascinationis est duplex, & quomodo fiat fascinatio.

Pus fascinationis est bifarium/quoddam enim fit ex rerum conuenientia/ac proportione unius ad alteram, Quoddam autē uiceuersa:ex differentia uirtutumq̄ multitudine / quæ licet sint diuersæ/perficiunt tamen partem unam,& fascinatio quidem artificiaria est fallax,frustratur enim sæpe:ne q̄ consequitur euentum,Vera autem & quæ non fallit,est fascinatio sapientis. Imaginando imitans Cœlum, qui/ q̄ pro uiribus agit. Quædam amore unius rei ad aliam ducendo,quædam autem dominio trahendo. cui adminiculantur uirtutes ingenitæ rerum terrestrium, quarū quædam auget amorem/ac sequelam unius ad alteram, quædam passionem & receptionem unius ab altera. Re-

enim sese subsequentes sunt fundamentum fascinationis/ quæ cognitæ uehemēter seruantur ad uim amoris effica/ cis exercendam/fascinatio porro quæ fit uerbis suauibus/ & loquutione quadam ingeniosa, Callidaq; / nō est opus loquentis ipsius. sed loquutionis excogitatæ q̄ trahit unū ad aliud ui amoris naturalis. Siquidem inuenitur aliquid qđ cōciliat Animas locis differentes | per quandam con/ uenientiam inter illas mutuam/quædam præterea sunt q/ bus inest uis amoris/ita q sentiens etiam inuitus quando q; sequitur/ut prudens Musicus, aliquando sponte sequi/ tur consonantiam artis, aliquando autem gestu quidem Corporis sequitur, siquidem secūdum illam eum format, nō tamen ratione amat, sed Sensu, Atq; hæc ē species fasci/ nationis, quam non admiratur uulgus, nec detestatur ob consuetudinem, admiratur autem alias fascinationes phy sicas: quoniam non oblectatur illis, atq; ideo errat, Ac si/ cut Musicus lætificat allicitq; audiētem citra passionem ra/ tionis cum affectione sensus: sic autem fascinator trahit ali quem inuitum, Siquidem non cognoscentem Intelle/ ctu uel Sensu, sed tantum percipientem per illām impres/ sionem/ quēdam impetum alium q̄ naturalem, atq; id pro uenit rerum mundanarum cooperatione alteratrice ho// minis/ultra dispositionem pristinam, unde siqua comprē ditur impressio: facta comprenditur spiritui Animali/Eteni ratio non suscipit illam impressionem. siquidem non seq/ tur/q si ratio quoq; adminiculetur audienti/ & ipse decli/ net ad eam/non etiam permittet ratio, spiritum Animalē pati a Musico, neq; a fascinatore, neq; ab alia qualitate Cor porali inferiori. Et quidem ubi aliquis fascinando inuo/ cat Solem/aliasue Stellas/orans ut conagat operi optato, non sol/aut aliæ Stellæ audiunt orationem. Sed mouentur aliquo modo, sicut in Corpore humano membrum unū

mouetur percipiẽdo motum alterius, utq; i Cythara, (mota una corda) mouet altera. Sic enim adhuc quidam mouet aliquas partes Mundi, & propter eas aliæ mouentur, percipiendo motum illarum. Siquidem partes Mundi sũt subordinatæ secundum seriem mutuã/ & qua ratione par/tes Animalis habent consensum motuum accidentium ꝑpter magnam unionem. Eedem partes Mũdi simili de cã.

Caput tertium ꝙ naturæ habent uim fascinandi a Coelis, ꝙq; uir iustus non fascinatur.

RES inferius sortitæ uires fascinandi mirandas, acceperunt eas a Cælis/operanturq; per illos. Ideo quoq; homines fascinando utuntur inuocatione astuta, ut ex se uideãtur id facere. Cum tamen non ita sit, Sed per motus influxusq; Cœlorum fascinant. Siquidem prætermissã etiam huiusmodi inuocatione/ ipsæ naturæ adhuc suo tempore: Ido/neo fascinarent/Partes autem Mundi unitæ naturaliter se/se inuicem trahunt. quare (ut prædictum) fascinator inuocans/per uires naturæ aptas operatur/neq; mirum ꝙ is homo imprecando exaudiatur. quoniam non est alienus a Coelo, præcipue iustus/ꝙ si dicatur quandoq; iniquus fa/scinat inuocando: Respondemus ꝙ iniquus hausit uirtutem huiusmodi ab eodem fonte/a quo iustus. Siquidem natura tribuit hominibus æque/non discernens unum ab altero/uirtus autem alia superior nobiliorq; existit quæ discernit. Q d' si dicatur Mundus uniuersus secundum par/tem unam patitur/& agit secundum alteram/quæ est Cœ/lestis/impatibilisq; operatur in inferiora naturaliter nõ ac/cidenter. Siquidem omne agens impatibile/ agit naturali/ter inaccidenterq;, & si aliter contingat est præter intentio/

tem potentiæ. Dicimus quod portio uniuersi superior/ quæ è primaria nobilisque. uidelicet. cœlestis/ agit ex se/& adhuc secundum unam partem patitur ab altera nobiliore, non quidem patitur/ut inferiora. Nec enim recipit impressio/nem Corporibus neque Animabus suis factam/ sed agit in inferiora Corpora, Animasque sine ulla imperfectione. Si/quidem permanent ipsa firma inuariataque. Si uero quæ/rat rursus: nunquid fascinatio agat in Hominem rectum/ ac purum Etenim si habet efficaciam in res alias: rationa/gis uidetur quod & in illum. Dicimus quod uir huiusmodi in/stus nō recipit impressionem fascinationis: secundum Animam rationalem/& si qua parte sui patitur/ secūdum Animalem submundanamque patitur/absque tamen quod fascinator efficiat opus intentū: nec enim id fit/præter quod Anima rationalis admittat. Quoniam fascinationis opera/quædam spiritui Animali imprimūtur/nisi Anima rationalis illum præparet quædam aūt non imprimunt̄ nisi Aīa rōnalis eū p̄/paret, ita ut fascinator nitatur agere, in spiritum Animalē, Ratiōalis autem Anima repellit actiōem mortis/uel morbi, uel alterius impressionis Corporalis / & quidem Ani/ma rationalis agit in sensualem, quoniam pars una Mundi agit in alteram/si nacta sit fidem in Autore primo, & sic tunc homo euadit a fascinatione/Etenim si Anima sensualis distans recipit impressionem sermonis fascinatorii, ap/proximatque tracta, ac coniunguntur per auditum fascinanti quodāmodoque respondet/quāto magis eadem Anima sensualis, in hoc Mundo inferiori/proxima rationali/ præsto illi respondet ac obtemperat/

Caput quartum/quod Vir pronus cito fascinatur.

V Ir pronus ad aliquam dispositionem exteriorē: facile suscipit

facile suscipit impressionem fascinationis/secundum illā/ nāq; ipsam ad se trahit:nec quicquam repellit, Virum au/ tem improcliuem ad exteriora,tantumq; ad Essentiam su am recliuem, quam semper contemplatur ac dirigit,Fasci nator non permutat. Quilibet etiam operationibus extra tus deditus,facile recipit impressionem accidētariam Fa/ scinationis,Siquidem ob iter accedit ad eam, excitatq; sui oblectamentum/ut mulierem pulchram cōspectamq; uit Intellectualis amat, optatq; sine Fascinatione artificiaria, Siquidem natura ipsa Fascinatoria,inclinat uirum ad for/ mam mulieris/coniungitq; ambos non loco, sed affectu medio. Quidam namq; cecinerunt,quod homo pulcher licet unicus,tamen existit plures,quorum mens est/ꝙ hūc conspiciens diligit,in diuulsus ob speciositatem:quare hic amatus & ille amans sunt plures. Viro autem secum con/ templanti,alienoq; ab operationibus,non contingit Fasci natio,quia non coniungitur rei Fascinatoriæ per sensum, Enimuero ꝙ homo conspiciens,& conspectus sint idem, est sermo uerus & inobliquus.

Caput quintum. Quod aliquid moueat Hominem ad aliud,quodq; deditus nimium natura/ libus Fascinatur a natura.

Vod rerum quædam mouet alteram ad aliqd. Patet/ etenim Filii mouent Patres ad labores, seruandi: alendiq; illos gratia. Quibus lætātur ipsi(quāquam fatigentur) nec abstinent, nisi as secuti uotum. Similiter quoq; Appetitus inatus dominan di/excitat ad iram,eiusq; actiões,aliasq; etiam mœstificas & irrationales, adipiscendi illud causa. Indigentia adhuc naturæ & timor paupertatis,quam Homines uitant ne ali

quid mali contingat/sunt unum incitamentum ad optan dam diuitiarum copiam,cōcupiscentia autem oculorum est alterum,Etenim Appetitus opus prouenit imprimis ex indigētia naturæ.quam impossibile est sine omni re exter/ na seruare atq; alere. Et si dicatur ꝙ uir bene agens nō fa scinatur: sic igitur etiam bene cōsulens? Dicimus ꝙ si uir contemplatiuus ,ac probe agens non transferatur ad alia, minime patitur quicquam fascinationis ,siquidem se ta/ lem seruat/ut Bonum uerum adipiscatur / & ad solum id laborat/non decliuis ad terrestria / sed Intentus ad Intelle/ ctibilem Mundum:Eiusq; uitam perpetuam,desiderando ꝓcurandoq; illam.Postremo etiam asserimus:ꝙ uir Agēs opus malum ignoransq; tale esse, si putet esse bonum/ per seuerans / & pertractus ad illud a Natura Fascinatus est, ob pulchritudinis apparentiam.Siquidem cōspiciens ter/ restria esse pulchra / Credidit etiam existere uere bona/ ex quisiuitq; uehementer.Quapropter affectans non bonu;, ut Bonum secundum Appetitum Sensualem/est Fascina/ tus,tractus ad rem inuoluntariam.Amor siquidem Fasci nati est fixus.Qui uero non trahitur ad terrestria/neq; illa prosequitur ut pulchra & bona/ nō icidit in Fascinatiōem. siquidem cōtemplatur bonum perpetuum, exquiritq; atq; obseruat/ac seipsum speculatur/ideoq; ob hanc sublimita/ tem/eleuationemq; ab inferioribus/Fascinationem a se re- pellit. Probatum est igitur(quod narrabimus) quamli/ bet partem Mundi huius pati a cælis/ secundum naturam aptitudinemq; suam / uelut pars una Corporis Animalis patitur ab altera.Quoniam unaquæq; est apta moueri ab alia/& quælibet est propria.

LIBER SEPTIMVS.

Caput primum. Cur Anima descenderit in Mundum inferiorem.

Nima nobilis liquit Mundum superiorem, ut posteriora formet ac regat Quo functa munere: ac reuersa hoc emolumenti fecit. Qđ hic naturam boni ac mali didicit uere per experimentum / quam alioquin non perfecte sciret, nō ut spiritalia (quæ cognoscunt uitia, quibus hic inuoluūtur homines) uoluptatesq; non iuxta eorum naturas proprias / sed rationes in se ueras / ob suam dignitatem potentiorem ad id descensu. Namq; si cognoscerent ut Animæ humanæ / uitiarentur etiam ut ipsæ Corporum cōmunione, tentarentq; diuelli. Animæ siquidem rationales hic materiæ iunctæ, ideoq; sordidatæ ac coninquinatæ, discernunt talia / propter huiusmodi colligationem / quarum aliqua (cū dissoluta fuerit) si sit munda / erit fœlix intuēdo statum Entium nobilium, spiritaliumq; ac principalium. Et redditur perfecta ad discernendum utriusq; Mundi conditionem. Porro Anima quamuis hic deorsum sit pelago Materiæ summersa ex prædominio sensus / ac sub termino naturæ coacta, illustratio tamen ab Intellectu non cessat, imo iugiter illi influit. Quoniam est substantialis ei / ac nunquā ullatenus diuellitur ab illa. Sic igitur descensus Animæ contulit ad discernendum pfectæ expimento bonū ac malum. oīaq; Mundi huius ac naturæ suæ: dūmodo superfint

hic uirtutes integræ/operationesq; bonæ quæ inerant sibi in Mundo Intellectuali. Etenim si has non absolueret, proderetq; sensibiliter, essent nullæ, uideretutq; Anima adhuc continere illas, prius in seipsa absconsas. ꝙ si fieret/perinde foret: ac si nunquam fuisset. Ex consequenti etiam inexplicatis Animæ uirtutibus: Mundus Intellectualis/qui est altior, remaneret ignotus. Cum nãq; productum aliquod Speciosum/Illustre/appetibileq; sub obtutũ ceciderit. Homo circumspicit admirabundus insignia euidentia/ Inspectatq; etiam iteriora/ & subinde ueneratur eius Autorem/ agnoscens ꝙ eius opus est suꝑme absolutum/ & pulchrũ: ꝙq; ipm est summum Bonum / cuius uirtus est itermina/ta. Post autorem/Autorisq; opus primum. Reliqua quoq; opera honorata/perfectaq; abunde apparent. Siquidem cũ Autor(q unicus extat) ea produxerit/illorũ insignia/quoniam sunt minime obscura/haud latent.

Caput secũdum, Si Deus non produxisset, nihil aliud exi steret, & cur plura Entia sunt producta.

SI Ens unum primum substitisset in Essentia sua/ continuissetq;, Potentiam, operationem, ac illustrationem/nõ existeret quicquam perpetuum, neq; alterabile & corruptibile. Cum autem horum Entium neutrũ existeret: opus Autoris unius primi, non foret principium, lumenq;, ac bonum uerũ. Qđ nequaquam contingit. Siquidem cum Ens unum, primum/est causa uera, etiam opus illius est principium uerum, Et si sit lux uera influens, recipiens quoq; illam est lumen uerum, si item illud est Bonitas uera irrigans, irrigatum etiam est bonum uerum. Quare non conuenit ꝙ Deus existat solus/neq; producat aliud Ens nobile re/

receptaculum suæ lucis/Intellectum uidelicet. Sic etiam nõ decet ꝙ pręter Deum:solus Intellectus extet, & non sub/ sit opus recipiens eius luminis splendorem. Ideo forma uit Animam. Adhuc non licet ꝙ sola Anima infra Intelle ctum sit in Mundo superiori,neq̃ inueniatur alterum ex cipiens operationes eius,Hac de causa Anima descendit, ad ostendendum potentias,actionesq̃ nobiles uitæ. Vnde absoluta est:Siquidem natura sub opus eius est. Rursusq̃ ipsa figurat aliud inferius/patibile,receptiuum impressio/ num illius superioris attrahentis. Quoniam omne supe/ rius agit minus in inferiusq̃ ad se tractum.

Caput tertium. ꝙ nulla Substantia Intellectiua, naturalis/ ue extet/quæ non operetur. Qualisq̃ ordo rerum.

Vlla Substantiarum Intellectiuarum & natura lium existit quin operetur,præter Substantiam infimam & debilissimam,cuius actionem ali/ quam apparere est impossibile. Argumẽtum autem ꝙ impossibile sit Substantias naturales existere in actiuas/ est ꝙ semina sata sub terra (nisi a loco circunstante comprimãtur) quoniam sunt spiritalia,& se/ cundum aliquid incorporalia, necessario operantur usq̃ ad pullulationem similem specie adhuc ꝓpagaturam,atq̃ id,quoniam eis insunt rationes Intellectuales coniunctæ, alioquin nõ forent uisibiles,sunt autem cum operatæ fue/ runt. Viresq̃ admirandas ostendunt. Quapropter si ra/ tiones seminales non possunt non esse actiuæ, tanto ma/ gis Substantiæ Intellectuales perpetuæ,nequeunt uires & actiones continere/nisi habeant subiectam materiam,im/ potentem recipere earum operationes,aut tantum debili/ ter,unde neq̃ ualet subinde in alterum operari, Intelle/

ctus igitur imittit uim suam Animæ / Anima autem certe uniuerso huic Mundo, per influxum uirtutum superio/rum: nobiliumq;. Nec enim aliqua substantia Corporea mobilis consistit/neq; uiuit ex se / sed qualibet pro condi/tione accipit uirtutem,bonitatemq; ab ipsa Anima. Eteni Autor primus produxit operationem propriam absolu/tam proximam Intellectui, qua dein ipsum Intellectum creauit. Postea autẽ(cum Intellectu causa inter media) produxit Animam/Cuius subinde uirtus influit huic Mũdo. Et prima figura quam impressit/fuit Materia prima, siquidem est principium ex quo componitur substantiæ Corporeæ/ sed & Sensibiles/quarum ut Sensibilium qua/tenus est principium/mutuatur bonum formæ ex Anima prius. Etenim quælibet Substantia Sensibilis continet bo/num formæ pro capacitate ad recipiẽdum aliud. Atq; Anima ipsa quatenus Materia suscipit formam ab ea: produ/cit Naturam/quæ continet potentiam propagandi/ uirtu/te huius Animæ:causarumq; potentium. Deinde series formarum Intellectualium causantium/ cõstitit ad naturam/ in qua seruit principia progenerationis. Quæ cum agant formentq; Substantias/non existunt absq; tali actione natu ræ. Quoniam Causa prima fecit eiusmodi Essentias Intel lectuales,effectrices formarum accidentalium/ generabi/lium/corruptibiliumq;.

Caput q̃rtũ.q; Mũdus Sensibilis est imago Intellectualis.

m Vndus Sensibilis est imago Intellectualis/substan/tiarumq; Intellectualium inexistentium. Exprimũ/turq; per eum potestates magnæ/nobilesq; ac perfe/ctæ,supernæ/quæ imittunt influentiam illi honorabilem. Substantiæ quoq; Intellectuales continent Sensibiles/ Au/

torq; primus continet Intellectuales simul cum Intellectu ipso. Qui non solum est ex numero substantiarum Intellectualium/sed roborat ipsas/& Sensibiles. Substantiæ autem Intellectuales, sunt res absconditæ/ quoniam sunt ꝓductæ ab Essentia prima/Causa causaꝝ/ quæ ꝓduxit illarũ primã sine inter media/ Substantiæ autem Sensibiles existunt Entia alterabilia/siquidem sunt figuræ/ & simulacra Substantiarum occultarum. prodeuntq; ad existentiam p generationem/confirmantur autem in consistentia: perseueratq; per substantias Intellectuales firmas ac perpetuas.

Caput quintum. ꝙ Anima est media inter duos Mundos, ꝙq; agit interius.

ESsentiæ species existũt duæ/ Sensibilis uidelicet ac Intellectualis/& Anima q̃dem in/Mũdo superiori Intellectuali extat nobilior atq; pfectior, In inferiori aũt ignobilior, deteriorq;/ppter Corpus/cui inest cũq; sit Intellectualis/ex Mũdoq; supiori/ Impossibile ẽt est ꝙ careat Essentia Mundi Sensibilis/inexistentiãq; illi. qm̃ natura Animæ conuenit ac propinqua est Mundo utriq;/ Intellectibili.s.ac Sensibili/ob id quoq; minime decet ꝙ conquæratur/ detestata se liquisse Mundum Intellectualem/& deuenisse ad istuȝ. Sita nãq; iter ambos, q̃uis sit ex numero Substantiaꝝ diuinaꝝ/ attñ cum sit finis illarum/est principium naturaꝝ Sensibilium. Porro Aĩa cõtracta ad Mundum naturalem Sensibilemq;/nihilominus continet suarum uirtutum influxum in illum/ sed adhuc infundit uires proprias/ eumq; insignit dotibus innumeris: auferq; sæpius sordes/ & uitia ne (cõmisceantur) sollicite repulsat. Propterea Mundo Sensibili Anima influens/non tantum exterius illum insigniuit, Sed interius.

quoq; / dum inseruit uirtutes rationum introoperantium quæ explorando inuentæ, narrandoq; stupefaciunt. Q d' Anima autem insigniat magis interiora Corporum / q̃ exteriora, Argumentum adest / ꝙ Natura illis inexistit non circũstat: cuius indicium / ꝙ Corpora naturalia ui interna agunt / nõ externa ac superficiaria. Sic enim uidemus Animalia / ac plantas (q̃quam extrinsecus) minime pulchras, tamen itrinsecus nõ prohibitas, educere ex seipsis fructus illustres ac bonos. Ratione, atq; operatione admiranda. Si Anima item non inexisteret Corporibus naturalibus, neq; insereret rationes suas miras, plurifariam introoperans, Corpus corruptibile citius ꝯsumptionem admitteret, neq; tãdiu (ut nunc) perduraret. Anima namq; conspicata syncaeritatem / dignitatemq; Corporis alicuius: ipsi indidit Naturam quãdam influxu suarum uirium, impressitq; rationes mirandorum operum actiuas / atq; inumum Corporis mouetur.

Caput sextum. ꝙ Anima superno in orbe melius se habet / ꝙq; influuit deorsum.

a Nima inexistens Corpori maturat recessum / ac eius permutationem. Dein reuersa ad Mundũ Intellectualem sup̃num / cum sit uersata in dupli ci Mundo / ac gemino periciæ suæ gradu, did ice rit (per experimentum cogitationẽq;) hunc. Sicut uir prae ditus tenui noticia allectus / eligit aliquid experiturq; roborans cognitionem, illius autem nouerit ordines supernos honorandos, Scientia uera constituit Mundum illum existere isto excellentiorem, sicut autem Intellectus descẽdẽs sistit in fluxum in Anima, quoniam hæc existit portio una Mundi Intellectualis, (quod sæpius dcm̃) & præfigurauit

in ea re;

in ea rerum simulacra quæ subter illam impressit, Anima ita ascendens in reditu. consistit in Causa prima/cuius impressio est Intellectus, Siquidem nouit etiam per experimentum explorationemq, φ Existentia dependens in ea est dignior/nobiliorq ꝗ in lumine uirtuteq & aliis potestatibus ab illamet progressis. Præterea ut ipse Intellectus non subsistit in Essentia sua/sed indiget robore / lumineq imisso ad consistentiam/ promotionemq / quæ cum non moueatur sursum superioribus influxurus (Siquidem illa Entia sūt Autor primus opusq eius primum/cuius Intellectus est ut lumen coactum seu compressum/sub causaq impressa/Mouet inquam Intellectus deorsum/influitq suo lumine subterioribus usq ad Animam. Sic etiam ipsa Anima (quoniā plena est lumine & dignitatibus in/continendis) profluit nō sursum. (Siquidem Intellectus influens iugiter non indiget eius refluxu) Sed retrorsum deflexa/uelutiq pudore cōtecta/ Deorsum imittit subiectis rebus/suas dotes, Impletq orbem terrenum lumine / Bono/atq honore. Entium autem productorum ab ea optimum:perfectissimumq existit Mundus Planetarius. Siquidem est propinquior Causæ primæ. Et quoniam Anima suscepit Formam ab Intellectu. Dein prolata ab Essentia sua motione/ etiam fecit plures motus Planetarum, uolūtarios/ac naturales & æquales/qui sunt operationes sensibiles. Quales sunt multi ordines formæ Intellectualis primariç: productæ a Causa principalissima. Rursus quom Mundus uterq spiritalis. Moueatur secundum Substantiam:naturalis autē desiderio ad illum: Anima quoq mouetur ut Mundo Intellectuali assimiletur/cumq ad primū imitandum ascendere nequeat ob imbecillitatem / retrorsum detorta (ut prædictum) ac ut uerecundia compressa Nouauit composita ex Elementis in orbe naturali / a cu/

lus uariis uirtutibus expansis/singula receperunt Corpo/ raturæ portionem pro natura/ Idoneam rationibus mine rariis/similibusq; aliis admittendis a sole superoriente/ se/ cundum capacitatem potentiarum.

Caput septimum. Qualis differentia Corporum & terminus uniuscuiusq; Entis.

Corporum igitur illud est differentius a Causa prima, quod est ineptius ad recipiendum Ani/ mæ influxum/illud autem est similius/ quod ē aptius ad eundem. Corporum quoq; in motu tarditas maior/minorue existit, propter differentiam eo/ rum maiorem, minoremue a primo uno. Et si causæ non forent(secundum gradus)subordinatæ/nō etiā foret Cor pus uisibile/desiturum secūdum substātiam in corruptio/ nem. Enimuero quom lineæ a centro circuli Entium ua rientur/motus etiam celeritate additiua i tarditateq; dimi/ nutoria uariatur. siquidem quāto inferior/tanto existit tar/ ditate debilior diminutiorq; ac uiceuersa quanto superi/ or/tanto uelocior/donec peruentum est ad hunc Mundū supernum. Omnia quoq; composita naturalia uariātur/ magis minusq; resolutione/ consumptioneq;. Mundus porro naturalis terminatur ad ea(quæ actu ↄspiciuntur) Corpora cœlestia ac stellaria/ quæ patiuntur a Causa pri/ ma fine tempore. Intellectualis autem finitur ad formā primam/ Causamq; introfiguratam/ Adhuc Anima pari/ ter definitur sursum ad Intellectum: deorsum uero ad na/ turam materiamq; primam. quæ omnia patiuntur fine tē pore. quæ uero apparent actu/& potētia sunt(exempli gra tia) inanimāta/plantæq; ac Animalia / cæteraq; uicissim as passibilia. Perpetuum uero & imobile est ut Intellectus/

Temporarium & mobile exsistit quale coelum. Particularia uero sunt motui naturæ contermina / Vniuersalia autẽ secundum Substantiam quieta/siquidem Causa dispositionis unius inuariataq; etiam permanet ipsa. Tempus est iunctum motui/ Natura perpetua imobilitati impropriæ duntaxat/mouetur autem ad Autorem primum in orbe spirituali/ Intellectus & Anima:siqdẽ i ibi nequaquam existunt termini subiecti/ut lineæ figuræue/neq; aliq aliu motus ex uoluntario nutu Causæ primæ / quæ existit Productum primum / nec est imaginabile ante istud eẽ aliquid/ nisi Autorem primum. Cuius id est uoluntas. Quoniam imitatio uoluntatis extrinsecæ est alteratio/talis autem mutatio non attingit Causam primam.

Caput octauum. Q̃d Anima existens in orbe superno adhuc operatur in infimo.coniungitq; utrunq;.

Anima quælibet cum operando impleuit hunc orbem sensibilem suis dignitatibus/ coacta reuertitur ad Intellectualem:quem complectitur tenaciter/p̃dicta cognitione indubitabili. Siquidem Mũdus ille nobilior est isto/seruansq; eius Intellectualis contemplationem/negligit omnino istum repetere / quale euidens est illi/ qui a Fascinatione naturæ emersus/propere redit ad Intellectum/speculatus rerum principia. Anima autem regressa/ideo despicit inferiora/quoniam hæc sunt cõsumptibilia/tanquam simulacra eius/ quæ nõ perseuerant/nisi illa subinde causa fingente. Anima adhuc in illo orbe p̃prio extans / conspicata dignitatem : sumit ab eodem uirtutem & attrahit/huicq; infundit/cõiungens eum tali illustratione superiori.atq; ita efficitur Mundus unitus. Hanc uero opinionem ratione breui probamus/ quoniam Ani

nia non omnino descendit in hunc Mūdum inferiorem. Nec enim uniuersalis neq; humana/siquidem in Intelle/ctiuo secundum aliquid superest. Minime trāslata ab eo/ quando non est loci indiga/cōiungiturq; huic per curam/ descenditq; propter operum ostensionem: siquidem im/ possibile est:ꝙ Mundos diuidat/nisi ipsa secundum Sub/ stantiam corruptione permutetur. Atq; ita contingit ꝙ in de pendēs ibi existat/nō penitus istinc egressa/opans istic.

Caput nonum. Q đ Anima submersa non speculatur su/ periora,uiceuersa emersa spernit inferiora.

m Vndus Sensibilis dominatur nobis. Siquidem Ani mæ nostræ submerguntur in eo/malis concupiscē tiis plenæ. Vnde harmouiam Intellectualis orbis annunciatam negligimus/neq; influxu eius obsequimur prouentum Animæ illustrationemq; ab eodem ignoran/ tes,propter dominium naturæ perinde ac Fascinationem sub huiusmodi suo statu imparticulares Animas.quæ ob id infirmantur ad reditum in Essentiam suam. Roboratæ autem tunc erunt ad eam/ Mūdumq; Intellectualem/mis/ sumq; Animæ perq; Animam influxum ab eo perspi// ciendum. Cum superauerimus istum alieni a desideriis eiusdem Sensitiuis/operationibusq; naturalibus / quibus a pueritia assueuimus: non curantes nisi negocia particu/ larium Animarum:priusq̄ iste perueniem ad uniuersaliū/ cuius aliquid perspicere non possumus/ Donec(sub pote state Animæ cōcupiscibilis/imaginatiuæq; formæ) illæ ex tterint. Vice autem uersa, quādo Animam uniuersalem speculati fuimus,spernimus particulares, quanquam diu nobis familiariter inexistentes.

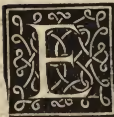
Caput decimum. ꝙ Anima uniuersalis regit sine labore, particularis autem cum labore. ante eleuationem.

CORpus praeterea uniuersale est causa coniungens sese inferiori, istudq; sibi . atq; Anima uniuersalis regit Corpus uniuersale uiribus propriis/ citra laborem, siquidem regit illud non ea cogitatione q̃ Animae nostrae humana Corpora, uerum gubernat admi/nistratione Intellectiua uniuersali. Siquidem Corpus illḋ existit inuariatum ac similare totum, carens complexionibus partium diuersis, membrisq; differentibus. Q uae cum sunt, indigent administratione uariabili, Partes uero simi les sunt tanquam pars unica. Anima uero ꝑticularis, quae alicui Corporum particularium īexistit, quãquam nobili/ tamen administratione laboriosa regit illud. Siquidem nõ sine cogitatione, qua idiget, quoniam pelago naturae mer gitur, cõmiscetur q; igni sensibilia incurrenti/ unde subit do lor/ ob aliquid praeter naturale, superãsq; ingressum in hu/ iusmodi statu. nec quidem contingit Animam euadere ab hac Corporis dispositione: nisi per magnam cogitatiõis ex ercitationem ac speculationis/ per quam statim succurrit ĩ administratione/ quod fuerat obliuioni mandatum. De/ prenditurq; impedimẽtum/ ꝙ fascinabat, turbabatq; illam. Et quale prohibebat contueri Essentiam suam, ac explora re iuuantia, roborantiaq; atq; efferentia ad superãdum ap/ petitum praeualentem prauum, imaginationesq; uitiosas. Ob Causam istam Anima (cum deseruit statum aeternoꝝ/ ut assequeretur huiusmodi sensibilem Mũdum) ignorat se amotam a caritate perfecta/ induisse amorem permuta bilem, imbecillemq;. Porro Anima quando roborata cõ ualuerit ad reiiciendum habitus alterãtes, neq; amplius de/ tineatur in ipsis: administrat suũ Corpus absq; poena assi-

ctorioq; dolore: fitq; similis Animæ uniuersali pari cũ di/ spositione / dominans / & gubernans/præter uariabilem mutationem.

LIBER OCTAVVS.

Caput primum. quæ sit causa effectrix ignis cæ/ terorumq; Entium naturalium.

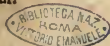
Ssentia ignis, qualis etiam terræ cæte/ rorumq; similium/ est ratio quædam in Materia prima. Neq; ignis fit a con fricatu, collisuq; Corporum/ut ab Agẽ/ te, quemadmodum nonnulli opinati sunt. sed latens in illis apparet/ propter huiusmodi mutuam collisiõem: quæ cum sint arrida, calefiunt uehementer. neq; etiam Materia prima est ignis potentia, sed enim for ma ignis/tantum fit in illa, quando ratio formatrix ignis, aliorumq; Entium, illum efficit. Hæc autem ratio forma/ trix/est Anima uniuersalis/ eadem uita igni reliquoq; Mũ do existens. Per quam singula reguntur pro conditione, ita ut quodlibet ex inanimatiubus & plãtis, Animalibusq; mitet aliud qualelibet noxium. In hac etiam Anima no/ stra permanet, cognoscitq; per eãdem/omnia quæ discit. Ista adhuc est prouidentia diuina in toto orbe diffusa, & lux, quæ unumquodq; existit ac persistit. Ideo Plato dixit, q Anima in quolibet Corpore simplici/agit hunc ignem Sensibilem, cæteraq; Elementa. Quod cum sit causa/igi tur effectrix huiusce ignis, est uita quædam ignea: ignisq;

occultus,qui supernæ existit in alio Mundo,conuenienti/or q̃ infimus,siquidem nobilior,qui cum sit etiam uerus, proculdubio,extat quoq; uiuidus.& uita q̃dem sublimiore.Quandoquidem iste ignis est simulacrum illius. Porro cum ignis supernus (ut probatum est) uiuat uita infe/riori influente,pari ratione;Aer,Aqua,& Terra, Illic etiã uiuũt,ac magis q̃ hic,quoniam ab illis uita imittitur his inferioribus.

Caput secundum.Q̃d singula Elementa par/ticipent aliquantum uitæ.

ARgumentũ ꝙ Elementa hic existentia uiuant,sunt Animalia ab eis genita,Siquidem ex igne fit quod/dam Animal,ex Aere item,atq; ex Aqua: Animalia enimuero genita in Aere sunt maiora,euidentioraq;, q̃ in igne. Quæ sunt insensibilia propter eius subtilitatem & leuitatem.Paucaq; atq; mobilia,usq; in Aerem:Item Animalia Aquatica sunt manifesta. Et Animalia quidem ignea non patiuntur ab Elementis inferioribus,uerum agunt in illa.Similiter etiam Aerea,non patiuntur ab Aqua, neq; a Terra. Quod autem Aqua uiuat/uidetur patere ex eo, ꝙ ex humore quoddam nobis inexistente fit caro:siquidem caro est sanguis quadam ratione coagulatus,q̃d amplius Terra fit etiam uiuida manifestum est; tum quoniam ip/sa tota præsefert Animalis speciem aliquam,Siquidem cõtinet Aquas subterfluentes,tanquam uenas,Saxeos Montes/tanquam membra ossea,Plantasq;/uelut Capillos,Tũ ꝙ hæ plantæ terræ infixæ uiuunt,amotæ autem pereunt. Quod autem plantæ Animaliaq;(præter Animas proprias),uita Animę uniuersalis potiãtur:(hinc manifestũ est) ꝙ nõ alunt,nisi uitis p̃ticularibus spoliatæ/ut plantæ cæsæ,

unde Mūdo supiori insunt plantæ cœli, reliquaq; prænarrata. Respondemus/ Mundo superiori perfecto inexistere omnia, quoniam in eo fuerunt ab Autore primo absolutoq; ac inexistente producta. Adsunt igitur ibidem/ Intellectus Animæq; omnes, nec subest defectus/ qualis indigētia & corruptio. Siquidem Entia illic sunt plena ubertate/ robore/ & colligticia, utpote sublimata, i uita & ab uno fonte conorta / ac isignita una qualitate complexa omnes alias/ ut sapores dulces, odores suaues, colores ꝑspicuos, sonos harmonicos, res tactiles, cæteras q; perfectiones/ neq; ibi partes sese inuicem uexant, neq; inter se miscentur, neq; mutuo se corrumpunt. Verum seruantur singulæ perfectæ/ secūdum rationem optimam habitus Essentialis discretæ. cūq; sint simplices, continēt tamen multas rationes absq; intima pluralitate sui, & augmento/ quali multiplicātur/ augenturq; Corpora. Atq; Intellectus illic existens/ est uacuus/ Anima quoq; est simplex pariter/ atq; hæ ambæ/ & reliquæ ibidem res sunt simplices. Ea conditione ꝙ omnes secundum rōnem cōueniunt ꝓportionatam unæ principio uitali/ non secundariis rebus Sensibilibus ac compositis/ secundum quam propriis rationibus multiplicantur.

Caput quartum. Qualis sit motus Intellectus.

Agens primum simpliciter Mundi totius Sensibilis/ est unum simplex: continens potentiam unicam/ Agens autem ex cōditione primum: qđ est ultimū/ habet potētias plures. Atq; Ens proximum Causæ primæ/ existit causa huius, cuius ꝗdem opera sunt/ plura illustrioraq; alterius. Distantis autem ab ea pauciora/ & imperfectiora. Siquidem Intellectus mouetur semper / motu æq̄li/ ac secundum omnes partes similari/ neq; aptatur unico

motui/sed omnibus. Motus autem particularis nõ est uniformis/sed uariatus/quantoq; posterior / tanto obscurior/ quo usq; perueniatur ad unum simplex/ unius tantum potentie/Et motus quidem hic existentes/qui omnes sunt ultimi ut pote Substantiæ Corporeæ a primo ad postremũ/ singuli proueniunt ab Intellectu/atq; in horum postremo est parua inæqualitas/quia non subest uirtus alia mouens aliter/neq; inter mouentem aliamq; motam uariatur proportio. Atq; hic motus ab Intellectu infimus / non est uita simpliciter continens plura . sed unicum aliquid. Ideoq; existit particularis/ac Sensibilis/non uniuersalis/inq; alio. Intellectui enim non inest nisi uitalis ratio. unde dicimus motus Intellectus esse substantuales. Siquidem absq; illis Substantiæ non existũt,sed tantum p eos . Intellectus nãq; agit in particulares Substãtias motibus Intellectibilibus/ qui proueniũt ab Autore operis primi ueri. Q đ ob id est uirtutis incomparabilis.atq; hos ipsius Intellectus motus Substantiæ sequuntur. Mouetur autem Intellectus ad rẽformatione Intellectionis eius/ quæ cum non abducatur ab ea,est locus uerus eius/non simpliciter / sed quia non alius. Intellectus porro semper mouetur motu Intellectibili ac spiritali,neq; unquam cessat:alioquin nõ existeret. Neq; autem contingit φ Intellectus cesset intelligere . Siquidem Intellectio est Substantia eius/atq; idem est intelligens & Intellectus. Et motus quidem Intellectus est Intellectio. Atq; omnis motus talis perficit uiuificatq; Substãtias quaslibet (ut antea probatum) Siquidem Substantia ipsius Intellectus seruat singulas Substantias subexistẽtes/ & uita eius uitas inferiores/cum sit uniuersalitas illarum.

Caput quintum. Q đ omnis motus in orbe supremo est uitalis,& qualis.

Mne qđ mouetur in orbe superno: siue sit Intellectus, siue Anima/aut aliud/mouetur motu uitali:& perpetuat illum secundum connexistentia. Etenim sicut uiator terrestris progreditur itinere terrestri / ac ut omnia quæ e terra pullulãt sunt terrestria: quãuis sint aliter uariata/sic omne qđ defertur in illa regione uitali/defertur delatione uitali. Atq; omnia quæ ibidem conspiciuntur sunt uitalia. Et quidem delatum /illic mouetur a principio uiæ ad finem (quo modo principium & finis ibidem adsunt) mouetur inquam ad finem/non distans ab ipso principio/ ratione contraria hic existenti/qđ trãslatum ab exordio ad finem itineris/differt a principio. Etenim si perlatum illic ad finem distaret ab initio itineris / nõ esset Intellectibile aut uitale actu/sed potentia/quapropter desineret corruptione: præfuissetq; genitum. Nam Intellectibile uitaleq; actu, semper ac uniuersaliter eodem modo sese habet.

Caput sextum. Q đ Intellectus est uniuersalitas rerum,& quo modo.

Mne uniuersale est Intellectus: ac uiceuersa ois Intellectus est uniuersale. Nõ ita tamen ꝙ uniuersale existat præter particularia omnia existẽtia, siqdem (his omnibus ablatis) auferẽ uniuersale Intellectus/ac particularia sunt subinde alterabilia/uariabiliaq; additione & diminutione/uniuersalia autem sunt omnino inalterabilia, alioqn ueritas penitus auferetur (quod est falsum). Q uare cum uniuersale sit inalterabile/qđ est forma Intellectus/ex consequenti etiam substantiam Intellectus/impossibile est esse alterabilem/Intellectus autem est uniuersalitas specierum / quia

cõtinet in seipso uniuersalitatem ipsam formamq; rerum. Neq; autem res ipsa inest Intellectui impressa/sed Intellectus operatur aliquid rei simile/ quo conuenit ipsi. Et sic omne præteritum ac futurum conuenit alicui/qđ inest Intellectui/sicut scientia in Anima nostra conuenit rebus si/gnificatis/alioquin si formæ in Anima essent dissimiles a formis rerum:non sciremus ipsas/neq; assequeremur ue/ritatem earum.Siquidem ueritas rei est ipsamet res/aliter enim foret aliena:ex consequenti etiam contraria. Animæ namq; speculatæ:formant in seipsis ueritatem ex particularibus/quæ secundum singularium speciei/est ipsamet res. Quapropter cum homo conspicatus aliquid nudauerit formam eius/imponit Aiæ suæ simulacrum illius proportionatum. Qđ si rursus uideat idem iuariatum/ agnoscit/ Siquidem simulacro præexistenti proportionatoq; conuenit.Si uero tertio aspiciat/sed alteratum non agnoscit/ qm̃ primæ imagini in Anima dissidet. Sic autem artifex præ/fingit sibi in Anima formam quandam/deinde facit simi/lem in materia una uel pluribus. Etenim rerum plura/litas numeralis prouenit per materiam. Similiter si alius ex hiis formis artefactis sumeret/exemplar in Anima uniuersale/ac postea similes in materia formaret/ eẽnt adhuc plures formæ singulares/& profecto si auferantur formæ illæ particulares/non ideo etiam auferẽ uniuersalis. Quare concludimus/φ formæ uniuntur abstractione a mate/riis/& forma una multiplicatur impressione in materias. Vniuersalia item sunt permanentia, particularia autem al terabilia/peremptibiliaq;/quare Intellectui insunt simula/cra semper/aliis quibusdam rebus proportionata. Et si quis dicat φ rationes rerum/in Intellectu sunt illarum instrumenta uicaria/non differentia ullatenus ab eisdem. Respõdemus φ(si ita foret)forma in Intellectu eẽt igno/

bilior q̃ sit, qđ est impossibile, ideo non contingit ꝙ sit eadem cum re sensibili/indifferensq; ab ea.

Caput septimum, quo modo Intellectus est unus & plura.

REdeuntes ad id unde digressi fuimus: sermoni ꝙ uniuersale unum multiplicatur in particularibus, Subdimus exemplum/ uerbi gratia, Plātam aut Animal, quarum rerū utraq; (q̃uis sit una), tamen dicitur de plurimis. Formæ nāq; agentis in materiis pluribus existentes differunt numero, & si sint in una materia/differunt specie. Amplius res una est plures/ ut Corpus, qđ q̃uis sit unū / tamen ratio agens format in eo membra plura. Puta os/oculos/nares/quorū quodlibet q̃quam sit unum/ non tamen est unum simpliciter. Sed enim est compositū ex pluribus aliis/ut neruis/uenis/carthilaginibus. Neruus quoq; (siquidē sit unus) adhuc est compositus ex Elementis/ & ita de similibus/ ut sanguis, licet sit unus: est etiam compositus ex rebus aliis/ atq; ita quousq; attingantur materia prima & forma/ quarum utraq; cum existat simplex/est substantia una. Et si interpetretur uniuscuiusq; nomen. Materia prima non est nisi substantia informis: Et forma uera, est per quam res est id qđ ē. Hiis prænarratis/Intellectus igitur cum sit unus/ non est unus unitate/qua forma Corporalis. Siquidem ē altior/nobliorq; illa ut p̄diximus/ neq; itē Intellectus unus est plura/ut Corpus/Sed quatenus continet rationem potentem unire plura. Etenim habet formam unam qua definitur/& ex qua oriūtur omnes formæ intrinsecæ/atq; extrinsecæ/quoniam uniuersale unit particularia/ nec aufertur (aliquo illorū ablato) aliunde porro euenit potentia:

litas cogitationis subintellectualis nec Intellectus diuidit ab ea/ut unum Corpus ab altero/siquidem Corpus diuidit per lineam lateralem/extrinsecamq́/ Intellectus autem diuiditur per intrinseca a cogitatione.

Caput octauum, quo modo omnia sunt in Intellectu, & quo modo agat Intellectus/ac etiam Deus.

DIcimus omnia esse in Intellectu / non ideo tamē φ res in eo sint absolutæ/ neq; ita φ cum eo componantur/sed φ Intellectus producit eas/ ac seruat/nec.n.quicquam cogitatur esse pmanens nisi in eo,& si Intellectum auferamus:auferuntur quoq; ipsæ cum sua uniuersalitate. Intellectus autem cum sit omnia/ut pote efficiens illa agit unum per aliud. Agēs sed enim primum(quæ producit) perficit absq; medio/simulq; in unico momento. Ex consequēti existit creans uere/siquidem sine alia re/ nō autem ut aliquid ex aliquo/neq; causa alia adiuuat aut excitat illud/ideo quoq; sicut omnia sunt creata ab eo/sic etiam ad illud reuertūtur/appellaturq; ob id Agēs primum/quæ nominatio nulli alteri conuenit. Siquidem ipsa alia omnia fuerunt creata ab eo. Intellectus enim uero operatur ut Agens secundū/ac p primum efficit quicquid efficit. Siquidem idiget speculatione in Agens primum præter sui contemplationem substantiæ/operatio quoq; eius non est tota simul/neq; subitanea.

Caput nonum, Quo modo omnia Animalia uniuersalia sunt in Animali uniuersali/& φ aliter q̄ in Intellectu.

SIcut omnia subexistentia Intellectui: sunt in ipso Intellectu per rationem, sic etiam omnia Animalia uniuersalia sunt in Animali uniuersali per rationem. Si dicamus autem quod sub utroque Animali sint plura. Vere quidem dicimus/ sed Animalia infimi orbis sunt imperfectiora/ac pauciora Animalibus superni. Et non defertur Animal a uita abstrahente/quin perueniat ad Animalia parua/imbecilliora/ atque illis iexistat/ in quibus uita particulari uiuentibus desinit uirtus uniuersalis uitae/quoniam nõ subest aliud. Hoc autem qđ dictũ est fit/cum speculatio nostra fuerit Intellectiua/absque sensitiua. Siquidem Sensus cõsiderat primo singularia / postea uero species & genera. Intellectus uero contemplatur primo uniuersalia. Postea uero particularia. Differẽtia autẽ haec/quam diximus iter supremum Animal positum uniuersale/& Animal particulare/non quidem distinguit nisi secundum formam. Dico autem quod Animal uniuersale/& Animalia particularia/nõ differunt simpliciter inter se/ sed sunt qualis amor (quem iam narrauimus) in uniuerso, atque amor in orbe Sensibili, quem uictoria Elementorum/ ex quibus res componuntur/dissoluit aliquoties, Siquidem etiam is non coniungit Entia nisi per accidens/& cira intentionem ad primarium finem. Amor autem Intellectibilis connectit omnia uoluntate: ac unione uitali/appetituque primarii finis/ quapropter nunquam dissoluitur. Siquidẽ non est excessus qui possit. quoniam in Mundo illo superno/nequaquam est controuersia: neque odium inter existentia/sed concordia summa / uitaeque communio/a qua omnia inferiora negetantur.

LIBER NONVS.

Quoniam in Codice græco huius libri exordium deficie bat,ob nimiam uetustatem. Tineæ siquidem pror/ sus labefactauerant/ Iccirco primum caput non fuit hic appositum.

Caput secundum. Q Anima in orbe Intellectuali non indiget promouente ad operationem/ qq hic autem indiget.

Nima existit ex iure Substantiæ Intellectualis/ quatenus etiam extat ex numero eius,cuius ope ratio non est dignior potentia. Quare inter sub/ stantias quidem Intellectiuas huius existētis po/ tentiæ non indiget aliquo promouente ad operationem/ quoniam est pura/ac perfecta:respiciēs spiritalia / ut uisus Sensibilia.In Mundo autem Sensibili indiget tali promo/ uente ad actionem, Aliter enim Sensibilia nequit conside rare/atq; huius causa est Substantiæ cortex:quo hic homo circūindutus fuit,unde fit q Anima non attingit Essentias rerum/uiresq; ipsarum / nisi præamotis etiam corticibus rerum/ad qd indiget ope Intellectus Agentis.Verum ubi & quando Essentiæ ipsæ sunt ex seipsis abstractæ/ ac uires detectæ/tunc ibi sufficit Animæ potentia ipsa/ad eas explo randas/neq; alio pariter indiget Intellectu agente. Rursus quoq; dicimus/q Anima in regione Intellectuali Substan tiam suam respicit,& a reliquis ibidem conexistētibus ro/ boratur.Siquidem ipsa atq; illæ sunt simplices/ ad cogno/ scendum autem aliquid simplex/ oportet substantiam co/ gnoscentem,esse etiam simplicem/at cum in regione Sen

sibili Anima extiterit/nihil cõsiderat absq; labore maximo/ atq; id propter multam corticum copiam,quibus contecta est/ nec ullatenus ei sufficit proprius actus.Istic namq; est compositus,is uero compositus (ut prædictum) neqt Intelligere simplicia.Præterea hic Anima nihil etiam Mũdi Intellectualis explorare potest,nisi ille/adhuc post descẽsum affluat ipsi Animæ ad actionem/ neq; easdem Substãtias quæ prius in illo spiritali orbe inspexerat/potest etiam num in hoc Sensibili pariter attingere? quoniam eius Intellectus submergitur/prohibeturq; a prima speculatione qua iam potiebatur.

Caput tertium,solutio obiectionum duarum.

SI forte quispiam dicat/ꝙ quæ Substantia in potentia speculatur aliquid / tanto magis eadem in actu speculabitur illud.Siquidem tunc est firmior ualidiorq;/quoniam actus est perfectio potentiæ. Respondemus uerum esse/ꝙ actus est perfectio potentię,quãdo ipsa considerat,rem suscipiendo simulacrum eius/tũc enim potentiam suscipientem actus absoluit:seu perficit.Quãdo autem potentia sufficeret ex seipsa Intelligere / & sine receptione simulachri,contemplaretur rem actus / superafferens illi simulacrum impressum, profecto nocet/ atq; eandem quodãmodo corrumpit/ præsertim quoniam est fere contrarius/ & certe non est conterminus seu cõnaturalis. Rursus siquis diceret/ꝙ potentia Animæ corrumpetur/quando ita fit:ꝙ ipsa recipiendo perfectionem considerat,Sic enim recipit actum:actus autem corrumpit potentiam.Dicemus ꝙ Potentia recipiendo actum:non corrumpitur/sed actuatur/perficiturq;.Cuius ratio est/quoniam posteaq̃ Anima reliquit speculationes rerum Intelle/

ctualium adminiculantium/illi hic adiungitur Potētia iu/giter laboriosa. Etenim si existens in natura intelligit Sub/stantias/non intelligit noticia momentanea/ nec absq; co/gitatione. Quas autem priusq̃ descēderit res perspiciebat/ nequaq̃ cogitando(Siqdem clare intuebat̃)cognoscebat.

Caput quartum, Qd̃ Anima eadem potentia hic & in orbe Intellectuali utitur, sed non eodem modo.

PRaeterea quando quispiam quaerat. Quo modo Anima existēs in hoc orbe / intelligat Entia Mundi Intellectualis/seq; dirigat ad illa: an ui/delicet sola eadem potentia, qua prius cogno/uerat/an etiam actu quodam superaddito potentiae. Siqui dē opinemur eam speculari res Intellectibiles / simili po/tentia hic sicut illic. (Id falsum est) quoniam Anima ibi/dem existit simplex & soluta: hic autem inuoluta Corpori/ ac sub Potentia Sensibili contenta. Si uero Anima hic co/gnoscit actu quodam absq; potentia/hoc etiam erroneum est/quia omne cognoscens considerat rem per potentiam propriam/naturalemq;/ac inseparabilem. Dicemus itaq; Animam hic speculari Entia Intellectibilia: atq; sublimia per eandem potentiam per quam ibi antea existens perspi ciebat, praeter q̃ in existens Corpori idiget alio, per qd̃ cō sideret abstracta. uidelicet actu receptionis, quo formata potentia perspicit illa. Verum Animae in Mundo altiore existenti, sola sufficiebat Potentia. Neq; enim necessarius erat is actus. In Substantiis namq; Intellectiuis supernis/ quae actu speculantur, ipsa potentia est perfectio. In Cor/poralibus uero actus, per quem ad finem peruenitur, per ficit potentiam. Cum ita sit igitur reuertentes dicimus, q̃ p quam potentiam Anima inspexit Essentias Intellectibiles

fupernas ibi conexiftens:per eãdem profpicit hic fubfiftẽs. Siquidem potentia fpeculans Mũdum illum/ cuiufq; operatio eft promotio quædam/hic feruit Animæ: aliter q̃ ibi/ quoniam exiftens illic potitur fpeculatione facili/ hic autẽ laboriofa. Atq; huifmodi potentia promouetur in fingulis uiris fælicibus/illaq; Entia nobilia fublimiaq; profpicit. Eadem utrobiq; exiftens uidelicet illic uidens principia prima/abfq; cogitatione & impreffione fimulacri recepti/hic uero detectione ꝓmotioneq; fui, ita ꝙ Anima fpeculatura orbem Intellectilem, auferat potentiam fuam ab hoc. Sicut enim homo fupergreffus montem. Defpectat inferiora,quæ aliter non poterat. Sic Anima fcandens. Potentia eleuata/ Mundum fupernum / contemplatur illius Entia/quæ aliter nequit. utituiq; afcenfu hic / quo non utebaẽ illic. huiufmodi uero Afcenfus quidem Animæ eft operatio/qua ipfa exiftens hic fpeculatur Effentias orbis superni/atq; is ita fit/ꝙ potentia Animæ afcendens/primum appellit ad cælum infimũ. Dein ab illo ad fuperius fequens, donec perueniat ad fupremum. Sicut in Subftantiis materialibus a compofita magis/progreditur ad compofitam minus. Donec omnino relinquat compofitam/attingatq; fimplicem. Rurfus quoq; Anima a cœlo,fupremo procedit ad feipfam cognofcendam. Siquidem Entia cæleftia/ ac fupercæleftia utraq; funt abfoluta/& fimplicia.

Caput quintum. Q̃d Anima cæleftis habet memoriam quandam.

INtellectus ab Agente fecundarius / hic recolit ea quę nouerat antea ĩ orbe fupno / quare neq; etiam mirum ꝙ idem Animus exiftẽs fupra cæ

los/ sit memor eorum quæ uidit ac fecit in Regione subte riori/ φq etiam in cælis extet memor rerum cælestium/ab stractarumq/quoniam existit firmus/neq ab illis Corpo/ ribus/ac formis primis alteratur sapientia ipsius. Si qui/ spiam autem quærat/cum spheræ cælestes uariētur . Siqui dem in pristina dispositione haud permanent/ Num Ani/ mus respiciat Essentias ipsarum? Scienterq agat aliquid in illis? Dicemus/φ Animus cognoscit uirtutes cælorum : & operationes/nec falso,uidelicet operationes uariari/& uir tutes permanere. Et enim si cæli habent rationes (sicut eti/ am Prisci aiebant) conuenientius erit φ Animus noscat il los/quanq̄ habitudo eorum mutetur. Quando uero q/ spiam adhuc ambigens quærat/quo nam pacto/ Animus qui demissus ab orbe Intellectuali adest Corporibus cæ/ licis/potest esse memor illius . Si ipse non habuit memo/ riam anteaq̄ descendit ab eodem . Dicimus φ Animus/tū in cælis/tum in orbe Intellectuali/habet memoriam. Sed nisi alicui ex Corporibus pluribus & diuersis inextiterit/ nequaquam operationes eius manifestantur. Neq tamen iccirco remanserunt ei habitus iam diu præteriti / adeo ut penitus/obliuisceretur etiam Mūdi Intellectualis/ nisi suf/ ficeret admonitio parua ad eius memoriam. Verum si q/ squam obiiciat φ cum breuitas temporis: Paucitasq gene rationum satis sit ad memoriam plenam. E contrario igi/ tur longitudo quoq temporis/ multitudoq generatiōum proculdubio faciet ad obliuionem. ita φ cum generatiōes reuertantur circulariter. Animus obliuiscetur cuiuslibet lō ge præteriti/neq erit memor alicuius iamdiu præcogniti/ propter interuallum a statu primo, Dissolutionemq / seu deletionem ex motu continuo . Quapropter etiam Ani/ mus tunc non erit memor orbis Intellectualis. Atq ob di stantiam ab illo nō aliquid prænotum eius seruabit. Itaq

foret similis Animæ Brutali/id autem est absurdum. Re/spondebimus ꝙ cum Animus descendit a Mundo superno ad subteriorem. ideſt ad oſtendendas operationes ſuas in materia/nõ oportet ipſam peruenire uſq; ad infimum/ ſed enim ad definitum locũ ſe transfert ibiq; ſubſiſtit: neq; aptatur cuilibet generationi/ ſed in quadam deſiſtit/donec iuſſus retrocedat/digreſſuſq; inde aſcẽdat regionem altio/rẽm q̃ generationi cuiq̃ cõueniat.ubi primum extitit. Ideo licet dicere ꝙ Animos huiuſmodi non lateat Ens Mundi ſuperni (ſicut præfati ſumus).

Caput ſextum, Q đ Animus cæleſtis non habet memoriam qualem humanus.

EXplorandum an ſolaris Animus lunariſq;/ſtellaris ne alius / ſ; & orbis cæleſtis habeat memoriam. Dein etiam inquirendum an uirtus Animi uniuerſalis/ ac poſtea ipſius ſtellaris Animi principalis/quæ planetæ Iouialis eſt/utatur memoria/ qđ cum fecerimus iueniemus Intellectus ab Agẽte ſecundarii/Animiq; ſtellaris memorias eſſe differentes. Exordientes igitur dicimus/ ꝙ Animi ſtellarum non indigent terreſtrium cognitionæ. Sicut Animi Mundo inferiori inexiſtentes. Siquidem ab hiis eam nõ acquirunt. Quare non indigent memoria terreſtrium cum diſcurſu. Talis enim eſt adminiculo utenti/ quali Animi ſtellares non indigent ad gubernationem terreſtrium / & directionem hominum. Siquidem illi ſunt memores terrenorum. alia ratione/non enim diſcurſu/ſed ſolum uirtute quam ei indidit autor primus. Verum ſi quiſq̃ obiiciat ꝙ cum Ani/mi ſtellares ſpeculentur Mundum Intellectualem ſuper/num/Autoremq; eius. Impoſſibile ſit ꝙ non reminiſcanẽ

illius qđ prius cognouerint/quapropter habebũt memo/riam aliquam. Dicemus ꝙ Animi stellares pſpiciunt Mũdum Intellectualem/ Autoremq́ semper, atq́ coram. Nec enim unquam obtutum subterfugit/ ad manifesta autem euidentiaq́/in promptu non est opus memoria syllogisti ca: cum hæc memoria non fit: nisi repræsentatio absentan/tis/imanifestiq́. Rursus si aliquis quærat/utrum Animus stellaris/cum orbis inferior sit absens/occultusq́/utatur sal tem memoria huius. Dicimus ꝙ cum aliquid continet ha bitum cogitationis alicuius rei. Dein amittit. (ea subterfu giẽte aspectum): suscipit impressionem quandam. Animi autem stellares non suscipiunt impressionem. neq́ unquã spoliantur contemplatione orbis infimi. Porro siquis ite/rum quærat. Vtrum Animi stellares agnoscant se conspe/xisse terram uniuersam/ Die: uel Mẽse/anno'ue præterito/ aut cognoscant se uixisse eodem præ tempore. Etenim si ita nequaquam noscant / proculdubio Carent memoria. Dicimus ꝙ Animi stellares semper cognoscunt se circum ambire terram, ac uiuere/perpetuum autem inuariatumq́ non transfertur. Dies autem præteritus/ Mensis ue aut an nus & similia tempora, sunt termini receſſiõis/quare Ens firmum non est hesternum: aliterue præteritum, sed idem semper. Animus uero humanus cum motu constituit Di em/ Mensem/ Annumq́ præteritum. Sicutq́ aliquis figens uestigium/imponit pedem unum multis soli partibus/sic motus stellæ unus apud Animam suã diuiditur a nobis in multas partes: tempus autem dinumeratur in dies/quo niam ipsi luci succedit nox/ alioquin non differrent tem/pus præteritum, præsens: ac futurum. Sicut etiam gutta (q̃/uis eadem sit) unico nictu oculi in toto descensu/ tñ apud conspicientem prius exitit supernæ/ Dein medio, postea inferne: ita quoq́ præteritum præsens, ac futurum inter se

discernũtur a nobis quo ad nos (iuxtã motus inferiores) successionem & subsequelam, prioritate posterioritateq; partium quarundam, in Mũdo autem cælesti dies est unicus (nec.n.nox comitať lucẽ ut hic) attamen ibi dimensiones orbium sunt diuersæ, neq; omnes partes sunt similares. Circulus namq; Zodiacus differret ab aliis, quare nõ contingit ꝙ Animus stellaris existens in uno signo, disiunctus transgrediatur ad aliud. Siquidem est substantia fixa in eo, non translatilis nisi ab orbe subiecto circũducto trãsferente. Neq; enim stellæ sunt in sphera unica omnes. unde etiam motus illarum sunt differentes. Porro siquis ad hunc dicat ꝙ Animæ stellares desuper prospectãt homines. quo modo enim aliter uerterent curam ad Mundum inferiorem: & qua ratione hic Entia inuicem transmutarẽtur, alterarentur ue, cum uero Animi stellares prospectent homines, impossibile est ꝙ nõ sint illorum memores. Si autem sint memores habẽt memoriam. Dicimus ꝙ sicut nõ oportet hominem uti memoria ad rem ipsam coram cõspectam sine excitamento cogitatiuæ, sed ut cognoscit simpliciter, ac prompte accidentia/propter manifestum eoruʒ sensui occursum. Ita minime conuenit ꝙ Animi stellares cognoscant obuia simpliciter / Ratione particulari (qualis memoria) relicta uniuersali, nisi cognoscant tanquam singulare sub specie. Quod autem quidpiam memoria non cognoscatur. Ex pluribus contingit: aut enim quia a cognoscente nihili fit / ut res nullius usus. Ideoq; spectrum eius impressum sensui, Anima non reponit thecæ Corporis.i. Memoriæ Corporali. aut quia cum sit præsenter inspectum, ob idq; nullum fit obstaculum, ut simulacrum habeat, quo ue minus obiectum comprendatur, nõ indiget cogitatione, seruãdum recondi: sicut prætentum, ut si sublimes a terra transierimus aeris spacium aliquod.

non meminimus qđotam partem transierimus/ aut quia ignoramus/ quare nequimus seruare/ aut quia non indi/gemus rescire, ideo quoq; uolumus seruare/ quando autē non seruamus cogitatiōe/ nequaquam meminimus. Præterea sicut cum mouemur/ non semper meminimus nos moueri/ ita cum scimus aliquid / in aliquo tempore non coniungimus noticiam tempori/ ut discentes aliquid con tingēs quopiam mense/ uel anno/ non oportet memineri mus, mēsis/ uel anni/ uel alterius successus temporarii. Satis enim existit tantum noscere rem ipsam. Amplius Causa operās aliquid. Perpetuo nullatenus indiget seruare noticiam eius. Quare neq; memoria agnoscere. Sic autem Animi stellares se habent. Postremo cum Animi stellares moueantur, nihilosecius digressi a signo Zodiaci ubi existunt ad aliud/ non oportet recognoscant per quæ signa moueantur/ quātumq; spacii distando percurrerint/ Siquidem accidenter dilongantur, nō autem secundum intentionem/ qua circūferuntur ab honorabiliore ui præfixa/ ideoq; incessabiliter.

LIBER DECIMVS.

Caput primum. Q đ Deus est summe perfectus, influxusq; eius in primo creato est infinitus, in Reliquis finitus.

Autor

Vtor primus est gloria supmus / qua/tenus est perfectione summus, talis quoq existit: quoniam perficit quodlibet aliud perfectibile/ perficit autem/ quia omne illud efficit, idq. Siquidem cre/at omnia principia Essentiæ cuiuslibet Entis/ ut pote actor uniuersi/ ac utriusq Mundi / Decenter uero primitus infundit uitam/ & Potētiam ac dignitatem Singulis influ/ens p gradus capacitate. Vnde Ens illi propinquius: est ca pacius. Tale enimuero omnium, primum suscipiens est illi propinquissimum dignitate Substantiæ/ perpetuitateq cōstantiæ: qđ medium inter Autorem primum/ producta q cætera existens: ante illa suscipit influxum uitæ/ ac digni tatis/ quem deinde infundit. Reliquis subterioribus. Hoc namq creatum primarium continet lumen Roburq ue/ritatis maximum/ in Essentia spiritali/ simplici absolutaq. Et ꝙ infra subsequitur/ roboris/ honorisq gradu. Existit lu minis paucioris propinquiorisq Corporalitati perfectæ/ compositionisq uera. Atq hoc primum subexistēs soli for/mæ primæ est contiguum uerbo eius. ut pote Substantia præ omnibus sub reliquis perfectissima/ influxusq perfe/ctionis in eo receptus: est infinitus/ transmissus autem, (ꝙ lumen possibile appetitus perpetuitatis/ ad Creatum sub/tersequentem/ Intellectum secundum) est finitus. quoniā primum creatum paulatim influit Intellectui secundo/ ne turbetur ipse/ lumen autem ne diffluat cuius infusio est ex citabilium desiderii æternitatis/ in Substantia qualibet spi/ritali pro eius imitatu / īterruptio autem est Causa defitus seu corruptionis uniuersi. Huiusmodi uero lumen quāuis sit feruidum, magnūq ac sublime, haud tamen est par imi tamen unitatis atq uerbi Creatoris sui qui existit infinitus

ideoq; influxus eius optimus in uniuersum est perpetuus indefectibilisq; & independens aliunde/ sed & causa omnibus appetendi ipsummet Ens primum.

Caput secundum: Quo modo Deus est prior aliis Entibus/ quiq; est ordo Entium.

Deus est Ens primum/ sed enim prioritate Creationis/ siquidem cum Substantiæ quædam sint priores aliis, ut simplex/ cōposita/ ac Intellectus Agens Anima/ non sunt tales prioritate temporaria/ sed (uti nos accepimus) prioritate Essentiæ ac naturæ: qualis est generis ad species/ ꝙ uero aliquid sit prius altero, nec tamen tempore. Ratio est/ Quo modo eni quædam priora sunt talia tempore/ cum sint supra tempus, & causa temporis. Et iam quidem probatum/ ꝙ unum non dicitur prius tempore altero / nisi ambo sint sub tempore contenta: atq; unum extiterit in tempore priore q̄ alterum. Primaria igitur simpliciter inter Essentias existit Mēs/ quæ icci rco dicitur princeps/ quāquam est idem quod uerbum Dei/ ac suppositum formę primæ/ continens (ut genus sūmum) omnes substantias illustres: absolutas, & puras. Illi succedit Intellectus comparatu ad mentem illam secūdarius (qui est uelut species eius) constituitq; subiectum suum/ cui etiam est forma appropriata / atq; huic inest lumē ab Intellectuali radice/ ut Cristallo/ radius a sole reflexus. adhucq; ab isto procedit Essentia Animæ rōnalis/ cuius lumē ēt paucius ē simile matutino crepusculo. Icc irco ei cōtingit obliuio & ignorantia/ unde fit ut indigeat doctrinaria eruditione/ memoriaq; seruatrice/ ac ratiocinio/ ad suæ fulcimentum/ directionemq; Essentiæ. Rursus ex lumine Rationalis Animæ/ oritur natura Animæ Sensitiuæ: q̄

etiam exiftit Minoris luminis q̄ illa,quapropter caret ex/ploratiōe Syllogiftica/eft tamen / tantumq̧ imaginatrix & exiftimatrix. Amplius / ex huius lumine profluit natura Animæ plantariæ/quæ quoniam multum diftat a luce pura,abfolutaq̧ remanet craffa,priuataq̧ ui progrediendi:ac refpirandi. Solamq̧ retinet pullulationem. Præterea,ex huius lumine fit natura/quæ adhuc propter interuallum a luce principali/priuata tenuitate incorporea/fufcipit craffitudinem Corporalem/ac quantitatem trimenfilem,uide/licet,longitudinis,latitudinis,ac profunditatis,mouetur q̧ aliquo motu uidelicet: Circulari, fimplici, & inceffabili, qualis cæleftis,talis ab Autore inftitutus / propter generationem corruptionemq̧ fubinde continuandam. Mouetur item motu uniformi/incontrarioq̧ alteri, & cum Cælum fit contentorium,generabilium,naturalium, feruans fingula pro conditione formarum in compofitis.Siqdem a motu proprio perueterteretur,deficerent illa omnia. Porro ab hac natura cæli circumlatuli / procedit natura multiformis/& multimobilis inferior / cuius motuum inter fe contrarietas,eft caufa generationis,corruptionifq̧.

Caput tertium,Q d Mundus Intellectualis influit cælefti, cæleftis autem fublunari,& quo modo.

Atura Mūdi fpiritalis imponit ordinē,Corporeæ ppetuo circūlatæ: cuius orbes feruāt fuccedaneā alterationē inferioꝝ per influentiā latētem a uerbo Dei / & confequenter generationem:corruptionemq̧,atq̧ ita motibus iugiter fuccedentibus illūinātur genita coloribus fpiritalibus / in fingulis fpeciebus & indiuiduis ad perfiftendum fuo tempore/fimilariaq̧ uniendum. Natura enimuero cæleftis mouet Cor/

pora inferioris Mūdi compofita/ Elementariaq; & generabilia ac Senfibilia/a concauo ad centrum/ per Effentias fupernas/fpiritales ac pendentes ab Intellectu primate / perpetuafq;/fed & uirtute a Deo per uerbum Eis infita. Ideo autem hę Subftantiæ funt fimplices/Excelfæ/ conftanterq; exiftentes,quoniam Caufa illarum eft firma/ ut pote imediata uerbo Dei,unde etiam funt inalterabiles : alioquin minime forent æquales,ac rectæ.Cum Intellectus namq; fit in Effentia perfectus/ oportet etiam opus eius effe abfolutum,quādo ipfe(ob id quod eft proximus uerbo Dei) Ex confequenti affiduam quoq; / ac infinitam uirtutis fū/mit imiffionem,non indiget alio coagente / influxus autem(ut prædcm̄) in alias fubcaufas ad amādum Deū eft finitus,ne recipiendo turbentur.Interq; iftas,q̄uis Subftantiæ Corporales generabilefq; ualde deficiant in illius fufceptiōe,tamen ipfæ Intellectus iuuat huiufmodi Caufas infimas/ficut patet in aquis ex quibus, oportuno tpe gigniť magis unum Animal,q̄ aliud.

Caput quartum. Q đ folus Deus eft Autor uerus Animæ rationalis.

NAtura qualis plantarum,Brutorum, mineraliumq;,eft opus Animæ ratiōalis diffimiliter factum ab ea/quā ipfa fit opus Intellectus Agentis factum ab eodem. Q uoniā Intellectus nō agit uere huiufmodi Animam. Siquidem omne Agēs uere producit Elementum rei Subftantiam, fubiectam Formæ:& formam feruatricem Elementi. Intellectus autem non agit Elementum neq; formam Animæ. Q uare Intellectus non eft Agens uere Animam, q̄uis fit medium iter Agens ipfius primum / ac fit Agens ultimum quod eft p/

ximum. Primum autem est Deus/ qui est Agens uerum. Siquidem agit Essentiam, cum ipse sit Essentia uera. Atq; impossibile est, q aliquid producatur ab aliquo fine illo.

Caput quintum, Q tres sunt illuminationis Animæ gradus, & quales.

CVm omne lumen propaget alterum, primum quidem est perfectius postremo: Medium est particeps utriusq; extremi. Porro conuenit etiam lumini qd propagatum est insitumq; Intellectui secundo/habere tres gradus, uidelicet supremum pximum uerbo: qd uere appellat lumē absolutum. & Mundus lumineus, gradum quoq; alterum infimum/ itemq; alium medium. Iccirco etiam cum ex Animabus quædā hauriat lumen gradus supremi, spiritus eius accedit ad illius perfectionem, adsimilaturq; spiritibus demonicis. atringitq; consideratu ueritates, speculans in diuinitate Greatoris. Operatio etenim ab hoc Intellectu, Rationis ueræ, actionisq; probæ, prouenit ex coniunctione eius cum Intellectu puro, absolutoq; qui existit proximus uerbo perfectissimo Autoris supmi oium perfectione, ac puritate, opus proximum. Siquidem perfectioni ipsi, est etiam perfectum. Huiusmodi autem uerbum continet ipsum Intellectū primatem nobilem/nequaq̄ sibi cognominem, siue uniuocum. Animabus uero in gradu infimo cōstitutis/distantibusq; ab Intellectu primate, contingit ignorantia, error, obliuio, icertitudo, exorbitatio, atq; corruptio. Mediæ autem Animæ participarunt utrunq; extremum, illudq; magis, ad quod magis declinarunt. Sic quoq; se habent Anima: sensitiua, uegetatrix: ac mineraria. harum (secūdū trifariam) unaquæq; species: graduum differentiam.

Nima Intellectualis existens in hoc minori Mun/
a do/Intelligit per cogitatiõem/quoniam Intellectus eius deriuatus a primo/deficit: extatq; materialis.i. potentialis. Atq; Intellectus quidem perficit Animam Ra/tionalem/cum eam producat. Sicut pater filium. Talis au tem Anima perficit Animam Sensualem / quoniam pro/ducit eam, qua(uice uersa) quoq; indiget / quãdo Anima rationalis excitatur a sensitiua: ad speculandum principia/ sine qua minime dirigeretur ad aliquod illorum/ neq; itẽ formaretur specie quapiam rerum/neq; ex consequio so/ret apta suscipere uniuersalia ab Intellectu Agente primo, Q d' autem Anima rationalis uniatur Sensitiuæ / hinc pa/tet/quoniam alioquin nõ assentiretur affectibus/ delitiisq; naturalibus: neq; appeteret uictoriam, dominiumq;, non indigeret disciplina Eruditoria, & nequaquam affecta// ret gloriam, non oblectaretur, harmonia: Corporaliq; pul chritudine/haud etiam foret prona in naturam humanita/tis, neq; conciperet speciem eleuationis, gaudiumq; euasio nis. Minime prosequeretur cõmoda Corporis/ ut salutẽ/ indolentiãq;, at solam haberet rationalitatem/Hæ siqdem operationes illi contingunt ex communione cum Anima sensitiua/quæ tamen est purior/ac eleuatior supra qualita/tes naturales, quales sunt uisibiles, gustabiles, tactilesq; / & reliqua sensibiles. Q uibus profecto si non uniretur, neq;/quam famescens appeteret saturitatem, nec laborans quie tem/neq; ægrotans sanitatem / nec concupiscens coitum. & paria cætera. Rursus Anima rõnalis absq; sensitiua foret proculdubio/adsimilis Substantiis spiritalibus/ quæ certe non cognoscunt/prædictarum ullam qualitatum. Exper tum enimuero est/ hominem sentire illas qualitates/ac ex plorare/sicut uice uersa Anima rationalis nõ cognoscit ue ne statum substantiarum illarum, delitiasq; Intellectuales.

spirituum nisi ratione exemplari atq; cogitatu imaginario ad seipsam dirigendam.

Caput octauum, De Intellectu agente, qualis & quo modo se habet ad possibilem.

Ntellectus Agens influit Animæ rationali. Siquidem existit lumen eius, qđ uniuerso Mūdo expansum, dirigit alia Entia, seruatq; omnia, q̄ per sinceritatem accedunt ad eius Essentiam, p immundiciam autem, recedunt ab eadem, quandoquidem Intellectus primus post mentem principem, una cum Intellectu materiali, qui est Substantia nostra, influit Mūdo. Siquidem illius Agentis Essentia est supra naturam istius possibilis/atq; Intellectus Agens amat possibilem seu naturalem, ut præceptor discipulum, aut pater unigenitum: aut ueluti mas fæminā. Quoniā nullum aliud Ens est aptum suscipere actionem eius pfectam, nisi Intellectus materialis, qua propter Intellectus primus inuādo, uergit penitus ad eum/quem seruat tanquam opus pprium supra alias substantias, quæ sigillatim admittunt influxum eius agentis, secundum puritatem, impuritatemq; Essentiæ propriæ, nec perfectum. Anima autem rationalis quæ est Intellectus secundus ab agente, idest possibilis, non est ex harum numero. Iccirco quoq; Intellectus prior unitus illaȝ, seruat, regit, illustratq;.

Caput nonum. De Intel. poss. quo modo unitur Animæ Sensitiuæ, ac Intel. Agenti.

Intellectus

Ntellectus secundus ab agente qui est possibi/ lis/ minime ualet Ex se depurare formas natu/ rales: Easq; reducere in essentiam suam ratio/ nemq; uniuersale3/absq; Excitatione animæ sen sualis quæ est nobilior qualitatibus corporeis/ quã siqui/ dem intellectus secundus predictus amanter cõplectitur, Euasit imaginatiuus:ac pronus in Eam seruat.quapropter etiam anima sensitiua hominis uice uersa appetit subiun/ gi intellectui materiali/illoq; Indui. Siquidem nihil poste ritatis Existentięq; constantis adsequitur/nisi per influentiã illuminationemq; ab Eo receptam/sed habet per illum/ad miniculum fulciendi permanentiam suæ Essentiæ.Intelle ctus igitur possibilis & anima sensitiua hominis sese mu tuo(propter utriusq; indigentiã) diligunt/Simulq; unione substantiali coniunguntur/qua perficitur Existentia homi nis/& gradus constituitur. Ita quoq; se habent/ Intellectus agens/& anima Rationalis sese inuicem optantes pro ra/ tione/qua uniuntur ac fiunt substantia fere una.

Caput decimum ꝙ forma corporis Duplex/ ꝙq; intelle/ ctus agens Regit possibilẽ/possibilis aũt animã sensualẽ.

Robatum est ante hac ꝙ forma corporis est bĩ moda quedã uidelicet existens per se / quedã corpori inherens,ut forma artificiaria/ item ue getatiua,& quelibet alia accidentaria/uerbi grã albedo:nigredo. que non subsistit/sed materiæ inexistit , atq; huius generis quedã species permanet actu in formis omnibus intellectiuis/q̃les radii Luminis , qui inherentes corpori illuminato/persistunt in anima agẽtis. qđ cũ ita sit anima igitur seusualis (si Bruti sit)ꝑmanet in ipso corpore uiuido/Et si hominis / prius quidem perma/

net in corpore uiuido, postea uero etiã in agente / quapropter cum Morte corpus defecerit. anima quoq; uegetatrix sensualisq; cessabit, perseuerabit autem intellectus possibilis/ qui illi adfuit, seruatus ab agente, qui Dein Intellectus agens seruatus a deo (cuius uerbo est proximus) cõsistet. quapropter Intellectus agens amat: regitq; possibilẽ/ Possibilis autem animã sensitiuam, ut pater filium : & Doctor discipulum, & ad id uterq; indiget recepto influxu a luce & uita æterna: ac superna. Porro intellectus agens perficit animam rationalem quoniam produxit illam/ anima autem rationalis perficit sensualem, quatenus perducit eam ad absolutionem/ Vice uersa Excitatur ab ea ad scientiam sensibilium, promouetur q; ad sapientiam Intelligibilium, pro modo recipiendi ab intellectu agente, ac primario. Idcirco cum anima reuersa ad essentiam suã. perspexerit intellectum agentem, eius operationes sunt illi conuenientes/ neq; tamen omnes, siquidem humanæ actiones non nisi propriæ : probæq; intellectui agenti adscribuntur, reliquæ uero ignobiles ac Improbæ in animam sensitiuã referuntur ut pote ipsi accidentes, non intellectrici.

Caput undecimũ q intel. agẽs est pximus deo itellectuiq; poss. & q deus cõtinet i se uerbũ, itẽ quo mõ deus itelligit.

Ntellectus agens nobilitat animam rationalẽ/ siquidem cum producat eam nunquã etiã separatur ab eadem/ ut pote imediatus illi: sicut uerbo diuino inter qd & ipm si foret mediũ, deficeret ob distantiam a uerbo illo, neq; existeret satis perfectum/ ad continendas in essentia cunctas scientias/ siquidem si contingeret intercidere Medium unum Eadem ratione / ex consequenti cõtingeret quoq; intercidere

Media Plura. qđ si foret,lumē dignitasq; Intellectus agentis diminueretur/augereturq; Crassitudo/quale est impossibile/cum sit nobilissimus omnium substantiarum creatarum. Essentia porro diuina nunquā separatur ullatenus a uerbo concepto/ sed enim est ens ipsum/ quoniam continet omnem scientiam.Anima Rationalis autē est aliquo modo intellectus agens/ conuenitq; illi cum sit ab eo producta.neq; item separatur ab eodem quoniam est illi proxima/comitaturq; ipsum intellectum agentem/illiusq; formam respicit ut subgradus Intellectualis.hic autem Intellectus materialis est ualde honorabilis : quoniam est simplex ac spiritalis,quo attamen Intellectus agens secundarius a mēte primaria (ut pdictū)ē simplicior cōtinetq; eū/ atq; exercet in eodē mirādas operationes ope mentis siue Intellectus principis.Qui cito etiam intelligitur ab intellectu possibili perspiciente mundum sensibilem . ac praesertim eius gradum optimum , huiusq; motum perpetuum, simplicemq; tum occultum : tum manifestum ab ipso Intellectu primario prouenientem.Siquidem cum homo explorauerit Entia mundi inferioris/speculatus aerem:Plantas:animalia & reliqua/ascenderitq; ad mundum supernū uerū:introspiciens spiritus inexistentes/intellectiuos:perpetuos:uita optima/puraq; tales refertos/ac graduq; suo omnes contentos atq; feruore etiam ardoreq; propter illuminationem a luce primaria/maxime autem in eo intellectum nobiliorem superioremq; aliis / atq; administrantem sapientiae suae / uirtutis indutae ab autore mundi utriusq; Inenarrabilis/ Intellectus in quam possibilis contemplatione attingit Principem horum omnium. Mentem.

Caput duodecimum. Quod uniuersus mundus est perfectus/& ex consequenti qualis sit eius autor Primus.

m Vndus uniuersus continet omnia, neq aliquid superius addet quicq̄, siquidē est summe perfectus, tale ens aūt nō admittit additionē i primis/Etenim additamentū (si quod fieret Mundo uniuerso) esset Ens naturale aut non/ Nō autem ens naturale, natura siquidē existit uniuersitas mundi. Quo modo autem potest iam prius contentum addiici continenti? Item cum omne cadens sub posibilitatem nature, cadat etiam sub actiuitatem agentis alicuius, neq autem in mundo uniuerso quoddā aliud agit sine primo Autore creante intellectum agentē. Sequitur ut quodlibet possibile sit a Deo effectibile. Quapropter huiusmodi additamentum aut est necessariū mūdo, aut non, & siquidem sit necessarium/illo autem careat mundus, is erit defectus. At Agēs sapiens non facit opus defectum. ꝙ si additamentum non sit necessarium: si appo natur/igitur erit superfluum. Autori primo autem non est adscribenda supflua actio, neq deficiēs potentia. Rursus huiusmodi additamētū/aut est ps mūdi: aut nō, si nāq existit pars mūdi, nō est extra mūdū/iam.n. firmata est demōstratio ꝙ nihil est extra mūdū/ꝙq oīa sunt in eo cōtenta. ꝙ si illud sit extra mundum, aut est creatū: aut increatum/& si quidem existat creatum/iam quoq existit pars mūdi. Ex consequio igitur non extrarium/ Si uero sit increatum cōtinget ꝙ qua Ratione illud est increatū. ꝙ uniuersus mundus posset absq Creatione existere. Quod si ad Primam diuisionem/dicat illud additamentum esse non ens naturale/quo modo id continget? cum nō ens naturale non sit possibile quando quidem omne aliud possibile est ens ta.

st. Et uidemus totum esse non a nullo agente. Propterea ꝙ aliquid est prius illo. Et enim si contingeret aliquid pro/duci a nullo agente/etiam tanto magis contingeret uniuersum Mundum Existere a Nullo. Iam uero sublatum est/ ꝙ aliquid possit a nullo produci. Siquidem existentia Cuiuslibet producti est ab alio. Quapropter colligimus Impossibile fore. ꝙ Mundus uniuersus additamentum suscipiat, Neq; est imaginabile aliquam substantiam existe/re quam intellectus princeps nō cōtineat. Iam autē antea probauimus/ ꝙ Autor primus est sapiēs ac potens/is autē non prohibetur producere aliquid. Siquidem cum sit sa/piens/repellit inscitiam. Quum sit Potens lassitudinē non patitur/cum etiam sit liberalis. Inuidia/auaricia ne nō re/tinetur. unde nihil omnino Impedimenti obstat/quo mi/nus producat, quicquid produci contingit Boni ꝙ tamen libeat. Neq; adhuc enim longitudo temporis turbat / neq; Dispositio quepiam alia ad id Deest.

Caput decimumtertium. Quale sit uerbum conceptum seu Mens diuina.

Vtor primarius uniuersi mūdi creauit ipsum/ne-quaq̄ ultra prescriptum sapientiæ Mentis: Bonita temq; ac potestatem suam. ut qui cōtinet in essen/tia substantias partiarias eius/perficitq; ac eisdē influit. Si/quidem existit infinitus simplicitate sua/ neq; in se caret po tentia, q̄uis influxus eius in animam sit finitus/ nec enim quicq̄ suscipiens ab eo influentiam, est imitamen par eius substantiæ comparatu ad uerbum creans; q̄d est unū cum ea/ productumq; absolutum ac preceptum illius bonitasq; & uoluntas, q̄d itē pduxit omnia Crassa sensibilia, & om nia subtilia intelligibilia. Quodlibet, n. q̄d sit imaginabile

formari ab intellectu principe / est etiam productum ab eo. Neq uero Præceptum huiusmodi Intellectus prin/cipis conceptū est Terminatum, nec alterationi, uariatio niq Idoneum. Sedenim omnes Essentias subexisten/tes substantia sua seruat. atq harum alias ab Intellectu Medio/a se tamen Expressas secundum Imitationem ad ipsum. Non etiam utitur Imaginatione nec cogitatione Tale uerbum. hoc enim non competit Autori ipsi pri/mario / quapropter etiam uerbo eius minime conuenit. æqualia siquidem uni alteri / sunt æqualia inter se. ut lineæ egressæ a centro ad circunferentiam. alioquin æqualia forent inæqualia. Quapropter cum Rerum etiam quæ dam sint compositæ, ut sensibiles nactæ qualitates / uer bi gratia Colores: sonos: odores: sapores tactilesq, tum corpora superiora ut cælestia / tum inferiora ut terrestria uerbi gratia Plantæ: & bruta: ac homines. quorū quod/libet totum est maius sua parte. Mouenturq & quorum aliquis motus (ut cæli) non habet contrarium / alius au/tem (ut elementorum) habet contrarium / siquidem unus impedit alterum. Et anima Rationalis quidem est sub stantia mobilis motu spiritali. Illaq coloribus spiri//tualibus / quos ei immittit Intellectus supernus / ipsa autem dein transmittit Reliquis eorumbus subterioribus a se Ex/pressis / comprensisq per cogitationem / Essentia autem ueri pductū est abstracta ab omnibus aliis qd intellectus ipse princeps testatur, si nanq conueniret in aliquo speciei Creatæ expressæq / illi etiam conueniret autor ipse Mens/q princeps / qui est consubstantia eius, nec enim est ali/ud quid ab eo / Id autem non est. Quod si uelis mani/festius, specta an quicquam sit prius Deo / in quo mens tua sistere possit / an ne quæpiam altera essentia / adiunga/tur ascendatq similis in substantia ad eum, Et quoniam

id non contingit/ablataq́ sunt ab eo circumpendentia/ nō poteris comparare/ coniungere ue essentiam illius cum alia, quæ uere referat eam. Siquidem omnes Essentiæ formatæ creataq́ ab itellectu diuio sunt posteriores illo/ab illisq́ omnibus is est abstractus/ produxitq́ Mentem sui primariam: Imposuitq́ illi quaslibet entitates sub ratio/ne qua ipsæ considerantur. a qua oriuntur omnes for/mæ Differentes/ sicut Entia ab essentia: & formantur creaturæ: terminanturq́ naturæ/ ut species progenerentur. Quare cum omnis Essentia comparata alteri sit aut supe/rior priorq́/aut inferior posteriorq́/ itemq́ aut abstractior aut cōcretior illa, non sit autem aliq̄ essentia prior / supior ue aut abstractior Autore primo, sequitur ꝙ idem non habeat rem aliquam exteriorem/quæ possit eum pariter re/presentare, siquidem inferiores siue hæ imfimæ, siue illæ superiores/non attingunt predictam mentem eius, sub ea ratione/qua ipse seuit perficitq́ illam.

Caput quartumdecimum qualis sit orbis supernus.

M Vndus diuinus est absolutissimus omnium, quoniam habet numen copiosum profluensq́ in inferiorem, continetq́ in seipso omnes sub/stantias perpetuas nunquam desituras: nullatenusq́ pe/rituras/ ut pote intelligentias, animasq́ omnes. Atq́ exi/stit inmotus in summa pulchritudine. & dominans aliis rebus, non indiget motu exterius quicquam afferen/te/ siquidem cuncta amplectitur, neq́ potest alium de pa/ti, nec enim extat/ agens a quo perfectionem addita

mētumq̄ suscipiat. Existit itē purus / quoniā non habet par tem/quæ non intelligat/ & ea quā habet intelligit ex se/non per explorationem,quādoquidem principatus eius(ut cæ teræ dignitates) est eternus,ut essentialis/non tēporarius/ut accidentarius/ temporarium /siquidē non existit eternum Tū uero Speculaturus mundū illum honorabilē / Eiusq̄ substantias nobiles / contēplationē dirige sequutus ipsam/ nec in primis gradibus subsiste/sed pge adhuc Relicto sen su/capiens Intellectu3/siquidem sensus solus noscit singu/ laria ut hunc equum/ Intellectus autem scit etiam uniuer/ salia/ ut equum simpliciter, & sic aliam quālibet speciem/ neq̄ tantum species sed etiam genera/atq̄ uniuersalia talia aut primo aut Raciocinio per sensum excitante hic In/ tellectū : q in orbe dein superno contēplatur Clare/quoni/ am Eius essentiæ sunt æternæ: stabiles:semper presentes/in errantes:inalterabiles imutabiles omnino. Eedē intelligen tes & intellectæ/nec dissentientes/ amatæ item & amantes/ non enim intellectus intelligit quin adsit amor. ꝙ si tres ad sint/intellectus intelligēs/ essentiaq̄ intellecta/& amor cōse quēs/oportet addere motū & qetē/ Motū aūt quoniā itelle/ ctus intelligit cum motu / qui est non trāsgressio sed perfe/ ctio aptatioq̄,nec.n.astatu pristino Euertit .ut amor enim uero comitatur intelligētem. quoniā si intellectus illo spo/ lietur fiet solitarius/silentiosusq̄ nihil comprendens. Siqui dem oportet intellectā rem aptari intellectui per amorē.

Caput quintumdecimū Q. d uterq̄ Mundus existit per deum parēdoq̄ illi seruat/quiq̄ sit ordo inter intel ctum/principem/agentē/ac possibilem. ꝙ etiā uerbum est Duplux, uidelicet conce ptum & Expressum.

Nihil

Ihil utriusq; orbis existit absq; Autore p̄mario/ neq; uniuersi Entia subiiciuntur nisi ipsi, atq; il/ li propter dominationē, seruationemq;. Intelle ctus uero possibilis est infimus alioꝝ intelle/ ctuum apud Deum, perq; illum nos intelligi mus entia. ille autem non intelligit fine Autore suo, sed & non intelligit eum per spectrū representans, uerum per sui speculationē, intelligendo. n. se ipsum, intelligit consequen ter Autorem suum quatenus uiuit, non tamen quatenus est. Idcirco etiam Intellectus ob istum Essentiæ gradum ē perpetuus/feruens/siue ardens/humilis, tranquillus/ac for tis/propterq; assiduum influxum ab Autore primo male/ statemq; diuinitatis eius se se illi submittit iugiter. a Cuius dominatione si mundi declinarent, corruperentur, siqui/ dē sunt ab ipso, Et quicquid eis inest / consistit per ipsum præcipue si subiectionem illi præstiterint, intellectus agēs uidelicet/ac cæli substātias intellectiuas cōtinentes/is Intel/ lectus siquidem Post diuinū primus in est Animæ Ratio/ nali, animaq; illi coniungitur iuxta periodum/ quibus cō/ iunctus fit unum amore ac gaudio incomparabili. Q đ si anima separetur ab intellectu isto, sequitur eam corruptio. Coniungitur Porro anima intellectui agēti/ quoniam exi stit ab ipso, sicut ipse intellectus agens a uerbo diuino, cui iūctus continue persenerat quoq; continue. siquidem tale uerbum non format immediate nisi intellectum/ neq; in/ tellectus formatur nisi a uerbo. Intellectus uero agens est proximus uerbo diuino/quoniā non potest cogitari quic/ quā prius intellectu agente propinquius ipsi uerbo. q etiā propter imitationem quādam Autoris apellatur uerbum abstrahens, quoniam anima per eum potest Abstrahendo depurare qualitates sensibiles. Si uero inter autorem pri/ mum/intellectumq; agentem foret substātia quæpiā me/

dia illa esset superior:nobilior ac Illustrior proculdubio intellectu ipso cuius contrariũ fuit probatum/ Ideo quoq intellectus agens dicitur uerbum creatum Autoris primarii/quoniam speculando ipse Autor semetipsum exformat tale uerbum/contemplando autem creata minime nouat aliquid Vlterius/ Essentiæ porro omnium Creaturarũ in sunt substantiæ Autoris primi/quoniã non intelligitur aliquid præter essentiam ipsius. Et si foret uerbum Creatum prius Intellectu primario, esset quoq perfectius Eodẽ, at quo modo id fiet? quando iam probauimus ꝙ Itellectus primarius existens uerbum primun /Creauit uerbum extractum,solusq id ægit. Dicitur & enim uerbum quoddã prius ordine, pfectius item Puriusq cõparatu alterius inferioris. Et quo modo etiam continget ut quodpiã uerbum creatum sit perfectius intellectu agente, cum enim tali intellectui inesset defectus,qua ratione posset sincere speculari Autorem suum?in quẽ si forte ignoret nihil aliud poterit discere,quoniam omne intellectum per ipsum intellectum principem intelligitur.Preterea si uerbum Creatum foret perfectius intellectu agente/is non foret Causa necessaria inter Autorem primũ & creata/qđ est falsum.Quare Intellectus agens est perfectior ac prior omnibus/sub creatis/ impossibileq est imaginari quicquam aliud Creatum perfectius.Inter intellectum siquidem secundum ab agente/qui est anima rationalis/Autoremq primum/est mediũ imaginabile,intellectus uidelicet ipse agens.quoniam intellectus ab eo secundus/ est primum mobile admittẽdo, recipiendoq.Idcirco etiam constitutus est medius inter intellectum agentem primum, & naturam ignobilẽ corporalemq ac immensilem. sed & tres potentias complexus.s. uegetatiuam sensitiuam,atq ntellectiuam.& cum is Intellectus secundus speculatur ens ipsum unũ (qđ contingit

ex gratia primi) est unus, cum autem reuersus ad se/ quatenus est medius iter duos orbes, uidet seipsum/ sequit unũ/ mundusq; inferior naturalis corporeusq; ipsum subseqtur.

Caput decimumsextum, Epilogus prædictorum.

Am probatum est igitur ꝙ inter Autorem ue/rum: & naturam sunt media plura, quorum Intellectus Agens est primum: & anima rationa/lis secundum: anima autem sensualis tertium. Atq; itellectus primus post diuinũ sigĩt uerbo eius uniõe inexcogitabili, proximus Eidẽ/ itaq; Ambo sunt unũ / neq; tamen unio ipsorum est qualis Intellectus primi agẽtis/ ac secundi possibilis/ quoniã intellectus is secundus ab agente/ q̃uis secũdum substantiam fit ab Intellectu illo primo/ tamen est gradu longe inferior. Siquidẽ huius intellectus secundi gradus/ est primus entis mobilis/ Pendẽs ab intel/lectu primo. cuius gradus est quietis propter suam absolutionẽ q̃ non indiget perfectione exteriore / ad quã(ob id) fit mobilis. Immobile autẽ continet omnino mobile. om/nesq; illius partes/ & continẽs est prius cõtento / superiusq; dignitate. ac sibi sufficiens simplicitate substãtiæ, ꝑ multi/plicitate alterius, Namq; semper aliqd mouens existit ex/terius/ animaq; propter indigentiam est mobilis ad multi/plicitatem/ & cum mobile quoddam sit motum: quoddã quiescẽs: uerbum qd est intellectus agens/ neq; existit mo/bile, neq; quiescens, sed ab utroq; abstrahitur. iam quoq; ꝓbatum ꝙ inter Creata/ primarium est intellectus primus si/ue agens/ secundarium autem Intellectus secundus qui di/citur anima rationalis/ collocata a Deo ut præfatum in cõfinio Vtriusq; Mundi. ꝙ si quispiam quærat: quinam Au/tor exutit Intellectus primi agentisq;? Respondemus De/

um Autorem uerum fuisse/ qui creauit cũ ante omnia alia cuiq; infœuit omnia.q Intellectus quoq; agens cũ sit proxi/mus ipsi Deo/dicetur uerbum ipsius expressum cuius gradus) ut dictum) non est rei mobilis neq; quiescentis/siquidẽ motus & qes nõ insunt nisi substãtiis inferioribus illo.

Caput decimum septimũ. Q đ uerbũ expressum est Cau/sa proprie creatoꝝ/ Deus autẽ nõ est proprie causa eorũdẽ.

u Erbum expressum appellatur causa Causarũ, atq; hæc fuit opinio sapientum Babiloniæ, quoniã ab eo producuntur Entia/ Ipse etiam intellectus ab eo secundus, id autem propter unionem uerbi huius cum Autore primo, a quo ipsum & omnia alia exiſtẽtia uere ꝑ creãtur. Causa uero dicitur quæ est effectrix cum expressione simili existentiæ Causati, quare si nihil fuisset aliud creatum, uerbum tale non appellaretur causa. Nullumq; ob id etiam aliud inferius dicitur tam decenter Causa, siquidem nihil cum expressione simili producitur sine ipso uerbo ꝑdicto/ Et quando etiam nihil recipit expressionem suæ existentiæ a se ipso (cum & enim existit haud procedit ad expressionem suæ existentiæ) Nequaq̃ conuenit ꝙ aliquid nuncupeẽ/ uel sit causa sui, Vt falsum est ꝙ aliqd prius qua Prius sit posterius se ipso, & superans q̃tenus tale, sit superatum. Contingit porro intellectũ agentẽ q est tale uerbũ dici Causam, quoniã est plenus seminibus inditis subterioꝝ, q bus si careret nõ decenẽ noĩaretur Causa, imo existentia il lius Defineret, non.n. cõtingit ꝙ qcq̃ pendeat ab altero extremo & id nõ existat, alioqn cõtingeret causam fore absq; Causato, ac uice uersa Causatũ pariter sine causa. Q đ si fi/ Entia forẽt inordinata, quo dato, auferreẽ ꝑeminentia ꝑdominiũq; uirtutis absolutoris. Q uare agens & Patiens ad/

ministrans: administratumq; existerent æqualiter se haben tia. Quæ tamē esse inæqualia experimur/tū rōne actiōis,passionisq; in quibusdā, tum rōne Medii unius uel multifarii in aliis uel nullius etiam in plerisq; q̄lia sunt Entia abstracta potētiæ pfectæ. Quare (ut dictū) Cā noiat̄ cōparatu ad Causatū. Q̄d si quispiā dicat cum Causa & causatū cōueniunt correlatione differant aūt substātia, quo mō igit̄ causa cōiungit̄ causato? Respondemus, q̄ inter causam & causatum est quædā cōiunctio per radiationem quāpiā ppositionēq; cōmunē, sine qua impossibile est unū esse causam alterius. ut aliquē esse patrē alterius filii. Quorum q̄uis unus sit prior altero, tamē eorum est q̄dam cōiunctio, Et licet filiatio insit filio, paternitas autē patri/nō ideo tamē auferet̄ omnis inter illos communio, sicut autem de hiis Patribus correlationis sic de reliquis/sic.n. inter Elementa quæ sunt causa mixtarum, uerbi gratia Mineralium, Plantarum: animalium/ipsaq; mixta est hæc coniunctio. Adhuc quoq; inter Induiduum unius speciei & indiuiduum alterius extat talis communio/ut contingit uni illorum alteratio, trāsmutatioq;/ab alio/collocatio item in Regione propria & ascensio/tum dignitate/tum situ unius supra aliud, ut elementis uerbi gr̄a aquæ supra terrā: aeris supra aquā: ignis supra aerē. Quorum singulum in suo loco constitutum quiescit/ac ut In animalibus/item uelut capitis supra pedes, implātis quoq; ut Ramorum supra radices. p̄terea animal est sublimius planta: Planta minerali, atq; ita inter unum & alterū proportio, si nanq; inter prædicta minime foret comunio nominata, Impossibile esset unum eorū Existere causam alterius. Ita quoq; cæli circumlati sunt causa q̄ Elementa inter se alterētur: transmutentur: Patianturq;. Quorum est coniunctio quædam Multimoda. Conueniuntq;/tum q̄ sunt mobilia localiter, tū q̄ sunt, quanta, terminataq;. Et.n.

si non esset proportio inter illa, Elementa non paterentur a cælis, qđ falsum tamen est/cum ex illis non generetur ali/quid/nisi per Impressionem ab ipsis cælis, eorumq; moti/bus, sunt.n.cæli Causa formarum naturalium, hæ autem compositorum generabilium/ quorum est Talis comu/nio, Præterea materia & forma quarum unius est motus cogitabilis, alterius uero quies, sunt ambæ Causa Compo/sitionis cæli interq; illas & cælum est comunio Plurima. quia cælum circunfertur/forma atit Circũfert/ q̃uis ibi Materia & forma sunt insensibiles sicut etiam hic, Adhuc autẽ anima uniuersalis habet proportionẽ ad huiusmodi ma/teriam & formam, quarum utriusq; est Causa & firmior/q̃ particularis, quoniam illa utitur descriptione luminis spi ritalis: hæc autem corporalis/ut quæ materiæ immergitur Vniuersalis anima itẽ est causa Motus orbiũ, quietis autẽ Poloriũ, sic quoq; aĩa particularis est causa motionis orga/norum: quietis autem Potentiarum. Rursus Materia au/tem & forma sub naturam Cadunt/quatenus materia non potest existere sine forma supposita, neq; pariter forma sine materia subiecta. Amplius Intellectus agens, qui est uni/uersalis (iam predictus) est causa animæ uniuersalis & sic habet manifestam comunionem cum anima, siquidẽ qua/lia insunt indita semina intellectui agenti/talia quoq; inexi stunt animæ rationali, nec.n. anima agit quin eius essentia suscipiat a formis intellectus agentis/iterum etiam alia est Comunio huius Intellectus & animæ predictæ/ φ Intel/lectus aliquid est particulare: & aliquid uniuersale, & simi liter animæ. Et sic etiam Intellectus est unum Idemq; qđ uerbum expressum a Potentia Autoris primi/cuius uo luntas & præceptum sapientia est idem/qđ genitum in eo dem gradu Essentiæ. Atq; Intellectus agens est Creatus ab Autore primo, per huiusmodi præceptionem, uoluntatẽq;

eius indifferentē omnino, neq; ex materia producto/neq; exemplo Exteriore,sicut Reliqua creata.quare colligimus ꝙ semper inter Causam causatumq; suum est comunio ali quomoda alioquin, sine hac habitudine non contingeret fore unum Causam alterius. Deus enimuero quoniā nō habet huiusmodi proportionem ad Creaturam. Impossi/ bile est ꝙ sit proprie Causa eius. sed tamen est Autor/effe/ ctorq; rei emanantis ab eo.Neq; necessaria ē inter agēs & actum talis comunio: nec.n. intercedit Passibilitatis con/ ditio in agente:sed si qua contingit,apparet in ipsa re Ema nante ab eo.Item Causa Imprimit Causato qualitatem sui similem aliquam,Semperq; Causæ & causato commune quiddā inuenitur,sicut Caliditas qualitas naturalis essen/ tialisq; ignis, est communis ipsi aeri & aquæ lapidiq; Ca/ lefactis ab eodem/ At Impossibile est ꝙ mundus existat ab Auctore primo ut caliditas ab igne. siquidē hæc est uelut anima ignis.ille autem nequaq̄ sic se habet ad Autorē suū/ sic etiam cū anima describatur exprimaturq; ab intellectu proximo uerbo diuino/quod est omnium creatorum Autor,descriptio seu qualitas animæ causatæ procedit a si/ mili in intellectu agēte Causa existente. Amplius si Deus foret causa ipsarum Creaturarū. Eius scientia esset similis, scientiæ earundem. Quod est falsum.Iam.n.notum est ꝙ deus Creauit entia absq; alio ente,exēploq; exteriore.Neq; extat in aliq̄ re cælesti uel elementaria eius similitudo quæ piam.Rursus igitur deus(ut dictum)sublimis non est ue re causa rei Cuiusdā Creatæ, sed Autor Causæ ipsius/q̄ est opus illius.nam(ut prefatū)caret comunione huic opor/ tuna,ad ipsas creaturas.

Caput decimumoctauum. Quo mō Intellectus agens est unus/item Deus & ꝙ est unitas,ac numerus multiplex.

Vtor primarius cōstituit uerbum/qđ est Creatum
a primum, esse Causam Entium ab illo proceden/
tium, Atq; hoc non est unum uerum/siquidem nō
agit essentiam & existentiā Creaturarum, qualis actio est
supra potestatem eius, neq; tamen subit dualitatem: Parita
tem ue numerariā. sed permanet unū/& uere abstrahitur
ab illis: neq; enim est unum unitate principiaria numeri,
quāq; numerus etiam sit essentiæ aliquātulum abstractilis/
quoniam hæc unitas inest quoq; particularibus corporeis
omnibus ac necessario, quibus Eam quidem uerbū ipm
dedit bimodam, nonnullis unicam, sicut terræ aeri: soli:
ac lunæ, similibusq; reliquis. Quorū quodlibet est unicū
singulare indiuisibile in plura contermina specie, unde di/
citur, q omnis terra est unica terra/& sic de cæteris, quibus/
dam autem tribuit Plurificatam & hanc quoq; bigradam,
quāpiam ut ignis: stellæ, indiuiduorumq; naturalium/exē/
pli gratia mineralium, animaliūq;, alteram ut particulariū
tātum cōnumeratorũ, quorũ dicitur unitas prima/secunda:
tertia: quartaq;/& hæc sunt abstractilia a naturalibus / licet
numerata. Dein uenitur ad spiritalia Multiplicata per crea
tionem nouatricem, & uiuida, perueniendo usq; ad intelle
ctum creatum a uerbo diuino, qui existit unus unitate cō
tentrice seminum insitorũ: multiplicatur autem per illa plu/
ra abstractiua & productiua creaturarum. Creator autem
uerus inuenitur supergredi numeros, abstractus a diuisibi
litate Creaturarũ, nec Multiplicatus per formas insitas acti/
uas: uel exemplares. Quapropter est unus unitate differē
te a Naturali, numeraria: ac spiritali qualis eius unitas nō
apprenditur nisi per abstractionem & negationem ab uni
tate Expressa. Nā qui cogitat ipsum deum esse unū /quia
non existit duo, neq; tres. ignorat Talem Autorem prima/
rium. Siquidem ita is conimaginatur numerũ Expressum,
ꝑnumerādo

prenumerando eius unitatem nominatã: a qua (ut dictũ) abstrahitur, hæc igitur est Differentia Inter unitatẽ numerariam, atq; unitatem ueram creatori supremo proportionatã. Q d si quispiã quærat cur intellectus est ita unus, & dominus aliarum Creaturarum/ Respondebimus, ꝙ Autor eius Ens unum: uerum: simplex: continẽs omnia tum composita tum incomposita, pro ratione/ ut nouator Entitatis: singulorum & multitudinis cunctorum Idem efficit hunc Intellectum/ agẽtẽ/ & quicquid inest ei. Numerum quoq;/ non.n. numerus est principium rerum, ut Putauerũt aliqui. Siquidem unum est prius duobus, quæ sunt numerus. Vnum autem non existit numerus/ metiturq; numeꝶ/ porro cum ita sit (uelut prædictum) Anima Rationalis quoq; est numerus secundum Imitationem/ similitudinemq; unitatis Intellectus agentis, quoniã essentiæ primariæ ac supernæ nõ sunt corporeæ, neq; auctiles, sed existunt spiritales absq; Terminatione mẽsili, alioquin forent Crassæ solidæq; ac superficiatæ, quales existere sensu (licet falso) cogitantur. Cuius argumentum extat, ꝙ Rationes seminariæ, ut Plantarum, quæ insunt humori, non existunt apparentes & uisibiles, sed occultæ ac inuisibiles, quare etiam tãto magis uerbum qđ est Intellectus agens, numerusq; eius essentialis, Neq; autem in præsentia accipimus numerum recensilem, qui extat euidens/ sed naturalem, qui est Essentia contenta ab alia/ qualisq; unitas duaria Mundi superni, Inest intellectui rationiq; agẽti absolutæ, neq; Imitatur quidem unitatem diuinam/ sed resultat numerus quidam, qui existit forma singulorum creatorum ab Intellectu, continente uere Entia ac seruante, quiq; prius formatus est ab illo uno sub specie inferioris Essentiæ. Atq; hæc dualitas est Essentia unica.

Caput decimũnonũ. Quo mõ deus/ cũ sit summe unus/ Creet multa alia Entia. q̃li aũt specialibus Intellectibilia.

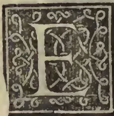
Værendum de intellectu agente, qua Ratione ipse intelligatur ab aliquo, & quo modo fuerit Creatus ab Autore primo, q̃lisq; item sit status intuentis eum perpetuus, Preterea quærẽdum utrum (ꝙ animus procliuis nullo prohibente Maxime optat scire: atq; id in quo Turbati sunt Altercatiq; inter se sapientes) uidelicet quo natura modo Ens unum absolutũ impluriſicatumq; omnino Creauerit alia Plura Entia. sine digressu ab unitate Essentiæ, citraq; detrimentum unitatis/immo cum Roboramẽto eiusdem. Et.n.quãq; omnia alia profluant ab uno/non tamen ob id inest illi uni Pluralitas/quale cum dixerimus/ostendamus etiam probando. ad qđ pro uiribus faciẽdum Imprimis Imploramus opẽ & assensum ab ipso Autore primo, neq; ore tantum, sed cum gestu suplice, animo etiam abunde/ incessanter/atq; integre/conuersiq; oramus/ut ille illustret mentem nostrã/ dimoueatq; stultitiam animabus supercrescentem, propter Corpus, sic.n. speramus nos probaturos fore huiusmodi dispositionem, q̃uis unius ueri boni honorabilis / siquidẽ ipsummet immittit lucem/ pro ueritate ac sincere se exquirenti/Primũ igitur(qđ auidius Exploratur) Ens unũ uerum Creauit entia Plurima hoc modo / ꝙ primo occurrit eius speculationi. Quoddam Ens unicum/ constituitq; illud ante omnia alia/qđ constitutũ deinde reuertĩ ad eius Essentiam: subsistensq; in illa statim respicit intellectu illud Ens unum: uerum: supergredi omnia intellectibilia ac sensibilia, agnoscitq; Talia Entia ut exemplaria fabricata esse turbida declinantiaq; ab eodem. ꝙ cum ita sit/quodlibet ꝑductile mouetur appetitu ad ipsum Ens. Alioquin nullate.

nus foret productile/Dico autem mouetur/quoniam productio fit propter huius generis motum aliquomodo / si/ quidem non potest sine illo fieri/Dico item appetitu/ quã doquidem optat assimilari ei in permanẽtia. Vnde occur/ rit eidem per speculationem / atq; hæc est Causa motus ab eo profluẽtis omnimodi. Q uando ita perspexeris Plene/ Creatorem Primarium/ disces uerbum creatum esse pro/ ximum illi/ oririq; ab hoc uerbo uirtutes postremo multi/ farias Euidenter/ φq; omnes mouentur appetitu ad illud/ pendentq; ab eo ut creatæ a firmo agente/sicut antea proba uimus. Ita ut cũctæ reuertantũ: & ascendant usq; ad Creatu/ ram illam principem proximam uerbo dei cõcepto / quæ est causa causa℞, Refundẽs aliis substantiis essentias singu lis Proprias conuenientesq;/& quarum conuenientior est ꝑpetua/ atq; uni/quodq; recipit Huiusmodi influxũ a deo/ per eam mediam causam pro captu ac imitatione/siqui/ dem omnis substantia corporea / atq; alia subterior existit ex prouidentia Autoris primi per illuminationemq; unita tis eiusdem, Q uapropter anima etiam mouetur appetitu ad eum proprio/q̃li solent ipsa simulacra ad archetypũ/atq; non nihil extrario, quoniam omne animatum est trãsmu/ tabile secundum substantiam/ Passibileq; ac alterabile/qua tenus secũdum substantiã uertitur in aliud . Creator Enim uero primus Mouet Creaturas/ immittendo eis desideriũ boni absoluti/perpetuoq; influentis / quale etiam unicuiq; tribuit iuxta capacitatem, unde colligantur simul extrema entia comunione Causæ & causati (sicut prædictum) quo rum supremum est Causa prima /proxima uerbo diuino/ quæ existit causa Causarum. Aliud extremum & infimum est substantia extendens spargensq; Causarum uires immis sas/ad quam huiusmodi uirium descensus subtensioq; am putatur/sublato receptaculo alio inferiore. Q uare cum iã

probatum sit ꝙ omne mobile habet Motorem exteriorẽ/ ad quem & a quo est mobile, Alioquin.n.foret immobile omnino, atq̃ omne tale anhelat tẽditq̃ ad illũ/ut imitetur, & nos homines etiã appetimus cõtemplari Eundẽ, ob id singula occurrunt prospectui illius,& hæc est ratio Motus ab Eodem profluẽtis omnimodi. Porro si uelis (qđ pri/ us quærebatur) scire/quo modo Autor primus crearit sub stantias insensibiles:perpetuasq̃ ac insignes, oportet ut cir/ cum abscribatur ab imaginatiõe tua qualis libet. fluxus tẽ porarius, quãdoquidem hæ Creatæ fuerunt absq̃ tempo/ pore, actione Autori immediata,atq̃ insuccessiua. Qua ratione Et.n.huiusmodi Productio foret temporaria? quũ ipse Autor illius, sit etiam Autor tẽporis, omnesq̃ genera tiones temporarias digesserit constituens, ac discreuerit, nec enim Autor temporis existit/agit ue sub tempore. Ve/ rum altero modo altiore,digniore q̃ creaturæ fiunt ab eo/ quali uidelicet umbra Corporis alicuius manat ab ipso.

LIBER VNDECIMVS.

Caput primum. Qđ ad intelligendum or/ bem supercælestem/oportet prius in/ telligere cælestem. Magisq̃ ta/ men illum,q̃ istum.

NARrandum amodo, Quã mirabili Ratione sydera animæq̃ Mundi supe rioris Gubernent ista inferiora, quan/ doq̃ ille orbis cõtinet omnia eadem Entia/a primo ad postremum quæ,& hic,uerum sub alia specie uidelicet no biliore, Neq̃ tamen ob id dicimus ꝙ

formæ ignobiles in hoc Mundo progenitæ ex Putre/
dine sint etiam in illo altiore, sed ꝙ solæ formæ natu/
raliter generabiles adsint ibi. sub alia (ut præfatum) altio/
re specie. Ad propositum igitur conuersi dicamus ꝙ Pla
neta Iouius princeps stellarum, inter omnes: quæ ibi exi/
stentes appetunt ipsum mundum intellectualem: præci/
pue contemplatus formas Eiusdem puras, suscepit illarū
bonitatem lumenq; ꝑ capacitate, ut amantior, supra alias
stellas. Vnde & dignior factus est. Quapropter qui huius/
modi Planetam speculatur/ fit adsimilis Pulchritudine: di/
gnitate ac lumine. ut qui scandens sublimem locum quan
doq;, despectansq; humū rubeā aspectu rubescit, sic enim
qui lumen superius intuetur illuminatur/ uerum quoniā
Planetæ lumē qđ inest a luce bonū, est tum interius tum
Exterius, immo cum sit eius forma lumen uerum est Inte
rius, forma. n. nō subiicitur sensui. Idcirco ad Perfecte uni
uersaliterq; conspiciendum lumen illud, oportet uti specu
latu minime partiario uidelicet tantum exterius non au/
tem interius Circumtuente, immo totum utrobiq; perlu/
strante, utq; ocularis uisus nō penetrat uniuersum corpus,
sed. n. solum Adspiciens exteriora, non inspectat interiora,
sic etiam nulla alia uis corporea Potest lumen illud Inte/
rius attingere, Quapropter si uelis huiusmodi formam
Planetariam integre contemplari, Necessum est redeas ad
ipsum met animum, ac Euadas qualis ille incorporeus/
sic. n. fies in Alterabilis. uisuq; ideo Intellectuali compren
des. Vnde Illius fulgore etiam Impleberis. Atq; Idē tudem
facies specialibus exploraturus Iouē stellaꝝ principē, uni/
uersali siquidē Ratione illum prosequere, considerans su/
perficieiq; ac profunditatis Pulchritudinem. Quod si am/
plius optes etiā supcælestes formas illustres, sciētia assequi
perfecta/ neq; aliter earum Dignitatem præclaram queas

introspicere/quo modo & quem prædiximus archiplane/
tam intuere ꝑfunditus/tunc.n. Lumen Eius (qđ est hypo
tipus a superno orbe Impressus)in te refundet. Cuius Il/
lustratione indutus/fere illi Par unusq; tanquã subleuamẽ/
to adiutus/supremam illam Claritatem/omnesq; eius par
ticipes formas pro uoto Intelliges / si uero ab eo auersus/
disiũctusq; ad te conuersus geminatusq; fueris/huiusmodi
speculationẽ amittes/quã tamen/si minime Corpo eis sor
dibus interim coniquinaueris/dein recõuersus ad Iouem
stellam recipies/cõterminus lumine sicut antea & pene cõ
substantialis illi Redditus:pariterq; rescius omnium nisiꝙ
fueris disiunctione inter turbatus. Alioquin a Planeta isto
alienus (quoniam te Iuppiter tunc abhorrebit)nunquã
atinges orbem supremum, Q uare oportet uiros sic om/
nes reliquos cõtemplaturos eius supernas essentias/cum
Planetarũ Domino ita (ut predictũ est)sese habere. Por/
ro danda tamen Maior est opera cuilibet ut cõtempletur
Mundum supercelestem q̃ cælestem/quoniã illius scien/
tia est nobilior.q̃ huius/quæ tamen est insignis prælumi/
natoriaq; ad illam/& sine qua proculdubio Media/nemo
potest supremam cõsequi. Boni pulcherrimi/quo nullus
aspectus satis pasci potest/& cui speculatorem oportet esse
Plane unum cognominemq;/ quiq; penetratu Intellectus
lucem huiusmodi optimam ingressus:fit tanquã candela/
brum lucens illi ad simile

Caput secundũ quæ sit differẽtia inter sensum & intellectũ.

q Vemadmodum uisus non apprendit uisibilia/non
sit illis Idem, unitusq; apprendit noticia pro facul/
tate perfecta/sic Intellectus humanus nequit intel/
lectibilia cognoscere/Nisi illis uniatur, Et uisus q;/

dem superficiem rerum attingit. Intellectus autem profun ditatem subit: Idcirco quoq; magis firmiusq; unitur intelle ctibilibus/ q̃ sensus sensibilibus, siquidẽ omnis sensio Diu turna noxia est ualde sensui ipsi/adeo ut aliquãdo eum pri uet ui sentiẽdi. Intellectio autem aliter se habet Intellectui/ ut ꝙ diuturna Intellectũ firmat/ Depuratq;/q̃tenus est In/ tellectus. Præterea sensio mali est uehemẽtior q̃ intellectio/ illa nanq; infert dolorem ægritudinemq;/ non autem ista. sensus item non bene precipit dispositionem Naturalem conuenientemq;/uerbi gratia sanitatem (nec .n. talis subit Potentiam sensitiuam) ægritudinem uero bene percipit/ut pote preternaturalem inconuenientemq; / talis naturaq; ut dolorifica facile sentitur. Quod si sensus ignorat prenomi natas qualitates/ quanto magis substantias intellectuales/ quæ sunt distantes & alienæ ab eo multum. Idcirco quoq; sensus non confitetur Itelligẽtias. Intellectus autem, si has negaret, sese ipsum negaret. Alioquin foret substantia cor/ porea. ꝙ si cõtingeret subtraheret se Rationi Intellectiuæ, considerans'q; essentias Intellectrices tanquã corporeas/nũ quam orbem supernum eiusq; mentes Penetraret. Quas (uice uersa) trãscendit cum essentiam suam respiciens in/ trospexerit perfecte.

Caput tertium. Q̃d Mundus triplex supercæléstis: cæ/ lestis: ac terrestris/ꝙq; posterior seruat a Priore.

Ens ipsa humana cum orbem intellectiuum per/ m spexerit/nobis renunciat illum esse opus primum Creatum/summoq; decore insignitum existere/ac Illaboriosum: inafflictuosumq; immo lætabundus suo lu mine/profluentibusq; ab aliis Essentiis exultantes substan/ tias in seipso continere. Quaʒ Iouis Planeta est primarius

Exemplar omnium illius entium/ neq; uero nullibi collocatus, sed.n.in alio orbe secundario, bono tamen illustri perpetuoq; ac eius primi simulacro, refero. Vnde etiã decet ꝙ sit bonũ absolutum, siquidem metatypus est/est similis archetypo. Rursus autem hic mundus Infimus ad similis cælesti ut uitæ: essentiæ bonitatiq; Causariæ, successiua iugiter generatione, est quadamtenus perpetuus, sicut ille cõstanter. Siquidem omnis uita nostra (cũ sit similitudo superioris continuatur ab orbe illo, continuato adhuc per supremum) principiũ. Ideo errauit qui opinatus est mundum intellectualem fore corruptibilem/ quoniam Autor Eius primarius firmus inablatilisq; existit, cum aũt Creator Intelligentiaꝝ fuerit talis/illæ nequaq̃ deficient: neq; ullatenus peribunt sed ineternum persistent, nisi Idem Autor sponte redigat ipsas Intelligentias in Pristinum statum/ac retro transmutet in nihilum, Id autem est Impossibile/quandoquidem creauit eas absq; consultatione ac cogitatu'. Verum alta Intellectionis specie. Quare lux primaria quæ existit essentia uera, Indefituraq; omnino protectione seruabit Eas, ob quã Rationem stabiles ac perpetuæ mãebũt huiusmodi Intelligentiæ.

Caput quartum. Cur deus appellatur lux/& ꝙ seruat orbẽ intellectiuum, hic autem cælestem/isq; dein terrenum.

Vcis primariæ appellatione utimur ad Primũ Autorem nominandum, ex necessitate, quoniam nequimus ipsius essentiã qualis in seipsa existit detegere, atq; attingere, Et quantulũ eius mens humana intelligit, abstractione, negationeq; succedanea/assequitur scandendo subinde, Eo usq; ubi lassata sistit ut Imperfectissima, siquidem est infima omnium creaturarum Intel/

tum Intellectricium. Rursus igitur regressu ad proposi/tum facto/dicēdum q̄ essentiæ princeps/ quæ est lux infini nita,cum nullatenus corrumpatur, nunquā etiam desinit illuminare orbem supercelestem,isq; cæleste. Ideo quoq; hic secundarius dominus infimi/ut pote Ramus illius pri marii semper existet. Et quāq̄ Princeps Mundi superioris Pag referat ab inferiore/ nihilominus conatur seruare Eū/ Seruator porro Mūdi Intellectualis est lux primæua, Mū/ di autem cælestis/ille supercælestis,huius autem infimi sen sibilis, ille medius cælestis. Atq; omnes tamen seruantur consistuntq; uirtute autoris primi/qui eos suæ administra/ tionis robore fulcit ac sustinet/ut qui primum orbē(a quo pendent reliqui) Perornat. Quiq; existit infimus potētia: Bonitate,ac pulchritudine/ unde illum subsequitur Intel/ lectus agens illuminatus ab eo/paisq; mundi Intellectua/ lis optima ac Nobilissima, Intellectui agenti honoratiori succedit animus simulacrum Eiusdem,quæq; etiam specu latus orbem illum Intellectuariū/fit pulchrior adhuc. Tā/ diuq; ita perseuerabit/quādiu illum Intuebitur/ac uice uer/ sa a speculatu diuertens/lumine extracto deformabitur. Atq; ita nos ēt donec nostrū aium respexerimus/ineoq; cō/ stiterimus.Existemus speciosi probiq;,ab eo autem digref si actiā ssugi, turpes Atq; Improbi. Præterea ipsa cælestis mundi anima est decora,Pulchritudinemq; suā(maxime Planetæ uenereo) Immitit, qui dein illa huic mundo sen/ sibili transmittit, non enim ab alia causa q̄ a cælesti spe/ ciositas terreni orbis prouenit/ ut prediximus.

LIBER DVODECIMVS.

Caput primum. ꝙ corpus hominis est mortale / non au/ tem animus/ꝙꝗ corpus animalis est organū animæ.

IN Præsentia Considerandum est no/ bis an utraq; pars hominis sit consum ptilis,an tantum una corrumpatur: al/ tera autem persistat semper/& quæ na/ tura hæc sit,idq; ut perfecte fiat, Ratio/ ne naturali est uestigandum. Hō igi/ tur non est aliquid simplex, Verum cō stat ex anima ac Corpore qđ existit or ganum animæ coniunctum, Diuersumq; specie, quodq; licet optime animæ uniatur,non tamen inseparabiliter ab ea/neq; in seipso constanter est firmum, siquidē corpus ip/ sum est compositum,& non simplex, omne autem cōposi tum resoluitur tandem in Ea ex quibus componitur. Atq; ex consequenti non permanet,quale etiam patet experimē to,siquidem conspicimus corpora modis uariis corrum/ pi/tum ab aliis/tum Iuicem:præsertim quando anima no bilis ea destituerit/uice Rursus uersa corpus si permanet, adminiculo animæ sublimis perseuerat,ac sine illa nec ꝑ/ sistit,nec existit unum.Quandoqdem resoluitur in materi/ am & formā/ex quibus constitit/abeunte huiusmodi ani/ ma,quæ Continebat illud,corpus item est quantum diui/ sibile in partes minutas / atq; hæc est quædā corruptionis species/quare cum sit corpus/pars altera hominis nō utra/ q; eius portio est incorruptibilis/ uerum una corrumpetur uidelicet quæ existit instrumentū animi, quo ipse indiget/ non tamen semper sed pro tempore,alioquin corrupto in strumēto/simul ipse animus corrumperetur / qđ profecto

non contingit,quando animus adhuc in statu suo persistit firmus inconsumptusq; siquidem natura Eius non admit tit ullatenus corruptionem, atq; est forma per quã homo est Ens & existit/unde homo uere est animus/ ipso autem quoq; corpore animus indiget/ut artifex organo. Qui cor rupto eo nõ ob id corrumpitur. Corpus autem est animæ instrumentum, quoniam sicut artifex exigit organa apta operi/uerbi gratia Carpentarius securim/sutor acum:mes/ sor falcem,nauta Remum,sic anima expetit corpus ad co modum cui inexistat, potentiæ quoq; animæ exigunt mẽ/ bra instrumentaria Idonea/quibus anima ipsa influit/. cu/ ius argumentum/ꝙ anima cum uiribus sequitur comple xionem corporis/siquidem euidenter uariantur eius ope/ rationes alterato corpore aliqua de Causa/uerbi gratia ob ægritudinem/ Vice item uersa corpori cõtingunt plurimæ operationes/propter animam illo(ut organo)utentẽ / ue/ lut tristitia:timor:concupiscẽtia:lætitia & mestities/ quapro pter Mutuum accidentium comerciũ / uicissariaq; animæ atq; corporis conalteratio / Indicat corpus oportere ut sit aptũ(animæ dominanti)seruitiũ/qđ & adhuc ex illo pro/ batur/quoniam si quodpiam animal(ut fit)moriatur/nũ/ quã alteꝝ gignit/cui eadem anima possit aptari. Ita ꝙ sem/ per Cuilibet animali sua inest ꝓpriaq; anima/nec uicissim Cuilibet animæ suum propriumq; subest corpus anima/ lis. Siquidem corpori Parato parata pariter respondet ani/ ma/Idcirco Necessum est corporaturam animosi esse al/ teram/quam pusillanimis/ sicut ferramentum carpentarii aliud/q̃ sutoris/ atq; ita anima leonis ut animosa/ prudẽter sibi aptauit corpus organicũ ad oportunitatem/ ut ossisoli dum ad robur/dentatumq; ad Morsuram/canis leuiter pe datum ad uelocitatẽ, Equi dure ungulatum / ad pugnam reliquisq; actionibus promptum, Bouis quoq; anima ita

sibi constituit corpus cornigerum, Magnumq; ad labores. & qualibet alia pro dignitate/indignitate ue operationum ut leporis anima cũ careat audacia/ ac robore corpus Le/ ue format sibi ad euasionem/ ouis autem sagax ad præcau tionem a fortioribus brutis.

Caput secundum. Qualis humani corpo/ ris compositio & propter quid.

CVm Anima humana sit nobilior sapientiorq; reli/ quis/ac Idcirco propinquior substantiæ diuinæ, Disposuit sibi corpus nobilissimũ aliorũ/q̃ sunt aia liũ ac meliora/aptioraq; mẽbra ad artes exercẽdas/ cũq; ad multa opera q̃ facit Multifariis indigeat organis/ neq; Po/ tuerit sibi ea omnia in corpore coniuncto fingere/ in eo cõ posuit unum Idoneum ad fabricandum illa Plura separa ta instrumenta/ Manus uidelicet/ quãdoquidem si habeat unicum organum tantum unico usui aptum/non poterit cætera oportuna conficere. Instituit quoq; corpus rectum/ cui cum manibus addidit ẽt pedes/ ut queat multas alias aialiũ speties/opiniõe pene/ Innumeras/ gestu uariato imi tari/ Eorumq; motus plures effingere. Quorum si unicũ retineat naturalẽ id nequeat. Namq; homini omnia Bru/ torum opera/quadamtenus: conueniunt ut leonina Do/ minatio/ad quã utitur lorica: Clypeo: arce: atq; adhuc in/ structius Balista/& ariete ad Muros diruẽdos/ ppulsamq; noxiorum/telis/ad Pugnam item equo/sed & celeritatem qualis leporina / ac naturalem pre cautionem(ut ouilla) atq; hæ actiones per instrumenta facte sunt Brutalibus po tentiores. Homo item ope Intellectus directoria facit ope ra quadam exquisita, supra naturalem cogitatum suum/ (quoniam naturalium operum inest quoq; Brutis pote/

ftas)ut artificia hō format/ueibi gratia musica organa cor dis instructa utendiq; illis artem ipsam. Præter instrumenta sonora/q̃ excogitat ad lætificas Brutorum uoces imitádas. Inuenit quoq; captētula,qbus uolatilia aeris:& pisces maris,ac feras terræ domat.Præterea utiĩ ad multiplex cōmodum aq̃:aere:& sole ac luna/cæterisq; stellis. Amplius Mētis Prouidētia cōdit leges rectas:moresq; probos instituit. Sciētiarum uolumina excudit/ litterarum figuras nouat/sphērasq; multiformes ut procelestis horologicasq;/ sed & artes uarias,Prognostica item antelongæua præsentibus ac futuris utilia.Ideo(ut prædictum)homo staturæ rectæ a Brutali differentis compositus est,aptæ Imitari Brutales atq; alias confines/ q̃s in uariis actionibus sūmit uarias. Et cū ambulat dispositus ē/aliter q̃ cū equat/ disputās quoq; Differēter se hēt q̃ scribēs/ Carpētarii situs ē in actiōe ꝓpria dissitus est a sutoris /cōuiuātis accubitus/& arantis status discrepāt. Vir canēs difformis ē a stertēte/ lyrizās a tympanizāte.

Caput tertium: Q d anima humana non habet peritiā aliquā congenitam/neq; formam corporalem cōnaturalem.

a Nima Brutalis (ut ꝓnarratū) dedit suis animalibus tum instrumenta oportuna actionibus, tū instinctus naturales expedientes tutellæ a noxiis pro conditione singulis. Anima uero humana, neutrum horum contulit hoi. Tantūq; instituit corpus uersatile ꝑ multis organis,docilitatēq; citra pitiā/ pro instinctu naturali tribuit,Q d si aliter cōtingeret/ut uidelicet sciētiā a natura secū ferat/ nō appeteret hūc orbē Infimū/nec.n.Indigeret discere ꝑ abstractionē a formis sensibilibus/nisi respondeat/ꝙ aia pitiam qdē naturalē habet,sed cū sit uelata/non potest eam detegere nisi erudiōe,neq; ualet ab obliuiōe resipiscerē nisi

Excitata ab hiis Rebus inferioribus / quale profecto non est. Nec enim continet huiusmodi aliquam formam cor/poralem/ueluti prætectoriã / alioquin nullã aliam admit/teret/ex consequenti etiam non intelligeret/ ut aer & aquæ (si quem habeant colorem unicũ peculiarem) non susci/perent alterũ/neq̃ per illa media uideretur aliquid/nisi sub unius coloris apparentia. quæ tamen elementa omnibus coloribus sunt peruia. Atq̃ ita etiam sensoria/ ut oculus si quem possideat colorem genuinũ propriumq̃/non appre͞deret alium. sic auditorium/odoratorium/cæteraq̃ sentien di instrumenta. Quare sic anima cũ sit prompta parataq̃ ad omnes formas sensibiles abstrahẽdo recipere/ nullam earum habet insitam. unde etiã dicitur locus formarum/ qđ de Rationali maxime intelligendũ, & cum hoc ita sit/ operationes suas propriasq̃ exercet ex se/absq̃ organo cor poreo/proptereaq̃ incorruptibilis existit.

Caput quartum. Qđ anima humana nõ Indiget organo corporeo/pq̃ est simplex/& ob id incorruptibilis.

a Nima Humana fungĩ nõnullis actionibus igno bilibus/quibus proculdubio conuenit corpus/ ut oratoria/cæteraq̃ artes/quas nõ sine Membris ad eas instrumentariis Exercet. Plerisq̃ autem fungitur uirtu/te Cogitatiuæ/qualis discursus deliberatiuus/ atq̃ contem/platiuus/ad latentia ex apparentibus procedens/aliis uero fungitur ex intellectus Potẽtia nobilioribus/ pro facultate/ & citra discursuʒ /ad quaꝝ utrasq; postremas anima mini me perfecto indiget corporali organo. Omnis autem for/ma quæ non indiget instrumento corporeo ad agendum est incorruptibilis/siquidem est simplex. Tale autem non resoluitur in alia. Sed consistit firmum atq̃ inconsuptibile.

Animus autem est simplex quoniam non est compositus/ cum sit receptaculum formarum simplicium & depuratarum.quas attingit æqualiter neq; magis citius ue considerando recipit unam q̄ alteram. uelut speculum Imagines: aer colores:sonos:odores:aliasq; sensiles formas. Indifferenter/sine turbatione:quas defert ad sensum , seruatq; pro ratione singulorum/atq; hæc operatio inest animo naturaliter & semper,Porro omne qđ est receptaculum formarũ simplicium existit incorrupubile/ꝓq; est simplex absolutũ/ exstat simile,animus autē utroq; modo se habet , quapropter persistit Incorruptibilis.

Caput quintum . Q đ animus sit immortalis ex infinita discendi Potentia/ꝓq; non habet scientiam congenitam.

RVrsus animus siue anima rationalis naturaliter perpetuoq; discendo operatur,siquidem conspicimus hominem semper ignorantem aliqd subinde discere / natura eius nũquā ad discēdũ deficiente/ quinimmo quantum superest discēdum/ tantũ prosequitur discere . Omne uero qđ ita se habet cōsistet ꝑpetuo sibi simile ac ēt melius/qđ est magis/ siquidem ꝓ ita procedendo auget potentiam / neq; attingit finem/est uirtutis non interruptæ indefinentisq;/quale cōtinet uim interminatam/Ex consequenti existit irresolubile.& incorruptibile / sicut(uice uersa) Terminatũ ut corpus resoluitur,corrumpiturq;.Homo autem ex suppositione facta / assidue discit noua quoniam ut iam probatum/ genitus est informis Imperitusq;.Siquidem a natura non inest illi nisi docilitas/non autem doctrina.Eiusq; animus creatus est non eruditus/sed Erudibilis gradatim sciētiis ac moribus,Alioquin nō disceret aliquid ullatenus. sicut Plā.

ta/cum non fuerit genita Idonea disciplinæ,neq etiam ul/
lam admittit. Quod si homo quoq haberet aliq doctriná
a natura ingenitá,hæc illi sufficeret / peculiarisq foret / atq
ob id impossibile existeret/ Eum aliter discere uelut cætera
animalia(ut prædiximus) se habē/ quare homo a natura
non habet scientiam aliquá,sed tantum aptitudinem Capa
citatemq ad eam. Sicut oculus non habet quempiam co/
lorem cõnaturaliter inditum , sed Potentiá recipiendi om/
nes colores . Ita namq se habet animus ad intelligibilia,
sicut oculus ad uisibilia , utq uisio est perfectio oculi , sic
Intellectio animi : ac ut oculus se habet indifferenter ad
uisibilia, sic Animus ad intelligibilia/utq oculus non uide
ret actu, nisi fuisset paratus ad uidendum,ita quoq animus
nõ intelligeret actu nisi præfuisset Paratus ad intelligendú.

Caput sextum . q animus est simplex absolute,
atq ob id immortalis/qq simplex bifariam.

Animus (ut antea dictú) est æqualiter receptiuus
omnium formarum abstrahendo a sensibilibus,
quapropter nõ habet in substantia sua quampiam
huiusmodi formam . Sed tantum receptiuitatem earum.
atq hæc est illius forma prima ac propria . Siquidem ipse
animus/quatenus est animus/ est talis per hanc receptiuita
tem Ac (ut sæpius dictú)si qua una forma alia inesset ani/
mo non ita indiscrete susciperet reliquas omnes . Et.n. illa
resisteret aliis ut debilioribus/quia alienis recipiendis. Por
ro cum animus careat forma peculiari consitaq/igitur in
seipso est simplex. Quádoquidem omne compositum ha
bet formam quádam propriam / qualem (ut præfatú) non
continet animus. Idcirco etiam incõpositus, & consequé/
ter simplex & absolute non comparatu,quoniam simplex
est bimodú/

est bimodum, unum quale subiectum primū primordiis omnium corporum, susceptiuum formarū, Mensionumq; trium/ & quatuor qualitatum, & ꝙ non est cōpositū ex aliquibus, atq; ideo hoc est simplex absolute. Alterum est simplex comparatu rerum ex eo compositarum, sicut Ele/menta q̄tuor/uerbi gratia ignis:aer:aqua: & terra sunt sim/plicia ad mixta/composita autem ad materiam subiectam trimēsioni/ & q̄litates q̄tuor incōplexas. Itē corpus aialis est cōpositū ad qualitates primarias quatuor/ simplex ad plan tas. Plantæ sunt compositæ ad Elemēta: simplices ad humo res. Humores sunt compositi ad Plantas: simplices ad mē/bra similiaria: ut ossa: neruos: uenas & cetera mēbra simi/laria sunt composita ad humores, simplicia ad organica, ut Carnem: cerebrum: Iecur: caput: manus. Et similia/ quo/rum aliquæ sunt instrumenta spirationis, quædā nutritio/nis: quædam uocationis: quædam sensionis ac motionis Directionisq; naturæ, quædā generationis, alia uero co/gitationis & factionis. atq; hæc membra sunt composita ad Corpus/ qđ dein est compositum absolute. Siquidem Im/possibile est ꝙ ex eo componatur aliquid ulterius. Ad qđ dicaē simplex/trimēsio aūt seu soliditas: q̄litates singulæ ex quatuor, & materia prima, ac forma sunt simplices absolu te. Materia autem prima subintelligitur esse illud subiectū ultimum/ꝙ (ablatis per abstractionem a Corpore qualita tibus primis & secūdis) ac trimēsione/ quibus subest/ subsi/det superstes, atq; hæc est simplex absolute/ imixtaq; omni/no. Et quamuis animus componat constituatq; membra corporis ex elementis/ trimensione ac qualitatibus/ licetq; Regat uniuersum corpus, tamen est aduena illi/ quoniam orbis eius proprius est superior isto/ in quem quo modo descendat/ iam probatum antea/ & paulo post repetēdum. Quapropter (ut deductum) tandē animus nō est forma

compoſita,ſed ſimplex abſolute , cumq; corpus omne cō/
poſitum tandem reſoluatur in ea/ ex quibus componitur/
ſimplex autem abſolute,neq̄quā reſoluitur in aliquid ulte/
rius / q̄ꝙ eſt tale irreſolubile cogitaē eſſe Incorruptibile,
ex conſequenti animus exiſtit immortalis.

Caput ſeptimum. Solutio duarum obiectionum.

SI quiſpiam obiiciat dicens, ꝙ licet animus ſit eſſ/
ſentia ſimplex,tamē non perficitur niſi per inſtru
mentum Corporale: quoniam perficitur per do/
ctrinam ſcientiarum/ ad quarum principia om/
nes ſenſus ſunt inſtructorii/qui utuntur organis corporali
bus. Quapropter ſit ut animus ad ſui perfectionem inſtru
mentis huiuſmodi Corporalibus indigeat.qđ ſi ita ſit/Cor
ruptis illis ipſe etiam comitanter corrumpetur . Præterea
omnes ſubſtantiæ(præter Autorē primū) conſtant ex ma/
teria & forma/ Item animus conſiderat conterminum ge/
neri ſuo.Neq; conſiderat diſiunctū a materia.Quare con
uenit rebus materialibus.Et id fit communi uſu inſtrumē
torum corporalium ad operandū. Reſpondemus ad hæc
(ut antea) ꝙ Animi ſunt tres operationes/quarū una pro/
uenit comunione Corporis , duæ autē minime Indigent
inſtrumētario Corporis adminiculo.Atq; hæ ſunt deduce
re concluſiones ex principiis conaptatis,& ſeſe ab uno no/
to promouere/adnoſcēdum aliud/ qđ accedit ad dignitatē
animi/Eiuſq; operatio propria exiſtit . At rationes(ꝙ om/
nes ſubſtantiæ citra primā conſtent ex materia & forma,
ꝙq; animus non intelligat niſi materialia/ſunt falſæ.Siqui/
dem Plurimæ ſubſtātiæ)ſunt abſtractæ a materia,quarum
numerum nos etiam prius in metaphyſicis probauimus,
ubi etiam collegimus/ꝙ huiuſmodi ſubſtātiæ exiſtunt per

petuæ & incorruptiles/cum sint immateriales. Appellan/turq; Intellectus superni.

Caput octauum, q animus proculdubio intel/ligit deum:ac seipsum cæterasq; formas in sensibiles sine organo corpali.& q eciã formas sensibiles abstrahit per in/tellectũ sine organo eodẽ.

Amplius quoq; si solus Autor primus est separatus a materia/animusq; scit tantũ eum esse talem, ani/mus igitur intelligit Deum, & scientia huiusmo/di saltem non est per organum corporale. Quare cum ita sit/non igitur animus intelligit omnia per instrumentum corporeum. Adhoc speculatio (qua animus seipsum cõtẽ/platur) non est per organum corporale/siquidem eius sub stantia non est corporea, neq; sensibilis/quodlibet uero/qđ per organum corporale consideratur/est sensibile, Ergo ob id etiam animus non considerat omnia per adminiculũ corporis organicum / atq; hæc operatio in organica est illi propria. Itẽ animus denudat semper formas a materia, ac ita denudatas in essentia attingit illas, substantia igitur ani mi attingẽs huiusmodi formas/ ẽ depurata a materia/ neq; est sensibilis. Animus igitur speculatur primo ipsas rerum essentias puras sine organo materiali / deinde componit principia/ex q̃bus cõnexis/peruenit ad formas antea igno tas/utpote insensibiles/atq; has contemplatur proculdubio absq; usu instrumẽti corporalis/ idq; est opus ei proprium nobilissimumq; pro cõditione/qđq; non habet repugnan/tiam ex obiecto. Quapropter animus considerat/tum ma teriales/tum immateriales formas sine organo corporali, licet postremas ualde magis absq; instrumento/ utpote ab

stractiores: simplicioresq intelligat. Et profecto quãq animus sit immaterialis/tamẽ attingit intellectu formam materialem, alioquin foret contrarius sensui, a quo tamẽ ducitur primo ad considerandum singularia, deinde excitatur promouetur q/ad uniuersalia. Supra sensus ipsum. ut cõprendens hunc hominem/procedit ad hominem simpliciter. Iudicatq ꝙ omnis homo est animal, subintelligens indifferenter uniuersaliterq præsentem / præteritum ac futurum/atq id non sensu/siquidem is comprendit solum indiuidua & præsentia/sed ui superiore, uidelicet intellectu, qui solus comprendit Absolute uniuersalia, ad quæ procedit/a sensibus tamen Excitatus ad id utitur quibus præconsiderans q̃litates materiales, Et quãq singulare ac uniuersale sint quadãtenus duo, tamen animus unus utrunq considerat/singulare uidelicet sensu/uniuersale autem intellectu/capiendo huiusmodi formam nõ/quatenus est in materia neq ex materia, ut sensus, sed mundatam ab omni cõditione materiali conhærenteq ultra essentiam, uerbi gratia formatione Mentis/concipit lineam absq qualitate corporali / coloremq absq figura, abstrahendo unum non conintellecto altero.

Caput nonũ. Epilogus prædictorum, ꝙq res quædã materiales: quædam immateriales: atq hæ adhuc bifariæ,

Hactenus igitur probatum/ ꝙ animus ad intelligendum non indiget ullatenus organo corporali. Siquidẽ essentia (suapte in eo opere) sibi sufficit. Item dictum quomodo Intellectus particularis Iudicio Euadit similis uniuersali/qui ut pridẽ expositum, habet insitas formas omnia cõtinentes, quapropter non indiget adminiculo quopiã exteriore. Neq; spe

culatur quicquã nisi essentiam propriam semper: autoréq; suum influentem, atq; ita etiam intellectus particularis cũ attigit formas entium depuratas a materiis/non amplius Indiget adminiculo Exteriore,& tunc sibi satis est ad ope/randum ex se/ad qđ sciẽdum ꝙ Rerum quædam sunt materiales absolutæ, quales sunt quæ ab intellectu definiũtur per materiam conacceptam,uerbi gratia simitas quæ inse/parata naso essentia/& definitur qđ est depressio seu caui/tas extremitatis nasi/sic etiam par & impar quæ definiũtur per numerum, & similia /quæ intellectus non speculatur absq; proprio subiecto definitioni addito. Rerum autem quædam sunt immateriales, atq; hæ rursus duplices/quæ/dam enim sunt separatæ a materia in essentia & existentia/sicut Autor primarius spiritusq; / qui omnino sunt alieni a materia/neq; ullatẽus participes eius. Quædam uero sunt quidem separatæ a materia in essentia, tamen sunt insepa/ratæ in existentia, quales non admittunt subiectum in de/finitionem, sed enim intellectus eas uere considerat absq; illo/ Ideoq; talia Entia nominata sunt uniuersalia, ut (uerbi gratia) soliditas: supficies: linea: Pũctũ: numerusq; simpliciter. Quãq̃ enim horum singularia sint Coniuncta mate/riæ/uniuersaliter tamẽ intellecta carẽt illa. quæ cum ita se habeant. nihil impossibile ꝙ Intellectus cõtemplando ea/materia (per abstractionem Nudata) siue attingat organo corporis etiam materiali. Iamq; probatum est/ꝙ duæ sunt operationes ꝓpriæ/ad quas Exercendas illo nequaq̃ utitur. qđ autem est tale/dictum quoq; est/ quoniam existit incorruptibile. Pridem etiam respondimus satis opinãtibus/ animum esse corporeum. Nunc autem dicimus Rursus/ ꝙ si aĩus foret corporeus/ Indigeret organo corporali. Qua/re cum non indigeat tali, non esse corporeus hinc etiã ue/re concluditur/ac Rursus si nõ est corporeus/non indiget.

organo corporali, quoniam omne indigens organo corporali ad operandum est corruptibile, & qđ nō est corruptibile/ non indiget ad operandum organo corporali.

Caput decimū. ꝙ Aius nō ē corporeus. Rōne itellectiōis.

RVrsus Vna ratio impresentiarũ existit ꝙ Anima rationalis nō sit corporea. Quoniā Plane, si foret talis quando intelligeret, aut quidem intelligeret ꝑ pauciores sui partes/aut plures: aut omnēs. Et si ꝑfecto animus intelligat per pauciores partes uel plures, reliquæ inscię cessabunt. ꝙ si dicatur animum intelligere per omnes partes, non autem altero ex supioribus mō, adhuc necessum est ꝙ unaqueq; pars intelligat qđ altera, quare sequit̃ ꝙ anima unica Intelligat aliquid unicū pluries in Infinitū usq; / qđ est falsum. Item quo modo animus indigeat omnibus partibus ad intelligendum? quoniam si corpus cognoscat, non nisi per contactum cognoscat, igitur pars extrema animæ contingens rem / Intelligit sola/& sic reliquæ omnes non intelligunt aliquo modo cum non contingant. Q đ si iterũ dicatur/animam esse perfectionem quæ cognoscit per plures sui partes. Respondemus ꝙ id est falsum, quoniam quādo cognoscimus aliquid unum, non cognoscimus illud per multas partes. Et.n. uariæ potentiæ Considerantes cognoscūt res diuersas essentiis/ut tactus & uisus, quoꝝ uniꝰ obiectum/est aliud ab obiecto alterius. Ac tactus quidē cognoscit Plura (sub suum ambitū) cadentia, uisus Iiē cōprendit Diuersa sub una ratione sentiendi propria. Amplius si animus intelligat contactu partiū quarundam, si contingat partem corporis minorē, nō intelliget eam/cū ipsa sit maior, si contingat maiorem, non etiam intelliget hanc

cum sit minor, sic namq deficiet a comprensu, hoc autem est falsum/quoniam Anima intelligit pariter maiorem:minoremq ex partibus. Quare concludendū ꝙ animus non est corpus/Iamq huiusmodi opiniōis Assertoribus(ꝙ animus sit corpus) satis cōtradiximus per demonstrationes plurimas in opere nostro de Anima.

Caput undecimum. ꝙ Anima rationalis non est Corpus simpliciter neq subtilissimum.

S I qs adhuc ptinaciter asseueret aium siue aiam rōnalem esse casuram sub corruptionem, quoniam est corpus tenuissimum omnium / considerādum id oportuneq uestigandum Imprimis/ an ipse animus sit corpus simpliciter/Et quā ̄ iā satis (antea) hoc factū sit, tñ per alias rationes nunc etiam probandū. Animus igitur si est corpus/proculdubio est quoq compositus & cōtinuus/ cum omne corpus uere sit huiusmodi. Quando autē animus sit compositus continuusq/ non est ambiguum quin sit dissolubilis ac diuisibilis. Et quāq fuerit summe tenuis/ conspiceres tamen Eius resolutionem/quā oporteat fateri. & quoniam sicut uita est ex anima / quatenus est anima/ necessarium est ꝙ uita non separetur ab Anima / Ita etiam si Anima foret Corpus/secundum ꝙ corpus/oporteret profecto ꝙ omni corpori inesset uita inseparabiliter/qđ est falsum/cum aliqđ Corpus (& quidem inseparabiliter & naturaliter)sit uiuens:aliqđ autem non/Præterea omne Corpus aut est cōpositū infinities ex corporibus alijs/subinde in infinitum succedentibus subalternisq/ac tale esset infinitum indefinitumq/idcirco etiā incognitū/Animā autē expimur esse cognitā, definitamq / quare nō est Corpus huiusmodi/aut item corpus est finities compositum. Vnde pers

nenitur ad unum primum simplexq; tale, quo non est cor/pus prius neq; simplicius, & hoc est uerum / siquidem Po/nimus elementa ut ignẽ: aereq̃: terrã nec .n. aliq̃ ratione cogimur/in corporum resolutione compositorum/proce/dere in infinitum/ Absurdum autem est ꝙ anima sit aliqđ Corporum huius generis simplicium. Siquidem tale fo/ret uiuidum perẽniter ac naturaliter, & inseparabiliter. Atq; consequenter apud sic opinãtes / nõ esset simplex, neq; pos/set ingredi ad compositionem mixti. Et si quibusdã uide/tur/ꝙ elemẽta habent animam, illa est aliena aduenticiaq; Eis. Cumq; sint uiua, uita illis est accidentaria/non autem naturalis, alioquin forent inalterabilia/sicut corpora cæle/stia uiuentia/quæ habẽt animam a nullo alio corpore, sed ipsa infundunt aliis. Quod si aduersarii idem dicant præ/ter corpora simplicia a nobis posita/esse alia etiã / dicimus id non esse uerum, ut iam probauimus per demonstratio nes suffecturas in Libro de cælo.

Caput duodecimum. Quo modo corpora sim plicia & mixta omnia sunt animata.

SI forte quisquã aduersus animationem Elemen/torum hic permissam nuper, obiiciat/ afferens ꝙ corpora prima simplicia non habent animas/neq; uitam seorsum, sed cũ sint uiua & animata sunt talia/post/quã temperate commixta fuerunt. Refellimus dicentes, ꝙ si ita foret tẽperata mixtio causa uitæ mixti, corpora in se ipsis inanimata forẽt partes corporis animati, qđ corpori bus compositis nõ conuenit. Quare omnia corpora sim plicia sunt animata & uiua, & ex cõsequenti nõ existit mix tum/qđ nõ fit hac ratione etiã animatum. Huius autẽ cau/sa est, ꝙ uerbum Creans animas/Idem format ex materia corpora.

corpora sicut antea formauit materiã ex nihilo. Atq; huius/modi uerbum nõ agit in hoc mundo nisi cum Intellectu agente & anima, quæ quatenus insigniens materiam no/uauit Elementa, uerbum ipsum agit naturaliter per istam animam, unde fit ut non sit Corpus simplex neq; compo/situm/quin habeat animam & uitam hoc modo. Rursus si dicat quis, ꝙ elementa non sunt ita animata, sed propter unionem compositionemq; corporum idiuisibilium quo rundã/ Dicimus id esse falsum & impossibile/ quoniã om nia huiusmodi corpora idiuisibilia (qualia illa opinio po nit) sunt dispositionis unius ac rationis, uidelicet ꝙ nullũ eorum est sensitiuum neq; patibile, quare cum ita sit quo modo possibile est ꝙ ipsa simul uniantur componantq; aliquid aliud. Siquidem compositio totius ac unio partiũ fit per mutuam alterationem corpoꝶ diuisibilium, Præte/rea subdimus ꝙ nullatenus fit corpus ex unione corporũ indiuisibilium, quoniam ex indiuisibilibus non constitui tur diuisibile.

Caput decimumtertium, ꝙ Anima nõ est corpus, quia omne tale est compositum ex materia & forma sed ꝙ est forma eius. Aliisq; de rationibus.

Asserimus quoq; ꝙ omne corpus, licet etiam sit sim plex tamen componitur ex materia & forma. nec potest dici habere uitam per materiã, quoniã ma/teria non est qualitas, ea propter reliquum est ut habeat ui tam per formam, idq; etiam optime conuenit. Siquidẽ cor pus fit tale aliquid disponiturq; secũdum formam, atq; Idẽ illi contingit per animam, ꝙ cum sit Ita, qd est hæc essen/tia animæ, si namq; dicatur forma, sapienter dicitur esse se cundum rationem pars cõpositi non ipsum totum. Quar

re tandem anima non est corpus, sicut nōnullis ex sermo/ne uidebatur. Q d si obiicerent aduersarii, quoniam expe/rimur ꝙ non nisi simile cognoscit aliud simile, Anima au tem considerat corpora, quare sequitur ꝙ sit corpus saltem subtile: immixtumq; licet compositum. Respondemus ꝙ hæc ratio nihili est/ quoniā omnis cognitio fit a quodā agē te. Et quælibet sensio atq; eruditio est quæpiam passio. Por ro simile non patitur a simili. Nec. n. albedo una patitur ab alia, sed a dissimili, qualis est nigredo aut color alius. Item sensus sentiēdo non fit similis sensibili, alioquin ocu lus uidendo albedinem fieret albus, unde sentiens atq; ita etiam sciens non patiuntur a simili, sed recipiūt perfectio/nem a rebus ipsis. Quare non necesse est, ob id ꝙ anima cognoscit corpora/ ꝙ etiam sit corpus. Amplius ad Ratio/nem quæ prius est/ ꝙ cum Anima fiat cōmixtione corpo/rum indiuisibiliū uidetur esse corpus pariter. Responde mus id non sequi, quandoquidem Anima non fit ex ipsis corporibus commixtis, ut sui partibus/ neq; a commixtio/ne ut agente, sed tantum fit in cōmixtione, idest hora com mixtionis, proueniens ab extrinseco Autore. Preterea, erra/tur asserendo animā esse corpus, quatenus sequitur ipsam (quæ tam nobilis est) fore longe ignobiliorem, siquidem qualitas essentialis est forma, corpus autē est materia quā/damtenus, huiusmodi autem forma est certe nobilior tali materia. quæ ē auctilis: diminutilisq; resolubilis: & mutabi lis, sed & alterabilis, forma autem substātialis permanet in statu suo eadem inuariata immutataq; a principio existen/tiæ apparentis in materia ad finem. Adhuc adi si insistatur rationi iam factæ, ꝙ anima est corpus, quia cognoscit cor/pora. Respondemus hic eā retorquēdo, ꝙ si hoc foret cum nō cognosceret nisi ratione corporalitatis/ sic Anima solum cognosceret corpora, quare nesciret multa alia, non.

aut ita est, siquidē intelligit plura incorporea, iamq̃ probatum ante q̃ cognoscit corpora per aliā rationem q̃ corporalitatis. Item si Anima foret corpus cōpositū ex corporibus, a quo natura agente alio fuit ita composita, Impossibile proculdubio nāq̃ est aliquid esse causam sui met effectricem, alioquin foret prius & posterius se ipso, causaq̃ item faciens corpus est aliena a corpore, qualis prima est nobilissima omnium, nullaq̃ in hoc orbe est nobilior Anima, quapropter Anima est illa quæ agit corpora, q̃ est sic igitur ipsa non existit corpus.

Caput decimumquartum. q̃ Anima non est figura neq̃ complexio corporis.

Amplius cum dictum est a nō nullis, q̃ Anima est figura corporis, sequitur q̃ plures animæ formentur in uno Animali. siquidem illi insunt plura mēbra. Quorū unumquodq̃ habet figuram propriam differētem a figura alterius. Et si ab alijs asseratur, q̃ Anima sit cōplexio, pariter contingit q̃ in uno Animali existant animæ multæ, hoc autem est falsum, quoniam singulum membrum pariter sortitum est complexionem peculiarem diuersam a complexione alterius. Si uero ad id euitandum aliter dicatur, q̃ Anima quidem est complexio, nō autem membrorū sigillatim, sed totius corporis, ad hoc succedit, q̃ quādo corpus ipsum deficit, etiam Anima deficiat, rediens ad errorem ac ignorantiā, & (uice uersa) Nos aūt cōtrarium euētum experimur, uidelicet q̃ corpus labitur in defectum, Animus cōstat superstes incolumis, Immo etiā grato, infirmatoq̃ corpore Animus roboratur, Ideoq̃ conspicimus Animos decrepitorū & seniorū esse perspicaciores actiuioresq̃, quorū tñ Euidenter corpa sunt imbecilliora.

Caput decimumquintum. ꝙ anima non est simulacrum expressum a materia, ꝙꝙ iterum non est corpus.

Forte autem ponet aliqui, ꝙ Anima est simulachrū a materia expressum, ꝙ si cōtingat, dicimus id esse falsum, quoniam materia profecto nequit formare essentiam Animæ, neq; Anima potest ullatenus profluere ab essentia materiæ. ac ꝓculdubio qui ponit materiam emittere substantiam animæ, quāprius in seipsa continuerit, is cōstituit quoq; oīa corpora eē naturaliter aiata, qđ est ꝑter quālibet naturā corpalitatis & materiæ, quā īpossibile est non esse potētiam receptiuam alterius perfectionis, qualis non est nisi forma. hæc. n. existit lumen seu actus potentiæ rei compositæ translatæ ab uno compositionis statu ad alterum. Iteꝝ autem Anima non est corpus, quoniā impossibile est corpus simplex uel mixtum esse firmū, siquidem omne tale est natura dissolubile ac reuersile in materiam, ex qua una, composita constant omnia corpora, quatenus sunt corpora. ac ut si omnia corpora forent inanimata perirent corrumperenturq; in nihilum redacta, ita etiam si anima foret corpus aliqđ, quale opinati sunt quidam, omnes Animæ pariter deficerent. Præterea Anima nō semper obsequitur naturæ corporis ac materiæ, immo illis aduersatur renititurq; id autem apparet, quoniā Anima defecto uno corpore generat aliud, reconuertendo formā unā in materiam, alioquin cessaret generatio successiua aliam fingendoq; quare Anima neq; est corpus: neq; materiæ corporis simulachrum. Adhuc cum uniuersus mundus positus sit esse corpus unum animatum, si Anima quoq; ponatur esse corporea, nomine tantum ipse orbis erit animatus re autem amouebitur ab eo, Anima. namq; si foret ita, cum omne corpus sit resolubile ac ob Id corruptibile, Anima

talis naturæ corporeæ erit etiam resolubilis corruptibilisq; quare uniuersus mundus deficiet corruptione / incæpitq; generatione/ qđ est falsum ut pluries probatum.

Caput decimum sextum. ꝙ Anima non est corpus/ subtile neq; crassum/ uniuersaliterq; nullius generis.

QVo nam modo Enimuero contingit Animam esse corpus? quãdo huius generis qđlibet, siue crassum/ siue existat subtile, ut (uerbi gr̃a) ignis quo nullum corpus est subtilius neq; fluxibilius/ dein aer est dissolubile/ & quamquã ignis & aer/ sit corpus fluidum celeriter/ ac rarum/ nihilominus est compositum/ quare nequaq̃ cõuenit animam esse alterum tale corpus/ ac tanto magis dedecet Animam existere corpus defectum & ignobile/ quale est crassum. Siquidem Anima cũ sit dignitate prior omni corpore/ ut causa/ tãto magis supra naturã corporis densi erit. Rursus uniuersaliter quodcũq; corpus tum densum : tum etiam tenue sit / est unum/ neq; tamẽ ex se/ sed per Animam ipsam/ qua nam ratione &. nã corpus sit unum ex se/ cum natura sua sit dissolubile/ unde si Anima non uniret & cõuneret in unitate illud/ disseparaͤretur: dispergereturq;/ Idcirco quali nam pacto contingetẽ Animam esse corpusculum igneum uel aereum / quando (ut dictũ) id est dispersile/ qđ autẽ non est ex se unum neq; potest se unitum continere/ tanto minus uniet continebitq; aliud/ qualiter igitur possibile sit? ꝙ ignis sit Anima nec habeat rationem proprietatemue animæ. Præterea mundus corporeus factus est nõ contingenter: neq; a casu: sed a uerbo spiritali intellectiuo subtilissimæ icorporalitatis/ & summi magisterii/ atq; Anima Intellectualis ẽ quæ ab illo uerbo nim acceptam huic mundo postea infundit/ ac sicut cor

pora apud nos uiua durãt firma/donec Anima illis inest/ quando autem anima ab eisdem recesserit moriunt: cor/ rumpũturq;/sic uniuersum corporeũ quatenus perseuerat in eo semper/ Anima semper quoq; constans manet. Q ꝺ si autem Anima ab eodem separaretur/desineret neq; per/ sisteret i statu suo ullatenus. Atq; huius ꝙ oporteat (ãte cor/ pus generaliter qdlibet simplex/ uel mixtũ) esse Animam quãdam,& testes sunt ipsi corporalitatis Anima/dein po/ stiores,ueritate coacti/ neq; ipsa impulsi,sed postea ueritatẽ peruertentes asseruerunt Animam esse spiritum igneũ/hãc enimuero posuerunt Animæ epitheticam rationem/ quia perspexerunt ꝙ nõ contingit potentiam nobilem (qualis est Anima) eẽ igne inferiorẽ/ ac conopinati sunt ꝙ impos/ sibile sit Animam esse absq; cõceptaculo quodam in quo consistat. Q uare ex hiis suppositis collegerũt Animã esse spiritum igneũ seu flatum aereũ maxime, quoniã unum tale corpus est omnium subtilissimum alterq; secũdo/ Por/ ro hiis opinatoribus consequens erat ad cõfessionem pri/ mam dicere/corpus quidẽ seruari per cõceptaculũ/ seu cõ/ tentorium in quo sit,sed Animam esse tale illius contento rium/non (uice uersa) corpus Animæ/perq; Animã con/ sistere corpus/siquidem ea est causa corporis/causa autem sibi suapte Essentia sufficit/ neq; indiget ad existẽdum cau/ sato, sed enim id uere indiget causa ad existendum /persi/ stendumq;.

Caput decimum septimum. Q ꝺ Anima non est spiritus æthereus , R ursusq; ꝙ non est corpus generaliter

Amplius ueteres alii consulti de Anima quidnam sit cum respondissent ꝙ est corpus/neq; postea ue

ti possent ꝙ sit contermina cuipiam noto corpori/ conati defendere ꝙ prædixerant/ procedentesq; ulterius posue/ runt Animam quidem esse corpus, sed aliud a manife/ stis/quale sit actiuum ualde/nominaruntq; spiritum/ erra/ uerunt autem/ siquidem spiritus est alienus ab Anima/ cū dicamus/omnes spiritus alios qui sunt plures/ nō esse Ani mas. Q đ si illi respondeant/ꝙ Anima est spiritus poten/ tia alterius animæ/querimus quænam sit hæc potentia/ an uidelicet sit corpus quodpiam/ anue sit qualitas In corpo/ re/ & si primum detur/ sequitur ꝙ Anima non sit spiri/ tus/qui est potentia talis/ iuxta rationes prius excogitatas/ ꝙ si ponatur secūdum (cum qualitas sit predicatum) atq; id non est materia / cum omne predicatum sit in subiecto corpore/ Anima igitur existet naturæ alterius q̄ corpora lis/ad cuius confirmationem rursus asserimus impossibi/ le fore/ ut Anima sit corpus q̄lecunq; siue crassum siue te/ nue dicatur/aliunde modo probantes/ atq; ita quonīā om ne corpus est aut calidum/aut frigidum: humidum aut sic cum: Rarum aut densum:nigrum aut album/mediumue. Et si corpus sit calidum/tantum calefacit/ si uero frigidum tantum frigefacit. At si fuerit/ leue leuiat/ si graue grauat/ si uero existat nigrum/nigrat/ siquidem album/albat. Nec enim frigidi est calefacere/nec calidi ifrigidare/atq; ita om ne corpus se habet/ꝙ quatenus est corpus/ nō agit nisi unū opus / ex altera uero parte experimur Animam exercere uarias operationes: quapropter hinc discimus ꝙ essentia animæ est alia a substantia corporea. Atq; ob hæc nemo Istud potest inficiari.

Caput decimum octauum. Q đ uirtutes insunt intellectui agenti & Deo/& quo modo.

QVoniam Anima in hoc orbe infimo insignit qui/busdam virtutibus/ mundus quoq; intellectualis non caret talibus/ubi gratia Rectitudine ac Iustitia. Et.n. quotiescunq; libet inquiritur huiusmodi uirtutes/quare nihil ambiguum quod non insit Alicui alteri substantiæ, alioquin cur Anima optaret rem impossibilem? & quæreret nunquã inuentilem desideraretq; habitam/cum autem alii inexistant Intellectui agenti certe sublimiori nobiliori quam inexistunt qui eas immittit animæ seipsum contemplanti suspendit autem influxum auersum ab ea ad sensum cõuersa. unde anima superstes relinquitur in statu utili ac humili/ille Intellectus porro semper seruat hæc insignia, quoniam nunquam discedit a speculatu Autoris primi, nec enim aliquid interrumpit cum sit proximus uerbo eius. Neq; uero tãtum semper insunt eidem huius generis uirtutes/quinimo summa cum rectitudine insunt/nec enim defectum patiuntur/cum ab ipso Autore principe immediate proueniant. Quando Intellectus agens item illas susceptas/ipse dein exprimit iuxta modum quo infusæ sunt. In primaria autem essentia sunt adhuc excelsioris speciei hæ uirtutes/quoniã illa est earũ effectrix. Neq; uero illi insunt ut instrumento, sed ut Autori/neq; insunt ut alteri/imo/neq; dicuntur inesse/nisi quia ab eo profluunt ut effectus/& id fit incessanter.

Caput decimum nonum. Qualis deus sit/quiq; sit ordo Entium secundum nobilitatem & conseruationem.

AVtor primus/neq; quiescit/neq; transfertur/siquidẽ est supra motum & quietem/ut pote effector motus & quietis/sed enim est essentia/ex qua emanãt reliquæ essentiæ & dignitates in infinitum absq; delatione

& incessanter

& icessanter/ac ob id proprie est superessentia. Inest quoq singulis entibus/iuxta capacitatẽ uniuscuiusq speciei / for/mat.n. Eorum essentias secundum conditionem oportu/nam / siquidem Intellectus agens accepit essentiam nobi/liorem q̃ Anima Rationalis / atq hæc q̃ cæli / isti autem q̃ corpora mutabilia/quoniã quanto productum fuerit di/stantius/perq plura intermedia/tanto erit essentiæ acceptæ ignobilioris. Autor enimuero primarius existit immotus in essentia/nec est propriæ perpetuus/neq tẽporarius/neq locatus. Immo perpetuitas:tempus: & locus existunt persi stuntq ab eo. Et sicut centrum circuli existit in seipso /lineæ autem ductæ ab eo ad circunferentiam / circũferẽtiaq ipsa cum punctis existunt in eo. Itaquoq essentiæ Intellectibi/les & sensibiles cunctæ firmantur & consistunt in agente primo/ a quo pendent/ad quod reuertuntur/ ac quod ap/petunt. Atq nos redimus ad illud/ut lineæ a circunferẽtia ad centrum. Et si quærat quisquã/quali nam modo Essen tiæ permanent in Autore primo? siquidem forma perma/net in materia/& materia in forma, atq accidens in substã tia.. Respondemus ꝙ permanẽs in altero est bimodum/ quoddam enim sic permanet /ut forma in materia , & ac/cidens in subiecto,subiectũq in forma naturali, Quoddã uero permanet in altero/ut in agente/uerbi gratia lux in lu cente,& radius in radiante,atq ita reliquæ essentiæ simpli ces permanent in efficiente. Idcirco Intellectus agens per/manet in Autore primo,& in hoc eodẽ Anima rationalis per ipsum medium Intellectũ. Anima uero sensitiua hoĩs permanet primo in corpore: secundo in Intellectu agente etiam/per intellectũ tamẽ possibilẽ. Anima item rõnalis ha bet ius in Animam uegetatricem/sicut in alias naturas.

Caput uigesimum./Questio proposita,& unde prouenit

humana ignorantia / ac rursus ꝙ Animus / Intellectus & deus/non sunt corpora & quo modo fit sensio.

SI quærat aliquis qui sit futurus status noster po/stremus? quando (ut nuper dictū) est/ nos homi/nes simus secundum Animum ab Autore omni/um essentia prima/neq; isint dignitates ipsius ani/mi / nobis auersis ab eodem Autore primo : ac intellectu agente:possibiliq;.Siquidem plures hominum sunt/qui ca/rentes semper his uirtutibus ignorant eas,negantq; audi/tas putantes esse uanitates comenticias ficticiasq;. Respō/demus ꝙ nobis ignorantia nostri/rerumq; aliarum proue/nit ex eo ꝙ non ducimur nisi sensu ad discendum. Vnde explorantes sciendi gratia dicimus hoc experimur. Illud uero non,neq; seponimus cogitationem, sed ex ea colligi/mus disciplinam, & putantes nos expertos omnia asseri/mus nihil esse qđ nō cadat sub sensum. Quapropter hinc coacti non ponimus Intellectū tum possibilem tum agē/tem/neq; Autorem primum/neq; alias similes essentias,& si de huiusmodi rebus conquisitus sit homini aliquis ha/bitus persuasorius/putatur ꝙ sit scientia,licet falso/coniun/git enim ipsas sensui/asseueratq; animum: Intellectū agen/tem:Autoremq; primum/esse corporeos. Virtutes quidē igitur seruantur ab animo,hic ab Intellectu agente,is uero ab Essentia primaria effectrice. Atq; Animus profecto non est Corpus,sed causa corporis,Intellectus agens quoq; Es/sentiaq; princeps non sunt corpora. Et iam prisci concordi/ter rationibus oportunis probarūt,ꝙ Animus dignitatesq; eius non sunt corpora,quoniam non cadunt sub sensum. Quonam modo,enim sint corpora? & nos declinātes ad sensum/per eum non percipimus Animum neq; illius uir/tutes/siquidem nos quandoq; auersi a sensu conuersiq; ad

Animum profecto cognoscimus aliquid qđ nunquā sen/ simus (uerbi gratia) amicitiam Inimicitiamue aliquorū/ dam aliudue ac pariter etiam quoties licet sensui omnino incumbimus, non tamen per eum comprendimus Ani/ mum eiusq; dignitates/ sed tunc solum quando sensus re/ tulerit Iudicium ad Animum/ atq; ipse Animus pertulerit ad intellectum agentem. Nec.n. aliter possimus sensu ali/ quatenus percipere Animum/ quāuis aciē sensus in eum primo uertemus. Sic namq; potētia Animæ nō sentit nisi iudicium a sensu primo translatum per medium Animā ad Intellectum agentem, ab hoc primo & tranquillo, uice uersa fit relatum ad Animū/ ab Animoq; ad sensum, quale recipit pro capacitate (Refert namq; Intellectus agens iu/ diciū Animo, nisi sit rei altioris, atq; clarius q̄ ipsi Animo conueniat, ac ita etiam Animus sentit/ si hoc non excedat uim sensus.) Siquidem sensus deniq; non cognoscit uere aliquid per Animū/ nisi illud præiudicet Intellectus agens supra Animum ipsum.

Caput uigesimum primum. Quo modo deus: In/ tellectus: Animusq; intelliguntur a nobis.

Quisquis uelit speculari Animū & Intellectum agentem: essentuamq; primam/ effectricem Ani mi/ ac Intellectus/ omniumq; reliquorum entu/ um sedet sensus. ad Essentuamq; suam reuersus intentus in seipso enixe cōsistat/ atq; ita percipiet id qđ sen/ sus attingere nequeunt, ut qui perceptiuus uocē letificam/ intentus illi auertit auditum ab omni alio sono / sic enim robustior uere sentit eam, & reliqui sensus pariter singuli intenti unico sensibili sincere comprendunt illud, sic igitur cupientem sentire Animū: Intellectumq; & essentuam pri

mũ,oportet (ſepoſito auditu exteriore)uti Intellectiuo in/
teriorique/& tunc audiet harmoniam ſublimem: ſinceram:il
luſtremque & mirandam/& hilaritatem citra ſatietatem/im/
mo ſubinde magis agnoſcetque ꝙ harmonia ſenſibilis cor/
poraliſque ꝙ eſt ſimilitudo illius ſupernæ,quapropter contẽ
platus homo illas eſſentias nobiles ſupernas/ huiuſmodi
harmoniæ(pro facultate)didicit Autorẽ excelſum creaſſe
omnia alia(per imitationes abſolutas in ſeipſo exiſtẽtes)
formata, quales etiam dein inſeruit Intellectui poſt ſe pri/
mo,Medioque inter ſe ipſum & creaturas cum uniuerſalita/
te intellectuali inſigni ac perfecta & pura quidem / ſed ta/
men figurata compreſſaque/quales adhuc,alias imitationes
in Animo ſpeculatur,ut formas Intellectuales/ æmulas il/
larum uniuerſalium Intellectui agẽti concreatarum . Atque
ita ubi homo cognouit Animi eſſentiam abſtractione ſuc
ceſſiua procedens/peruenit ad Autoris primi formam/ab
omni qualitate ſenſibili ac terminato ĩſitoque uniuerſali im/
munem,unam ex illis quibus Animus inſignitus eſt,quæ
eſt radix omnis formæ ſpiritalis ac corporalis abſtractæ,
Idcirco,qđ diximus/ Animus ſemper optat ut Intellectus
agens ſibi infundat uniuerſalia confita , quæ accepta dein
Animus immittit naturæ/ac fit forma materialis mũdi cæ/
leſtis,atque hæc rurſus eſt cauſa formarũ particularium: ma/
terialiumque mundi generabilis corruptibiliſque,quales ſunt
minus illuſtres ac pulchræ,alterantur enim mutãturque pro/
pter dominiũ materiæ,in eas,cæleſtes uero effectrices ſunt
clariores,inſignioreſque ac ſublimiores,neque enim reſoluũ/
tur/ſuntque penitus intranſmutabiles/ob ſuum in materiam
dominium, fixionemque eiuſdem, ſub illis/ſupra iſtas ſunt
Eſſentiæ illæ quæ ſuſcipiũt formas ſupremæ puritatis:clari
tatiſque & pulchritudinis/& quæ omnium contentrices : ad/
mirandæ ac ſublimes nequeunt narratione exprimi / neque

ab Animo nostro (ob imaginationẽ) cõcipi. Siquidẽ sunt causæ harum formarũ Euidentium: cogitabiliumq; apud nos Existentium. Res autem in causa proculdubio est nõ bilior: & insignior q̃ in seipsa causata. Sic etiam formæ in Animo sunt clariores excelsioresq; q̃ in celis/propter depu rationem ipsarum a materiis naturalibus, & quoniam fue runt causæ earum, & rursus formæ ipsæ in Intellectu agẽ/te uniuersaliores insitæq; sunt honorabiliores/ q̃ i Animo/ & duplici de causa q̃ in mundo inferiori a nobis neq; intel lectu, neq; cogitatu perceptibiles. Eapropter (ut predictũ) Animus noster iugiter desiderat immissionem huiusmo/di formarum/ab intellectu agente ob eius celsitudinem es/sentiæ, quatenus is creatus est ut primum simulacrum ex/pressum, insignitumq; Autoritate influxus in animum/ac ita quoq; Animus supra naturã, propter primum assiduũq; receptum influentiæ ab intellectu agente/ac in mundum cælestem transmissæ, quã deferunt ad nos in hunc orbem generationis & corruptionis planetæ/per suorũ motuum narietatem, diuersamq; inter se distantiam/ cõtactumq; ra/diis nostrum, illorum. enim lineæ uariantur in terra habi/tabili una cum formis propriis insignibus: simulacrisq; mi rabilibus Imprimendis, quibus tanquam fundamine cõ/munis fulgentiæ conueniũt Inter se/& stellæ erraticæ diffe/runt ab aliis/ac in eo statu in qua pariter nõ aliæ terrestres formæ reperiuntur.

Caput uigesimum secundum. Q d formæ terrestres sunt sub ratione nobiliore in orbe supremo q̃ cælesti, ac solutio quæstionis propositæ.

Icut formæ terrestres sunt in orbe cælesti/sic in sup no; sed adhuc sub specie nobiliore; pulchriore/

illustrioreq̃ nō alterabiles neq̃.n.crassæ/neq̃ turbidæ, neq̃ in sūma puritate:ac dignitate,& lūine/cū nemo pōt has uel ligere neq̃ cogitare/iuxta cū statū i quo ibi(quāq̃ uere & p prie)existūt/nisi secūdū q̄ reuelatæ fuerint/ad cēnuā uerā/nā q̃ eaꝝ nos nō pmouemur hic ob dominiū materię i nos, qđ fit pp unionē Animę rōnalis cū sensuali/& huius cū ue getatrice, Istiusq̃ ēt cū corpe alterabili/ ac pleno q̄litatibus minimis,impuris & turbulētis,At cū Aius nr̄ dissolutu ab huis Impedimentis mundatus fit/apte ascendet ad utrꝝ sta tum formaꝝ illustriū,coniungeturq̃ Aiæ & intellectui uni uersali,cū prius susciperet pticularia in orbe generationis, magis minusq̃,neq̃ tñ abscissa uniuersalitate. qm̄ hæc ē es/ sentialis Aiæ rōnalis hois, unde puer discernit honestū ab inhonesto/ui rōnatrice de illis colloquens,noxiūq̃ ab ino xio, discernit.n.Benefactorem a malefactore per sensum. Quare iā patuit qđ diximus, qm̄ Autor supremus creauit hunc orbē,ut exēplar idoneū suæ excellentis sapiētiæ/admi nistrationisq̃ & artis/ eiq̃ imposuit formas nobiliores, mirabilioresq̃ q̄ sensibiles,quæ sunt illarum simulacra/no bisq̃ indicia quædam. Et insigniuit nos exaltatos intelle/ ctu possibili ad humōi formas supremas penetrādum,atq̃ ubi agnouit talē Intellectū esse formā Aiæ sensualis ut ui/ sum oculi/humōi corpus mixtū delectū nobis tribuit/Ani/ mūq̃ nostrū directū in eo collocauit/ad costituēdū unā sub stantiā discernētē sensibilia & intellectibilia,Bonūq̃ ac ma lum psecto:secūdū liberꝝ arbitriū:& expimentū:exploratio nemq̃ utriusq̃.Aliogn.n.hō si nō ei adesset humōi corpus/ neq̃ Aia rōnalis unitē sensitiuæ.nō uere discerneret essen tiam boni ac mali/sed tm̄ ut auditus talia prolata nō explo rata.Idcirco nr̄ Aius (quatenus affixus est huic corpori,ap positusq̃ sensibus,qbus coactus seruit)cognoscit Entia utriusq̃ orbis/perfectusq̃ ob id dominatur rebus cunctis huius

mundi a quo digressus speculabitur ueritatem illius super ni, existetq; immortalis: fœlix: Dominusq; orbis/ qualis sta/ tus est beatitudo magna/ & absoluta Animis humanis.

LIBER TERTIVS DECIMVS

Caput primũ Quale Ens sit Intellectus agens: & quo mo do creet plura entia/ cum sit Ens unum inuariatum.

Ns unum absolutũ est causa omniũ aliorum creatorum, neq; existit in ali/ quo eorum, nec est aliqd simile illis/ est autem causa omnium aliorum En tium creatorum quatenus sunt Entia, siquidem omnia talia procedũt ab il/ lo/ unde potius essentiæ huiusmodi re rum existunt firmiter in eo/ ad Illudq; reuertuntur. Ipsum quoq; existit essentia absoluta/ ut pote causa uera causarum, creaturarumq; princeps. Q d si quærat qspiã quonã mõ cõtingit creaturas alias plures & uarias fieri ab hoc uno simplici inuariato ipluriticatoq;? Respondemus id esse, qm̃ tale Ens unũ absolutũ cõtinet uere oẽs alias crea turas/ qñ ipm creatũ est ab Autore haud post aliud pexistẽs creatũ/ Idcirco ẽt est illi proximũ: quare intuetur ipsum Au torẽ primariũ/ atq; ex cõsequẽti hẽt actionẽ ẽt illi pximã, At q; ita emanarũt ab hoc Ente uno absoluto oẽs aliæ creaturæ q̃tenus ipsæ nõ existũt essentiæ pariter absolutæ. Dico autẽ rursus breuiter q nõ fiũt talia plura ab eo nisi secũdũ q co/ gnoscit oia illa speculationi obuia/ quapp emanarunt ab ipso ut prius in eodẽ sata/ Autor igitur Ens primariũ. Idẽ q uerbũ creauit mẽtẽ seu itellectũ agẽtẽ pximũ/ ab hac mẽte po stea fluxerũt oẽs aliæ creaturæ mũdi tũ supiotis tũ iferioris.

Caput secūdum. Cur Intellectus agens est perfectus & ipar deo/item cur deus est supreme perfectus? ac quo modo fit rerum ordinata productio.

ENs unum absolutum existit perfectum & purum: mundus autem sensibilis iperfectus: Impurusq;/ut pote productus ab eo, fuit autem intellectus agens/qđ est ipsum ens unum absolutum, perfectus ac purus, quoniā creatum est ens unicum ab ipso en/te unico uero/quale est supremum perfectione/ siquidem hoc non indiget aliquo alio, nec.n. consequitur quicquā ab eo. Immo propter summam perfectionem eius ac suf/ficiētiam, Potentiamq; & maiestatem unitatis/creatum fuit nouiter ab eodem aliud. Quāuis autem huiusmodi Ens supreme perfectum, quia primarium, creat hoc aliud perfectum/uidelicet intellectum agentem/tamen impossibile est ꝙ Ens secundarium creatum sit par illi primario. Siquidē creatū semp deficit/ neq; ullatenus existit in pari gradu quali eius Autor, est nihilominus perfectū in gradu suo/ perficiensq; aliud succedaneum, quoniam Ens unum uerum qđ est supreme perfectū creando illud respexit sese ipsum met/habens obuiam speculationi propriæ essentiam suam ueram luce sapientiæ Plenissimam. Intellectus agens autē creādo intuetur uerbum Autoris proximum/ Intellectum agentem speculatur faciendo Anima uniuersalis forma/trix materq; omnium formarum/Animam uniuersalem despicit natura effectrix formarum particularium in materia. Ens namq; unum uerum creauit primo/Intellectum agētem/ut pote essentiam proximam uerbo proprio/ atq; is Intellectus est Ens primum receptiuū immediatū agē/ti primario/qui dein nō pducit aliquid/quin prius intuea/tur Autorem suū unum, a quo etiam determinatur unus

unitate

unitate, licet partib/siquidem abstractib/non tamen numerarta, sed neq; unitate firma, quoniam Intellectus agens speculatur plura ac etiã sensibilia /qualia Animus/ cui unitas absoluta adhuc deest/quoniam considerat plura abstrahendo Ens unum autem uere est causa tantum unius. At unã unitate numeri ut trinarii imparis, & binarii paris/est compositum, Idcirco posuimus Ens unum absolutũ existere supra Animum, atq; esse opus dei proximum, atq; ita huius Intellectus speculatio est ipsamet uoluntas & essentia eiusdem, ac propter proximitatem cum deo suã potest formare aliquid perfectius, aliudq; imperfectius ob istãq; inæqualitatem status, pluralitatem consequentem, q̃ pducit non nisi essentia Entis unius absoluti(ut dictũ) Autori primo proximi.

Caput tertiũ. Cur Intellectus agẽs pducit intellectibilia ac sensibilia, & quo mõ sit ppetuitas eiusq; appetitus puenit.

ENs unum absolutum efficit omnia intellectibilia mundi superni & sensibilia subterioris/propter assiduum influentiæ receptum/ qualis perfectio immissa illi est infinita/nec.n. haberet repugnantiam, sed trãsmissa subinde ab intellectu agẽte in causatum succedens, nequaq̃ imitatur lucem illam sacram & bonitatem diuinam interminatã, proptereaq; huiusmodi causatum recipiens non est proximum uerbo Autoris influentiæ, quare Intellectus agẽs transmittit uim finitam, per quã tamen adhuc potest consequi causato proprio uotum perpetuitatis. Siquidem opus proximum huic intellectui est incorruptibile omnino, essentiæq; ob id potenter p durabilis, unde prouenit constantia & firmitas mundi utriusq;. Sic.n. Anima uniuersalis perpetuitatem optatam ser/

nat, per huiusmodi potentiā immissam ab Intellectu agēte (& propterea ꝙ ille est deo ꝓximus) ualidam. Animæ autem tali nō deest appetitus prouehens ad deum, quoniam ad hunc producitur ab intellectu agente per influxum illuminationis instructionisꝗ finitum, tamē ne stupefiat ac turbetur. Extendaturue recipiendo illum, qui Intellectus fuit promotus ad proprium quoqꝫ desiderium, ab Autore primo, in quo fixi perfruendo obliuiscunt ambo mundi utriusqꝫ. Influxum enimuero ab Intellectu isto ad desiderium spiritale excitandum, & consequendum impossibile est infundi creaturæ per motum cogitabilem essentialiter, siquidem in huiusmodi motu ad nebulas tenebrasꝗ crassas ꝓcliuante materia predominata est essentiæ Animæ, uis influxus autem promouet ad notum, quādo trāsfert ex uno statu ad alium/adeo ꝙ per eum motus cogitabilis in materia fit insensibile/ut spermatis in radice mentulæ.

Caput quartum. Cur cælum mouetur a suis formis & cur ꝑpetuo, & ob quē finē generationes fiant.

Species rerum inter se constitutę subiectis & ordinatæ secundum gradus differunt per formas. Siquidem formæ conunēt substantiam/secundā quietē cogitabilem/per quam cessant motus seruanturꝗ figuræ: positum, sine illa enim fiet motus cogitabilis commiscens formas inter se, unde sequetur corruptio rerum & ignoratio, quia igiē huiusmodi motus cogitabilis cessauit in cælis, formæ cogitabiles illis aptatæ sunt euidenter, & productæ firmiter manserunt, motus quoqꝫ circularis cælorum perpetuatus est, quandoquidem etiam substantiæ ipsæ cælestes semp seruantes motum inuariabilem inceſſabileꝗ, sexerunt, ut impressiones pactæ seruentur adhuc per uirtu

tes eas ita transfusas:utq; formæ permaneant,q̃a ipsæ sunt uniuersalia compositorum,talium autem si uariantur motus,uniuntur impressiones, quare etiam pereunt composita generata per illas/& sic desinet generatio, quando autẽ subinde perseuerãt alterationes,& frequẽter fiunt succedaneæ generationes & corruptiones/& operatione uniuersali ac desiderio pari,genitam insigniuntur coloribus spiritalibus.Corruptibilia & enim continẽt partes:quibus dominantur alterationes naturales uariæ, que sunt causæ generationum ac corruptionum, per quas etiam natura imitatur/ordinem mundi spiritalis,atq; Anima redit circulariter ad illum,ut attingens Autorẽ suum suscipiat influxum uerbi eius creantis,

Caput quintum.Q̃d omne corpus est particeps boni diuini,& quomodo deus est unus.

NVlli corporis generi immo speciei,sed nec indiuiduo deest omnino bonum diuinum. Neq; enim inest permanentia absq; illo. Siquidẽ Intellectus princeps seruat uniuscuiusq; essentiã conuenientem,neq; obliuiscitur eiusdem unico momento,atq; hoc sine auxilio alieno, quoniam est Autor omniũ causarum , neq; uero unitas numeralis est causa eius, neq; ipse numeratur ullatenus.Essentia namq; illius nõ admittit aliquã diuisionem,qualis conuenit omnibus particularibus,quæ sunt duplicis modi, quoddam est unicum sub una specie ut(uerbi gratia)sol:luna:terra : aqua:aer: ignis, quoq; singulum est unicũ essentia/spetie/& loco , ut queat dici omnis terra est unica & sic dereliq̃s,quoddã aliud particulare est sub una spetie plurificatum ut pluuiæ, coruscationes & similia,utq; aliæ stellæ ab erraticis/& deniq; om/

ra particularia compositorum generatorum/sicut mine/ralium: Plantarũ: Animalium, & numerus cuius species compositæ sunt/exẽpli gratia duo: tria: quatuor: sex: Entia siquidem duplicantur diuiduntur q/donec pertransis naturalia/& priusq̃ attingas finem spiritualium. Inuenis nãq du/plicari semper habita/ quousq perueniens ad Intellectum creatione formatũ unum absolutũ, quem deprendes, esse talem unitate diuisibili in plura cõtenta & insita. Nam du/plicatur contractione ab Autore suo successiua/& negatione ab excelsa eius unitate, quando Etenim ascenderis ad ipsum Autorem inuenies illum esse unum absolutissimũ, trangressum omnino numerũ. Nec enim diuidĩ per imaginationem/sicut Ens creatum, neq multiplicatur habitu formarum exemplarium, atq existit unum separatum ab omni numero naturali & spiritali, cuius unitas non ap/prenditur nisi abstractione a signo simulacroq proprio/ qđ est opus eius expressum ut ab agente perfecto. Qui autem opinatur φ Autor primus est unus/quoniam non est duo, neq tria/nec aliter numeratum aliquid/ Incidit erro/rem maximum. Siquis enim consideret huius opinio/nis significationem, Autor ita unus numeraret se ipsum/ neq numeraretur ab altero/φ si foret/numeraret etiam cæteros numeros succedentes. Falsum est autem φ Autor supremus numeret se ipsum, aut quicq̃ aliud. Siquidẽ si nu/meraret se ipsum met/foret unus unitate numerali, & si numeraret aliud, fieret par numeri dupli aut tripli/quare esset pars eius media aut tertia. Autor igitur supremus est unus unitate abstractissima. Intelligitur q esse unus nõ ex eo tantum/quia non nmeretur aliqua specie numeri, sed quoniã non adiungitur ei aliquid ultraneum ipsi essentiæ, existit/q abstractus ab omni Pluralitate/multiplicationeq numerali qualitercunq contingente creaturæ.

Caput sextum. Qualis existat series creaturarum.

Vtor primarius unus creauit Ens unum: statuitq;
a illud seruare substātias carētes formis apud nos: qre
nequimus apprēdere earū essentias, dein per ipsm
adcreauit formas primas habētes essentias absq; materijs/
q̄uis cogitatiua non precognoscat eas exemplo/citra ma/
teriam. Postea uero adhuc procreauit substantias natura/
liter ornatas usq; ad postremā generabilem. Intellectus
igitur (post Autorē) Primus est principium cuiuslibet entis
alterius creati existensq; ubiq; seruat illa omnia. Atq; uni/
uersalis Anima est principium omnis formæ spiritualis &
corporalis, existēs ipsa quoq; forma nudata a materia, suf/
ficiēsq; in se ob influxum receptū omnia speculari. Opus
eius (qd̄ est natura) apparet formatū in materia naturali.
Postremo existunt artificia similia formatis naturalibus,
quatenus constant ex eis. Siquidem artifex facturus aliqd/
indiget materia formata ex qua faciat illud/quonam mo/
do enim posset suspēdere figuram artis in materia sine for
ma? aut forma sine materia? Hoc enim est impossibile ut,
uerbi gratia figulus figuraturus ollam aut fictile aliud ua/
sculum/preconsiderans cōmiscet terrā & optando operi/
dein fingit ollam ipsam pro facultate Postea etiā coquit
ad durandā eam, neq; ambigitur q lutum sit materia ollę,
sic autem aer & ignis, ars igitur sic se habet. Anima uerò
uniuersalis nacta est potestatem faciendi formam in ma/
teria simplici ac informi naturaliter. Non enim contingit
eam facere formas/aliter q̄ in huiusmodi materia simplici
precreata. Intellectus agēs pariter cum sit opus proximū
autori primario, speculando eum/habet potestatē perfectā/
nouādi animā uniuersalē. Sigdē p essentiā nobilē imitatri
cē diuinæ producit Animā rōnalē a Deo sibi exortā, qm ita

possibile est ꝙ Intellectus speculando nouet aliquid, quin similetur formæ optimæ Autoris cōspecti/cui est ꝓximus/ & per huiusmodi speculationē essentia unius creati denu/ datur a specie insita alterius. Siquidem Autor primus con/ stituit Intellectum agentem fore principium omniū alio/ rum Entium creatorum, illorumq́ esse seruatorem/ abstra xitq́ a communione formarum uariatū, formauit quoq́ Animam uniuersalem/statuitq́ illam fore causam omniū formarum spiritalium: ac corporalium & abstraxit ab unione materiæ/ ut assimilaretur Creaturæ principali, in/ didit tamē illi desiderium assiduum formandi materiam antequam informem, ut perpetuo reciperet eius influxū. deinde uero creauit cælum ac terram, & quecunq́ ex gene ribus speciebus & indiuiduis/ut sunt materiæ formatæ & formæ materiatæ/quæ sunt mediæ inter formam & mate/ riam (utq́ iam probatum) sunt principia cōpositorū, non compositæ ipsæ.

Caput septimum. Quo modo Intellectus agens sit a deo/ab Intellectu agente Anima, ab Aia natura.

Autor princeps est Ens unum uerum unitate qua diximus/dein autem proppter maximam imedia/ tamq́ propinquitatem Intellectus agēns cum uer/ bo Autoris suo/ipse etiā intellectus est essentia absoluta una unitate absoluta/ab eētia una unitate absolutissima. Sigdē hæc essentia coutēplando unitatē suam absolutissimā & ue ram formauit Intellectum agentem, & formando huius/ modi creaturam primam/contemplatus est unitatē ipsam propriam, quapropter Intellectus factus est absolutus/ & creatura princeps/ cui adhuc ipsum Ens unum uere infun dit uires Plurimas & maximas, ob quas habet potentiam

seruandi alias substantias creatas, quoniam etiam creatus est ab eodem Ente uno uero, ut essentia immota absolute/ ac dein ipse procreauit Animam immotam/ quæ cum fue rit causata ab Intellectu creato/ non fecit opus immotum æqualiter/ sed totum mobile, qđ simulacrum dicit/ ideoq̃ alterabile & infimū/ nec.n. motus cadit in rém æternam, alioquin opus foret melius operatione/ qđ est absurdū ual de. Anima enimuero factura aliqđ opus/ speculatur suum principium a quo roboratur Illustraturq̃/ & recipiendo il lud mouetur sursum: faciendo autem simulacrum moueẽ deorsum q̃lia sunt sensibilia & naturalia / uerbi gratia ele/ menta: & plantæ atq; Animalia. Ac inter huiusmodi substã/ tias ita prenumeratas/ nulla posterior existit sine priore/ Pẽ det.n. ab ea/ sic nãq; generabilia pendent ab Anima huma na. Siquidem hæc expanditur in omnes substantias infe/ riores/ ut plantas quarum natura existit opus eius/ ut ad q̃s descendit/ figuras impressura secundum desiderii impetũ/ progrediens usq; ad particularia & ignobilia /. Anima igi/ tur (quatenus est simulacrũ Intellectus agentis) non auer titur ab intuitu in eum/ aliter tamen auersa descendit ab il/ lo bono principali creato donec attingit infimum / & ob id relinquitur etiam ab eo. Et quaq̃ adhuc faciẽs talia/ agat aliquatenus bona: sunt tamẽ hæc ignobilia comparata ad entia superna mundi intellectualis. Anima autem opera/ tur hæc obsequendo appetitus sensitiui uoluptatibus/ apud quem particularia sunt bona/ ut pote illi contermina/ simi/ le enim letatur ex suo simili. Penes uero Intellectibilia ma iora excelsaq; talia infima & minuta sunt ignobilia.

Caput octauum. Q đ Anima consti tuit gradus rerum/ q̃q; omnia tenentuntur ad deum.

A Nima quã fecit naturalia sensibiliaq; simul con/ termina / constituit illos singulis gradus proprios/ secundum rationem rectam/quare tamẽ non po/ test transferre rem unam a gradu stato ad alterius, ac licet omnia naturalia facta sint bona & in ordinem digesta/ta/ men eorum series est infra ordinem intellectibilium sup/ norum & nobilium,qualia Impossibile est cadere sub de fectum, cum sint recta semper, siquidem profluũt ab Au/ tore principe,Inferioris autem ordinis Entia patiuntur de fectum,quoniam producta sunt ab opere Intellectus agẽ tis uidelicet Anima , cuius pars uegetatrix(ut plãtaria) est ignobilior,siquidem ignorantior, quare descendit donec insit corpori cuidã minimo & uili/pars uero quæ inest bru to/est nobilior uegetatiua,quoniam est sensualis, pars au/ tẽ quæ inest homini est adhuc honorabilior sensitiua im/ mo honoratissima,cum sit cogitatiua & intellectiua, uisq; eius sensualis,est affinis intellectuali , sic etiã uis progressi ua/utraq; enim directione Intellectus utetur . Porro Ani/ mæ Plantariæ uirtus maxima subsidet in radicibus. Cuius argumentum/ꝙ inciso ramusculo uerticali uel ramo bra chiali/nequaq̃ arbor arescit/excisis autem radicibus mori/ tur, Q d si quispiã hic querat an ipsa Anima plãtæ (excisis radicibus) separata corrumpatur? dicitur ꝙ redit ad regio nem propriam(quæ est in orbe Intellectuali)a qua nunq̃ amplius recedet,sic etiã quando corrumpitur in bruto quæ/ piam Anima sensualis,peruenit ad mundum Intellectua lem,siquidem Intellectus est receptorium Animæ,a quo nũq̃ deinde abibit/alioquin Anima nõ foret alicubi, Q d si detur, igitur erit sursum ac deorsum & ubilibet citra di uisionem,neq; uero diffunditur ut Ens uniuersum/alio/ quin occuparet omnia loca . Neq; item Anima ascen/ dens peruenit ad supremũ orbis Intellectualis/sed.n. sub/

sistit in

sistit in confinio utriusq mundi / ut substantia fere media inter sensuales & intellectuales, ac rursus si libeat cito facilius descendet ab illo orbe superiore in hunc inferiorem / q̄ ascendat ab hoc ad illum. Intellectus agens autem & Anima, cæteræq substantiæ intellectibiles perpetuæ Idcirco non cōrrumpuntur, quoniam fuerunt creatæ ab Autore primario / absq pluribus mediis. Naturalia autem & sensibilia alterantur corrūpunturq / quia sunt facta a pluribus intercausis causatis / uidelicet intellectu & Aīa. Quorū tamen naturaliū quædam sunt longeuiora q̄ alia / atq hoc secundum distantiā maiorem minoremue ab Autore primario: & secundum numerum plurem pauciorem q intercausarum. Cuius enim media sunt pauciora est longæuius / cuius plura / est breuius. Atq unū etiam scitu / est oportunum / q̄ naturalia omnia sunt inter se quædam pendētia / unius ab altero ordinata: quorum quando corrumpitur posterius reuertitur ad proximum prius / donec perueniat ad Cælos: deinde ad Animā uniuersalē / postea ad Intellectum agentem, quo omnes aliæ Creaturæ existunt / quiq existit in Autore principe / qui est uerbū creans ad qd omnia tandem reuertuntur, sicut pluries repetiuimus, ab illo enim creata sunt in illoq persistunt.

LIBER QVARTVS DECIMVS.

Caput primum. Q d Intellectus agens & Anima uniuersalis creantur in momento / q q non sunt potentiales.

MNIA Alia Entia creata (ut prediximus) consistunt in Intellectu Primo/ quem Autor princeps fecit constituitq; principiũ illorum / & pro Autorem substantiarũ multiformium. Insetuitq; Idem Autor primus Rationes formarum Animæ uniuersali/quas & Intellectũ in suo gradu perfectos nõ successu tẽporario/sed unico momento produxit in actũ/ Nunquam autem Intellectus agens & anima uniuersalis fuerunt prius in potentia q̃ in actu,quoniam deus perfecit illas Essentias absolutas / ut pote futuras causas reliquarũ creaturarũ/Falsum adhuc & ĩpossibile ẽ ꝙ Intellectus agẽs prefuerit in potentia ob hanc rationem ꝙ non minus continet non Ens q̃ Ens / cũ sit substantia effectrix utriusq; qđ ẽ eẽntię Potẽtialis.qm̃ si Ens dicat̃ forma materialis/ & cõpositũ ex materia& forma nõ Ens aũt materia informis/ꝙq; hoꝝ triũ non superfit mediũ.Intellectus non est aliquid ex hiis/ si namq; foret Ens ita dictum/sequeretur ꝙ aliud tale Ens foret prius Intellectu sine quo non existeret quare nõ eẽt unũ absolutũ . Qđ si detur ut Intellectus sit nõ Ens sic appellatum/non tamen separaretur ab aliquo illorũ duorũ.qđ si contingat Intellectus is nõ esset intellectiuus , sed intelligibilis. Neq; autem res intelligibilis est Intellectus. sed quatenus est abstracta/comprenditur ab ipso. quare cũ probatum fuerit ꝙ Intellectus est principium omniũ Entium,sicut prediximus/ impossibile est ꝙ huiusmodi non Ens aut Ens / etiam quale est forma cõtineat ipsum /aut sit res potentialis:Sed.n.abstrahitur a cunctis talibus/Intellectui igitur agenti in serie creaturarum succedit Anima uniuersalis/cum hæc appetitu suo ascendat ad eum ad suscipiendum propriam perfectionem,uidelicet influxum lumi-

nis ab Intellectu/attamen scias ꝙ neq; Anima adeo proximat Intellectui/per receptionē influxus ab eo ut/queat imitari & intueri eundem/neq; item Anima extenditur in speculatu Intellectus agentis,sed unitur ac sublimatur Valde/ Non etiam Animæ (ob id) deest lumē ab Intellectu oportunum/ siquidem Anima sic attigens eum adipiscetur perfectionem,quietemq; ac consistentiam. Cuius exemplum dedit Plato dicens intellectum esse tanquam punctum in diuisibile circuli cōtinentis angulos & costas/adeo ꝙ omnes lineæ oriuntur ab eo/ & existunt in eo. Circulus quoq; esse aliquid circumtenens intersitas formas.

Caput secundum. Q̃ď Hō intellectibilis fit simul cum oībus perfectionibus ab Autore primo.

a Vtor primus:creauit hominem intellectualem cū omnibus ꝓprietatibus oportunis simul uno momento,non earum unam prius/ & alteram posterius/neq; successu temporario/quali hominem sensibilem Quare etiam homini intellectuali omnes perfectiones conuenientes primo affuerunt/neq; posterius addit̄ illi aliqua ut aduētitia/sed.n.est i orbe superno purus & absolutus. quæq; adhuc illi conditio primitus attribuitur/ nunq̄ postea aufertur. Alioquin si homo itellectualis additicias pfectiones sigillatim pluribus momentis susciperet: foret generabilis & corruptibilis.Præterea quæ prius diminuta admittunt adiectionem/fiunt ab agente diminuto/& momentario/quale est natura/Entia uero orbis superni ꝓueniunt ab Autore absoluto/puro etiam supreme. & momentario ex consequenti agente.Idcirco formæ illæ suntperfectæ & puræ/atq; ob id quoq; pariter probæ/ siquidē non enumeratur quæpiam inter illas nisi firmitatē existendi habeat.

autem quodlibet cadés sub generationẽ corruptionemq; est ab efficiente tẽporario/a quali naturalia cum sint(principium licet Eorum fuerit perfectum)sunt generabilia & corruptib.lia.qđ cũ sit/de illis quærendũ est quid sit seorsum prius/deinde propter quid sit.quoniam heæ duæ rationes quesitæ non extiterunt simul,Substantiæ uero perpetuæ fuerunt productæ sine consultatione/ siquidem ab Autore perpetuo minime cogitãte.quoniam is est supremè perfectus/qualis neq; Auctionem : neq; minutionem patitur.Q đ si quispiam obiiciat quoniam agens primarium potuit facere aliquid/ ac deinde addere aliud melius perficiendo. Respondemus. ꝙ si illud Ens creatum fuisset prius depositum uno modo/deinde adderetur aliud bonum, sequeretur, ꝙ primo non extiterit bonum perfectum / id autem non conuenit agenti primo ꝙ efficiat quodpiam opus bonum non perfectum/quandoquidem ipsum est bonũ primarium ac supremum / cuius operi(cum sit proximum ei)nõ debet quicq̃ boni conuenientis semel deesse.

Caput tertium.Q đ Anima in orbe supno habet uim sentiendi quandam.

Mplius substantiæ orbis superni uirtus quoq; sen-
a sitiua inest.Siquidem in eo existunt quæcũq; hic sunt in materia/sed ibidem depurata supra materiam(ut uerbi gratia) substantia aut scientia:similiaq; existunt illic sub specie primaria/ Non enim certe aliquid pfectionis eis deest/neq; existunt formæ priores conterminæ q̃ sint imperfectiores. non etiã illic/aliq̃ est forma reliqua membri alicuius Animalis cuius simulacrũ non Imprimatur materiæ/ ad qđ nullũ agens alterat materiã/ nisi

talis species superna super formet eandē. Quare qñ quis/piam quærat per qđ efficiens factum est hoc membrum? puta manus/aut oculus. Respondemus ꝙ per formā illā Intellectualis mundi in quo sunt omnia: Si rursus dicat aliquis ꝙ tanta imitatio/insit Animali, quāta satis facit ut se tueatā a noxiis/Dicimus ꝙ licet hoc uerum sit/attamen substantiæ terrestres seruantur a forma primaria orbis excelsi/quatenus omnia inferiora existunt in causa sua Anima uniuersali/quæ est optima & fere par ipsi essentiæ proxime deo/quæ cum talia sint uidelicet ꝙ omnia existāt insita formæ Intellectuali/Animæ, scilicet uniuersali, uis igitur sensitiua non abest ab Anima huiusmodi/quamuis existat in orbe superno Intellectiua absolute perfecta talis: ab Intellectu agente Puro ac perfecto undiq; utpote opere proxio Autori primo/Anima autē Intellectualis superest in orbe principali supremo parium perfectionū quot nacta extitit in infimo. Quia causa eadem omnitenēs ibi indiminutam seruat. Quare homo illic non existit tantū intellectiuus, sed etiā sensitiuus/neq; ideo habet uim sentiendi/ultra intelligendi Potentiam, ut sit aptus generationi/sed quoniam in eo statu ambæ istæ perfectiones sunt oportunæ. Et si huic aliquis subdat ꝙ Anima in orbe superno fuit sensitiua in potentia/in regione autem generationis facta est sensitiua in actu/qm̄ sensus est uis receptiua sensibilis/dicimus id esse falsum. Siquidem in orbe illo superno non est aliquid sensitiuum in potentia/ut conuenerunt in hoc archisophi Babiloniæ. contrarium nanq; absurdum foret. Et ꝙ Animæ potentia actuetur hic inferius/cum descendendo potius ignobilescat/ut quæ fiat aliquo modo corruptibilis. Cui accedit ꝙ si Anima in regione Intellectuali non sentiret/qua nam ratione discerneret sensibilia ab aliis insensibilibus.

Caput quartum. Q đ sit homo quidam simplex/ quidam autem compositus/ & quid sit uterq; ac ꝙ homo simplex quidam supernus/ quidam infimus.

EXpositiuri statum hominis intellectibilis narremus qualis sit homo sensibilis / quem cum impossibile sit perfecte cognoscere/ quo modo contingit intelligere illum orbis superni. & forte cogitatio hic prouehens dictat hunc hominem esse illũ: statuentes igitur exordium probationis querimus an homo sensibilis sit Idolũ Animæ particularis ultra illud Idolum Animæ uniuersalis/ p quod hõ est Animal/ an ne Anima uniuersalis sit homo/ Anima uero particularis q̃ operatur in corpore non sit homo. Et sic homo sit Animal rationale/ non aliquid compositum ex Anima & corpore/ neq; ipsa Anima coniuncta cuidam corpori. quare cũ definiatẽ homo inferior ꝙ est compositus ex Anima rationali & corpore/ impossibile est hunc hominem esse similem illi superno/ quem uocamus intellectualem : formalemq;. Ideo quoq; talis definitio non erit omnino uera ; sed tamen uerisimilis/ quia non caret principio essentiali hominis/ uidelicet forma per quam est Ens. Q đ cum sit/ ea definitio nũdum est hominis ueri: simplicis: formalisq; sed cõpositi, oportet autem compositum definiri non solum per formam sed etiam & per materiam, simplex uero definiri per solã formã satis est, & sic hõ uerus definiẽdus est p formam tantum per quam est hõ/ quæ est inseparabilis & necessaria, ut dicatur homo est animal rationale/ ubi animal ponitẽ pro uita/ quæ non inest absq; Anima infundẽte. Totus homo autem diuiditur in corpus & Animam quæ est forma. Vnde non euitatẽ quin homo proprius aut sit Anima Intellectiua/ aut sit opus eius. Et si detur primum, seq;

retur ꝙ homo foret Anima intellectiua/ingressa ēt corpus pretei humanum.hoc autem est falsum.Siquidem non cō tingit Animam esse sub hoc nomine/ nisi cū fuerit in cor/ pore humano/quali nūc inest, qđ cū sit ita quid uetat ho/ minem dici semel / compositum quoddam ex Anima & corpore/iterum autem Animal rationale/ seu rationem.i. opus Animæ rationalis Impossibile enim ē tale opus fie/ ri ab alio agente.Nāq; (ut rationes agentes in granis semi nariis) arguūt ea singula nō esse sine Animabus singulis propriis/ac uice uersa Anime in eiusdem granis arguunt rationes agentes uitam cōinesse,neq; mirum cum hæ sint oPera Animarum uegetatricum/sic autem etiam Animæ sensuales illustriores : manifestioresq; & adhuc rationales se habent / ꝙ illis tanto potius insunt huiusmodi ratio/ nes agentes uitam,quare Anima rationalis anteq̄ insit cor pori) secundum illam deffinitionē formalē) fuit homo proprius/cum autem inextiterit corpori/formauit simula/ crum alterius hominis, uidelicet sensibilis,quale pro uiri/ bus aptauit ad similitudinem hominis ueri,ut qui fingit fi gurā corporis humani/pro facultate imitatur illum,& si cut huiusmodi effigies est similitudio quidē hominis, sed ignobilior / quoniam non habet conditiones hominis.s. uitam/ non enim eius uim progrediendi neq; aliam potē/ tiam / sic iste homo sensibilis / cuius forma est Anima ra/ tionalis imperfecta/est exemplar illius hominis primi di/ uini & ueri,& Anima quidem conata est adsimilare lumi ne hominem homini uero/quoniam Indidit illi rationes hominis primarii,sed inperfectas ut pote paucas/particu/ laresq; .Homini & enim primario insunt Potētes sensus illustresq; & perspicui/longe magis q̄ huic qui existit figu/ ra illius.

Caput.quintum Qualem oporret esse hominem infimum ad speculandum supernum.

OPortet ꝙ uir speculaturus hominē ipsum pri/marium ac uerū sit probitate magna ac digni/tate insignitus,ꝙq; habeat sensus potentes ne/offuscentur/quando ab homine superno exo/riuntur radii illustres in eos / siquidem homo primarius ac uerus est lumen clarum/in illoq; existunt cunctæ ratio/nes humanæ insignes. Atq; is est homo ille quem Plato definiuit/ nisi ꝙ adiecit definitioni præscriptæ/dicens Ho/mo est Animal rationale.i. uita seu Anima rationalis/ cui seruit corpus opus proprium/huic nanq; Animæ corpus quidem seruit primo/Animæ autem diuinæ nobili secun do.uidelicet per mediam Animā sensualem/ quā comita tur rationalis/quæ dat uitam potiorem/neq; ob id descen dendo ex orbe superno/ad Infimū sed infundendo. quo/niam Anima rationalis non delabitur ex illo intellectua/li in hunc/sed coniungitur isti Animæ quæ pendet ab ea. Idcirco etiam ratio huius hominis quāq̄ sit imperfecta/ ta men sublimata per ortum ab illa excelsa/unionemq; cum eadem fiet ualidior/hac de causa/dixerunt nōnulli ꝙ Ani mus particularis est pars Animi uniuersalis.

Caput sextum.Q đ in orbe superno sunt etiam sensus,sed meliores.

SI quærat quidam quonam modo cōtigit Ani/mam sensitiuam existentem cum sensibus no/bilioribus in regione superiore / dein existere in infima & ignobili. Dicemus ꝙ sensus in ex celso orbe inexistens substantiæ Intellectuali nobili est

dispar

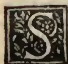
dispar sensui huius ignobili/propterea q illic est altior/ si/ quidem unius sensus excedit alterum/sicut unum sensibi le aliud:unde quoq sensus hominis infimi Pendet a sensu hominis superni,coniungiturq illi & ob id etiam hic ho/ mo acqrit sensum ab illo,ut hic ignis iungit ipsi alto/ pro fluitq ab illo. Porro sensus etiam inest Animæ ibidem existenti,quoniã sunt illic corpora uniuersalia / ut hic par/ ticularia. Atq Anima sentit illa superiora / sicut homo ista inferiora,qui est secundarius/ ut pote simulacrum prima/ rii.homo item hic corporalis magis sentit/ ille uero spiri/ talis magis intelligit.Cui primario cũ insint rationes agẽ/ tes/adhuc immittit lumen suum homini secundario : atq et tertio mundi infimi.Q đ cum sit,homini corporeo in/ est operatio utriusq prioris,cuius est figura.Idem .n. agit aliquod opus hominis rationalis/ atq aliqđ Intellectua/ lis, licet utrunq imperfectum ac minus/quandoquidem est simulacrum, alterius etiam simulacri. Iam igitur pro/ batum q homo primarius sentit altiore sensu q̃ infimus & q superiora non suscipiunt influxũ ab inferioribus, sed uice uersa inferiora a superioribus,siquidem pendent ab eis cum sequantur eadem in qualitatibus subsimilia, qua re hic homo sumit robur a superno:& quamq̃ etiam sen/ tiat non tamen pariter ut ille, qui sentit pure/ut pote altio/ ra.Illic nanq uisus prospicit uniuersalia,hic uero particu/ laria propter imbecillitatem. Ille amplius extat Validior/ quoniam incidit in obiecta illustriora & insigniora,q̃ cor poreus existens imperfectus,ut qui intuetur ignobilia & minima,quæ sunt Idola illorum superiorum, quare hu/ iusmodi homo Intellectualis ẽ robustus/& habet sensum qualem diximus

Caput septimũ.Q đ in orbe supno sunt ẽt formæ brutoꝝ.

SI quispiam quærat (cum iam dictũ sit ꝙ sensus in nobis infimus procedit ab excelso) quid dicẽdum in cæteris Animalibus/ quonam modo uidelicet Deus illa ꝑduxerit? an cogitauerit primo formam equi/ aliorumq; Brutorum/ & deinde produxerit in hoc orbe sensibili, non autem in Intellectuali? Respõdemus ꝙ antea ꝓbauimus rationibus suffecturis demõstrando, Deũ creasse omnia absq; consultatione. Siquidẽ prius mundũ sublimẽ/ imposuitq; illi sine cogitatione omnes formas perfectas & puras/ ut pote productas cũ essentiis ꝓpriis citra accidentia, postea uero Creauit adhuc hũc sensibilem/ ut simulacrum tantum illius incorruptibilis. Q đ cum ita sit, quando creauit equum aliud ue brutum in orbe superno (in quo puro ac perfecto collocauit omnes species Animalium altiori modo) non creauit bruta illic tantum, sed etiam hic infima/ alioquin eius uis creandi defectum pateretur: hoc autem non est, quoniam nulla uirtus potest extẽdi ad omnia/ nisi prima potentissima omnium creatrixq; aliarum, quæ nec defertur ad locum, nec clauditᷣ loco/ cum sit infinita, quando autem obiiciat aliquis ꝙ Animalia rationalia existunt in orbe intellectuali: cum sint nobilia: sed quis possit opinari ꝙ multitudo brutorum irrationalium etiam ibidem sit & maxime ignobilium. Respondebimus rationem huius esse ꝙ Autor primus est unus omnino, essentiaq; illius/ quæ est eadem cũ existentia, ut pluries diximus/ creauit Mundũ Intellectualem unum/ sed quoniã dedecet ꝙ unitas creati sit æqualis unitati creatoris, nec enim sunt eadem/ Cum ita sit, Creatũ primum deinde creat plura, siquidem est posterius creante qđ est unũ omnino, nec enim est prius neq; etiã æquale, quare non est quoq; æqualiter unum/ igitur plura/ unitas.n. immediate repugnat pluralitati, quoniam unum est:

perfectum,& plura sunt imperfecta.ꝙ si subditur pluralita ti,existit adminus duplum. omne autē unum ex duobus Impossibile est ꝙ sit unum absolutum / quāto autē minus cōtingit ꝙ duo sint unum/ut eorum singulum. Inuenies nanq; in dualitate primo motum ac quietem,& q̄uis insit et Intellectus,non tamen is est ille unus abstractissimus/a quo procedunt omnes alii,& per quē omnia intelligunt, sed est plurificatus ut multi alii intellectus /quorum Ani/ ma est magis plurificata/quæ inter eos existit / non ut una/ separata,sed ut Animæ omnes/ut pote in quo constat potē tia intelligendi Animabus singulis/quoniam sola hæc est perfecta. & cum ex Animabus una , uidelicet rationalis sit in orbe superno ,neq; etiā ambigitur quin reliquæ exi/ stant ibidem,& cum tales sint illic immateriales/ꝙ eorum Animalia quoq; sint immaterialia. Quare probatum ꝙ Mundus excelsus habet formas Plurimas Aialiū oium.

Caput octauum.Solutio obiectionum quarundam.& quæstionis unius.

SI quidam obiiciat dicens ꝙ possibile quidem est collocari Animalia nobilia in mundo no/ bili/sed animalia ignobilia Impossibile ē: qua lia sunt irrationabilia, quoniam si Animal ra/ tionale est nobile/igitur Animal irrationabile existit igno/ bile/ꝙ si sit autem nobile in loco nobili / ignobile non est ibidem,sed in ignobili/quonā modo.n.contiget ꝙ in intel lectu existat/ꝙ non sit Intellectualis. Dico autem intelle/ ctum mundum supernum/quia is totus est Intellectiuus, siquidem in eo / & ab eo sunt Intellectus. Responde/ mus premittentes exemplum/ꝙ sicut homo infimus non est persimilis superno/quoniā ille non cogitat,sed est prior

cogitante, sic etiam bruta hic existentia non sunt persimilia illis sublimibus quæ sunt ualde nobiliora. Et si subderet aliquis, Animal Rationale nobile hic cogitat, alia autē non cogitāt, quare igitē hæc omnia sunt ibi in Intellectu. Dicimus ꝙ Intellectus illic est uarius. Siquidem humanus est supra Brutalem, quare etiam nihil ambiguum ꝙ cogitatio hominis differat a cogitatione bruti, Inueniunt nanq; cogitationes etiam brutorum plures Rationales, quando cogitatiua est intellectus suus pro brutis singulis, perquā discernunt sensu comprensa. Sed.n.cogitatiua hominis rem sensu perceptam porrigit intellectui qui confirmans admittet eam, Inconfirmans autem abiiciet. Et quandoq; flexus ad sensum cōfirmabit, regressusq; iterum ad se ruminat secum pluries/donec rem ueri manifestam crediderit. Quod si adhuc aliquis quærat, cur cū sint brutorum utrorumq; operationes cogitatiuę, non sunt æquales? Item cur si rationalitas est causa cogitationis humanæ non utiq; homines sunt æqualiter cogitatiui. Dicemus sciendum esse ꝙ differentia cogitatiuarum inter se, Item etiam Intellectiuum prouenit ob motus uitæ utriusq; differentes. Idcirco Animalia superna & infima fuerunt diuersa/cogitatiuæq; ac Intellectus eorum diuersi. Siquidem illa sunt perspicaciora istis, humanus Intellectus nanq; est ꝓpinquior intellectibus primis. ꝓpterea quoq; existit lucidior aliis. Intellectus nanq; quidam est primus ut diuinus supernusq;, quidam secundus ut rationalis humanusq; īfimus, quidam tertius ut Irrationalis & brutalis etiam infimus, qualis est cogitatiua per distantiam ab illo Intellectu Dignissimo. Animal & enim rationale hic dictum est etiam illic rationale. Atq; Animal hic brutum nominatū illic quoq; hēt Intellectū, siquidē cogitatiua equi secundarii ibidem est Intellectus, Impossibile existit.n. ꝙ

quis intelligat equum nisi cogitatiua equi primarii sit Intellectus, intellectus nanq; & res Intellecta sunt Idem, quare Intellectus solum intelligit intellectuale. ac ut uita particularis non est sine uita absoluta, sic etiam itellectus particularis non existit sine intellectu absoluto, sed est ab illo/ Igitur etiam asserimus ꝙ nullorum Brutorũ Intellectus existit absq; intellectu absoluto. Intellectus autem absolutus quando inextiterit homini / factus est particularis alterq; a se ipso/quãdo item inextiterit equo, factus est tum particularis tum diuersus ab humano : atq; ita in reliquis animalibus, quoties nanq; intellectus descendit toties fit ignobilis/sicq; potentia uitalis quanto magis infirmatur, tanto magis infirmatur. Ex qua fit opus obscurũ & ignobile animal. Cui quando ingeniũ extet imbecille, Intellectus compensans facit membra ualida ad æquipotẽtiam ut, uerbi gratia canibus quos pro defectu uitæ sic aliquatenus perficit. Siquidem oportet unumquodq; animal consequi aliq̃ perfectionem ab intellectu uirifico. ꝙ si quispiã huic obiiciat adducens ꝙ inueniuntur aliqua bruta Imperfecta: Impotentiaq;' repellere noxia. Respondemus ꝙ talia sunt pauca.

Caput nonum. Q d' omnis forma naturalis huius mundi habet similem, sed nobiliorem in orbe superno.

PReterea Animalia sunt ordinata & subinde pfecta pro capacitate : siquidem habent Intellectus & uitas ab intellectu primario secundum cõditionẽ. Nõ.n. (ut diximus) cõuẽit ꝙ creatũ sit unum absolutũ, & par autori, quare etiam proculdubio

oportet ut sit unum compositum ex pluribus. Impossibile autem est ꝙ sit ex pluribus similibus / alioquin alterū illorum foret otiosum. quando sufficeret unum / unde sequit̄ ut creatum constet ex dissimilibus, ac seorsum existētibus singulis / secundum formas proprias. Dignitas enim formarum existit secundum nobilitatem similium Animaliū sub alternorum, quare necessum est ꝙ gradus Animaliū sint duo Inæquales, Quorū singulis / ex consequenti inest uis sentiua / qualis competit, sic autem quoq̧ iste orbis infimus constat ex differentibus rebus. quarū una est dignior altera, & unaquæq̧ est fere mundus unus cui in est dignitas conueniēs. quare his existentibus reuersi colligimus tandem ꝙ omnis forma naturalis huius mundi habet similem in illo superno sed nobiliorem. Siquidem hic pendet a materia. Ibi autem minime / ac ista rursus est simulacrum illius. Eapropter inibi extat cælum: ignis: aer: aqua: & terra / & quæ insunt ut Plantæ. Et si quærat quispiā si plantæ sint in orbe supno / ac etiā terra: aer: aqua: & ignis, Quonam modo Talia sunt inibi? Nō enim euitatur quin aut sint uiuida: aut non. Si nanq̧ non sint uiuida / cur hæc Indigēt illis? & si sint uiuida. Quonam modo sint talia? Dicemus ꝙ plantæ etiam inibi sunt uiuidæ: quoniā hic uiuunt Siquidem Plantæ inest Ratio agens uitam nobilior supra Animam propriam / quæ est materialis / cum Planta hic sit materialis / & conuenientius est ꝙ alia ratio insit Plantæ supernæ: primariæ: & nobiliori / quoniam hæc ratio inferior est ab aliqua alia. Rationes nanq̧ Istæ existentes sunt Plures particularesq̧ / Particulare autem est ab uniuersali. quare huiusmodi Planta composita omnino est ramus illius generalis. Vnde etiam si hæc Planta sit uiuida / quanto magis illa superna / quę est primaria & uera.

Caput decimum. Q đ terra infima est parti/cepsuitæ, ac tanto magis superna.

a Trum terra supno orbi sit uiuida/discet possimus/ cum hanc infimam speculati fuerimus. quoniam hæc est Idolum & figura illius. Huic.n.terræ quæ/dam uita inest/& ratio agens uitam / cuius argumentum est forma eiusdem uariabilis/siquidem Ipsa crescit & adsi milat augetq; montes/qui sunt naturæ terrestres/in medio quoq; montiũ huiusmodi meatus plurimi existunt & ca/uernæ/,riuiq; & alia quædam per Animam/quæ tales effi/cit formas,atq; huismodi ratio formatrix terræ: operansq; intus assimilat secundum naturam subteragentem, sibi ar borem/atq; arbori Ramũ excisum/quare hiis colligemus ꝙ ratio animæ inest terræ,licet sit naturæ seruilis, Q uãdo quidẽ impossibile est eam nõ uiuere /& agere opera tam mirabilia/si autem exercet opera uitæ habet quoq; uitã pro culdubio.Q đ si hæc terra sensibilis uiuit/quanto magis il la primaria.Hæc.n.est secundaria exortaq; ab illa.

Caput undecimũ.Q ualis sit status entium orbis superni.

a Sserimus pariter ꝙ omnia Entia mundi superni sunt illustria ut pote in luce excelsa:Idcirco quoq; unumqđq; eorum conspicit omnia alia per essen/tiam suam/ac in essentia alterius. Q uapropter etiam sunt ibidem cuncta in singulis & in omnibus,& lux quæ exor ta est in illis/existit infinita/Ideo etiam illorum quodlibet est maximum(maiestate cuius potentia est infinita)& pu/rum,ac uice uersa(ut uerbi gratia) sol illic est omnis stel la & oĩs stella ẽ sol ẽt,sed q̃ excellit supra alias/uocatus sol/ q̃uero nõ excellit/ nominatur stella,atq; ita quodlibet eo

conspicitur in altero conexistenti. & uniuersum uidetur in unico/ unicumq; in uniuerso Ibi quidē est motus, sed occultus:q̄a nō principiatus,neq; terminatus/ nec est aliud a mobili,sed est ipsum met mobile. Atq; ibi est quies per/ fecta neq; illa describitur per motum. Nec.n.continet mo tum. Ibidem quoq; sensus existit absolutus, siquidem nō superest aliquid sensu imperceptibile. Atq; etiā unūquod ibi existens est firmum,etiam terra. Nec enim existit/qua/ lia huiusmodi sunt infima/ac est quidem superna substan/ tia similis infimæ congeneri / sed excellit gradu/neq; uero adhuc est quisq̄ locus supior in quo existat/quoniā subit/ cit sibi eum/& exaltatur supra eundem/similiter autem In tellectus & cæli uisibiles ibi se habent / & lumen syderum ac lux eius superior. In speris nanq; unum quodq; eorum locatur extra alterum/existitq; in parte sola non in toto/nō sic partes cælorum spiritalium quarum unaquæq; est pars & totum/quādo Et.n.uideris partem perspicies totum/ & cum uideris totum perspicies partem/ uisus nāq; latus in unam partem propter subtilitatem / ac celeritatē penetrat omnia/ ut uerbi gratia/siquis circunspiciens terram intro/ spiciat omnia intima/speculatio Item mundi superni non fatigat intellectū neq; saturitate fastidio ue/ afficit siqdē nul lum patitur defectum ac speculatur inibi non tantum in/ tuetur partem unicam/ sed omnesquæ sunt optimæ/ qui/ busq; lætatur. Si nanq; aliter conspiceret tantum partē uni/ cam/illa neq; foret optima neq; letifica. Essentiæ præterea il lic existentes sunt incorruptibiles & indeficientes : neq; ut solet alia conspiciens/istas amittit desiderium conspicien/ di/sed quanto magis speculatur/ tanto magis desiderat & admiratur neq; intuendo lassat/ ut q; subinde plus robora tur. Substātiis quoq; inibi existētibus nō inest uita laborio sa afflictuosa ue s3.n.suauis. Siqdē sunt puræ ac imateriatę.

Caput

Caput Duodecimum. A quo creata sunt Entia orbis superni, & quale sit uerbum diuinum.

Viusmodi item Entia orbis superni fuerunt creata ab illo uerbo primario, quod est Sub
h stantia princeps. Neq; uero ita q ipsa Essentia prius: posterius aũt eius intellectio pducta sit, uelut in Substantiis secũdariis: sed. r. ambæ simul cõcreatæ sunt, nãq; intellectio suimet est ipse Intellectus. Addo tñ q Intellectus itelligit se ipsum primo, scdo aũt intellectiõem sui ppriã: ut planeta Iouialis reflectit ad illam suã inter cœlestia q & terrestria sũt simulacra & figuræ impssæ a supnis. Ideirco illa sũt disposita qlitatibus admirãdis, qs nõ penetrãt nisi uiri fœlicissimi: conati multũ contẽplari talia. Præcipue aũt uerbũ sapiæ diuinæ existit. Potẽtissimũ oium, uñ maiestatẽ eius utpote principis & uirtutẽ: quisnã cõprendere ualet? ac intueri uerã eẽntiã eiusdẽ in quo uerbo oia sunt cõspicabilia: & a quo ptãs creãdi ducit. Hoc. n. uerbũ est uirtus actusq; princeps: pximus succedẽti creato prio qd deín est cã una oium aliarũ creaturaq; itellectibiliũ: uidelicet imediate: pq; istas medias sensibiliũ qliũ utrarũq; oẽs cõtinent in Intellectu agẽte creato illo primo: suntq; opa illi pportionata: ipsæ aũt Intellectus agẽs est opus autori supmo pportionatũ in quẽ Intellectũ adhuc uniuersaliorẽ speculando cõuersus sublimat: & fit cã uniuersalis pcreãs oia alia subseqnter digesta Entia.

Caput Tertiũdecimum. Quomodo orbis supnus intelligat a nobis: qualisq; sit scientia Intellectus Agentis. I

T nemo qdez ualet introspicere orbẽ supnũ,
e nisi q Intellectu pualẽte sedauit Sensus, qq;

assidua mẽtis speculatõe ẽ scius/nõ p rões exẽplares,signa q̃ idicatiua more dialecticorũ. Nos ãt ita mime enitimur speculari pulchritudinẽ illã lucolẽtã:qa Sẽsus supdominatẽ nobis:neq̃ credẽdo admittimus nisi corpalia Entia,unde etiã opinamur q̃ nõ discamus nisi deducẽdo cõclusiones ex principiis pluribus suppositis. Qđ tñ nõ est uerũ in oi disciplina ẽt hic habita:qm̃ principia euidẽtia discũt absq̃ q̃ ex aliis deductiõe pbent:sunt.n.ipsa pria:quomagis igr supiora intelligunt nõ ex principiis cõclusa. Verũ inibi absolute pspicit ueritas oino absq̃ errore & fallacia:siqdem nõ p mediũ:qm̃ quom sint talia simplicia nõ admiscet illis qcq̃ alienũ accidentariũq̃/ quale cõtingit terrestribus q̃ nõ uere pspiciunt. Qui ergo hæsitat q̃ Mundus supernus sit talis/qualẽ descripsimus/auersus est ab illo: qñ aũt aliq nr̃m adepti simus uictoriã Aiæ: manifestamus eũ ita se hr̃e. Ac icctrco rursus dicimus q̃ rex Babyloniæ cõspicatus mẽte orbem illũ:dein memor retulit:Inibi nõ eẽ aliqd in aliquo/neq̃ explicuit qũo id fit:dimittẽs narratõem cœptã:ad quã absoluẽdã exordiũ fit. Qđ omnia fiũt p aliquã sciẽtiam acquisitã aut congenitã: & q̃ scia acqsita imitat naturã:qtenus scius dirigit ad assimilandũ naturæ aliqd. Scia aũt cõgenita cõnaturalisq̃ non est multiplex:sed unica: q̃ si talis insit intellectui agẽti:primatiq̃ p se inest: nec põt eã ex alia priore discẽdo acqsitam fuisse. Siqs aũt qrat unñ hmõi dignitas inest huic itellectui pnoiato. Dicimus q̃ a natura eius ppria: illicq̃ sistẽtes nõ pgrediemur ad aliã rõnẽ.eteni siqs neget sciã Intellectus Agẽtis eẽ illi cõnaturalẽ.Redarguẽtes dicimus q̃ alioqn si Intellectus acqsiuisset sciam suã:aut p aliã altiorẽ didicisset/ aut p eẽ iã ppriã qđ est ipossibile:neq̃. n.Intellectus agẽs ẽ factus Talis eẽntiæ a uerbo diuino/ut sit sciẽtia sua: ut uerbũ ipm Scia.n.Intellectus agẽus est qlitas in eo:nõ sba: Scia nãq̃.

uera est sba sciētis:ac sba uera ē scia sua: atq̧ hæc scia uera inest ipsi sbæ primæ a seipsa:iccirco quoq̧ nulla sba carēs scia tali est substātia uera:& ꝯñr est substantia particularis.

Caput Quartumdecimum. Q đ Entiū supernoꝝ unum non est nobilius essentialiter altero:& propter quid Aegyptii usi sunt litteris Hieroglyphis.

i Nter Entia Mūdi supni nulliuꝫ est nobilius substātialiter altero : sed omnia sūt illic scđm formā optimā: sicut formæ inexñtes Animo architecti effectrices sunt pares/ q̄ differūt ab effectis:uerbi gr̄a figuris parieti inscriptis:Ic/circo ēt hmōi formas supnas uocarūt Prisci exēpla/quales Plato narrauit eē sbas essentiasue inferioꝝ. Sapiētesq̧ Babylonii & Aegyptii acumine mētis introspexerūt Intelle/ctualis Mūdi spēs cōplexi sciētia aliūde traditā:uel ex seipsis inoētā:quā ēt pfessiōe ipsa sibi uēdicarūt .Siqdem enarraturi aliqd utebant̄ doctrina intellectuaria: nō aūt humanaria:ut nōnulli alii/q cōsulētes eos adhuc nō sibi uisi sunt firmiter discere ex senētiis locutiōe redditis: cōceptus ani/moꝝ acceptos scribebāt (uti oculata fide legimus)in lapides p figuras:idē in omnibus sciētiis artibusq̧ facientes: quos locabāt in tēplis tanq̄ paginas plegendas talesq̧ adeo rāt p libri eis utēsiles:qđ fecerūt ut indicarēt ꝙ Intellectus agēs imaterialis creauit omnia scđm ppriā cēntiæ cuiusli bet rōnē similitudinēq̧:quale optimū fuit pulcherrimūq̧ documētum:p qđ ut iđā ēt indicarēt qua rōne attigerunt formas illas mirādas & abscōditas:sic.n.illoꝝ scīm eēt laude dignius/qualis conditio paucis uiris contingit.

Caput Quintumdecimum. Q đ cur Eentia supna sint fa/cta talia nō ē q̄rēdū:& ꝙ Deus creādo nō utit̄ cogitatiōe.

q Vom Sciētia Aegyptioꝝ de sup̄nis rebus sit admirāda:q̄tomagis igit̄ sapientia principis creātis hmōi sb̄as in sup̄mo orbe.neq̄ explorandū pp qd Entia ista fuerunt p̄ducta talia: qm̄ ipsa existūt sūmæ rōes dignitate:eēntiæq̄ meræ:q̄s plures Deus creauit absq̄ cogitatiōe. Neq̄ pulchritudo inferioꝝ est absoluta:qm̄ hæc facta sunt ab agēte respiciēte rōnes illas ppetuas p̄narratas q̄ p̄cesserūt ab Autore primo p̄ter cogitatum alterius rōnis pulchritudinis. Et.n.q̄s non admiret̄ uirtutē essentiæ in illo Ente nobilissimo & sup̄mo:qđ creauit omnia alia absq̄ cōsultatione/ac scđ3 eēnuā suā:cuiusq̄ principalitas est rō rōnū: neq̄ ob id Eēntia ip̄a indiget respectu exploratorio taliū/nāq̄ exter næ pulchritudinis.Siq̄dem sua sibi satis ē principalitas.qđ imitatu ēt maioꝝ dicimus:q ɔcorditer asseruerūt hūc Mūdū fuisse scm̄ nō a seipso neq̄ scđ3 accn̄s/sed ab architecto sapiētissimo nobilissimoq̄:& abstracto ab omni rōne creata. Rursus tn̄ nobis q̄rēdū i fabrica huius Mūdi an agēs p̄cogitauerit in seipso cūcta agēda.an itē cogitauerit singula:creādo primo terrā orbis mediā:scđo aquā supiorē: tertio aerē altiorē aqua:q̄rto ignē sublimiorē aere:q̄nto dein uero cœlos cōtinētes omnia:sexto postea plātas & animalia diuersa sp̄ē:tn̄ inanimāte cōueniētia: cōstituēdo mēbra exteriora & interiora p modo cōueniētia opatiōibus. Im primis igr̄ si formæ reꝝ Mūdi cogitatæ fuissent singulæ a diuina mēte ad op a recte faciēda: Deus creasset unā earū post alterā ut exēplarē. Nō id aūt cōuenit Autori sapiētissimo & sb̄æ nobilissimæ supra alias:neq̄ scđo cōtingit dicere ꝙ Deus p̄cogitarit in seipso res creādas/ postea uero creauerit:sic.n.res cogitatæ/aut sunt extra ip̄m aut in ipso: & si fuerint extra ip̄3 igr̄ extiterūt prius q̄ creata sint:ꝙ si fuerint in ipso igit̄ nō indiget illaꝝ p̄cogitatiōe: siq̄dē ipsæ se

habentes ita sunt principia. Creauit itē Deus rōnē cogita/tiuæ: neq̄ ꝑcogitauit/alioq̄n foret ꝓcessus in infinitū: qđ ē falsum. Amplius artifex ꝑcogitās opus intētū ad imitatiōe3 ꝑcogitati: facit illud ꝑ insfra: At supmus Cōditor facturus aliq̄d nō imitat̄ creaturā ullā: exēplarē sed creat formā ipsā nouā imitabilē absq̄ alia: neq̄ uti̇t̄ ad id creatura instāria nō.n.q̄cq̄ externū iuuat eū: sed ex uirtute ꝓpria facit ipm̄. Quare ꝓbatū ꝙ Deus cuius nomē exaltet: creauit uniuersum absq̄ consultatiōe seu cogitatiōe. Atq̄ improbata ē soliditas sermonis aduersarioꝝ. Creauit aūt Deus primo ſb̄am unicā: uideli3 intellcm̄ agētem: cui infudit lumen fulgēs omniū creaturaꝝ ꝑcellentissimū: q̄ Intellcūs agēs ꝓximus est illi hmōi lumine potētia & simplicitate: Perq̄ istū mediū creatus est orbis supnus cōstans ex intelligētiis & animabus. Per quē postea nouata sunt inferiora sensibilia cōtēta subsimiliaq̄/nisi ꝙ Entia orbis supni sūt pura: ꝑfecta & incōmixta: alioq̄n nō forēt ꝑpetua si eēnt resolubilia & cōiūcta formæ primordiali usq̄ ad postremā. Hylæ .n. format̄ primo forma cōi: postea recipit Elemētatē: deinde alias succedētes: unde nemo pōt subterspicere illam utpote formis pluribus occultisq̄ ac insensibilibus circūindutam.

FINIS

Registrum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z
A B C D E F G H I K Oēs sunt Duerni.

Excussum in Alma Vrbium principe Roma apud Iacobum Mazochium Romanæ Academiæ Bibliopolā Anno Incarnationis Dominicæ. M.D.XIX. kl. Iunii. Pont. Sanct. D.N.D. Leonis. X. Pont. Max. Anno eius Septimo.

Errata hec lector emendato.

In Epistola Ro'e' Rauennatis ubi legitur clarisima castigetur clariss me

In Epistola Fauentini phi. vbi reperies magis optarim lege optatum: et latinis apertos. non latini apertos.

Libro primo.

		vbi reperies	legatur:
Cap.	4	id eleuationem	Ad eleuationem

Libro secundo.

Cap	2	A l speciebus	Ab speciebus

Libro tertio.

Cap.	7	A la sit perfecti bois	Perfectio

Libro sexto.

Cap.	6	Conscitur etiam	Cognoscitur

Libro nono.

Cap.	3	nec ab'q3	nec absq3
Cap.	4	intei lecualis	intellectualis.

Libro decimo.

Cap.	15	duplux	duplex
Cap.	15	Atq3 intellectiuā	atq3 intellectiuam
Cap.	16	viriusq3 mundi	vtriusq3
Cap.	17	patribus corelationis	partibus

Libro vndecimo.

Cap	4	quidem ilia	illam

Libro duodecimo

Cap.	1	tum inicem	inuicem
Cap.	2	perce'est s horologicasq3	percelestis
Cap.	22	aius noster dissolutu	dissolutus

Libro tertiodecimo

Cap.	3	est infinita	i finita
Cap.	5	trangressas	transgressas
Cap.	5	non nmeretur	numeretur
Cap.	6	optando opert	optando
Cap.	8	minimo	minimo

Libro quartodecimo

Cap.	4	expositiuuri	expositiuri
Cap.	81	quantomagis infirmatur	informatur
Cap.	11	ac etiam vnumquod	vnumquodq3

Libro denique. 7. vbi in superiori margine impressoris ignauia scriptum est. 36 scribatur 35. et contra.

Sepenumero comperies lector doctissime litteras euersas aut commutatas multa q3 nola per diphthongon scribenda quae non diphthongata sunt aut e conuerso. Item quod relatiuū aduerbialiter impressum et e contrario (si non pigebit) pro ceteris limare & exactissime. quin etiam quodcūq3 a se paro separatum emanatum vtpote separata separabilis inseparabilis &c. quod per pe videbis perperam annotatum.

Bernardinus de Guidoctis Vicētinus Artiū professor studiosis bene agere.

ARISTOTELIS Stagiritae Phylosophorum omnium quot sunt: quot fuerunt: et quot post hac alius erunt in annis: facile principis eminentissimi atque emunctissimi: Theologiam: sive misticam Phylosophiam: iuxta aegyptiorum dogmata ex graeco fonte uberrimo in Arabicum idioma deduxit fidus admodū interpres Abenama Assyrius: hoc est Sarracenus: nā quos hodie Sarracenos appellamus olim Assyrii dicebantur: veluti quos nūc tartaros: prius scythae: Moses aūt Rovas Arabicae linguae peritissimus apud Cyprū ex Arabico in Latinum volavit. Petrus Nicolaus ex Castellaniis Faventinus Phylosophus: atque humani corporis moderator nō obscurus: adamussim per capita in ordinem redegit et in Romanū sermonē renovavit. Demū Lucas Gauricus Astrologorum Alpha Artium doctor: et sacrosanctae Theologiae non ignarus: huic celeberrimo volumini supremā imposuit limā: sed quos prorsus purgare nō potuit errores: nō sibi: sed rurali Calcographo ascribatis obsecro. Expectate insuper prope diem alia monumenta antiquorum phylosophorum nunquā ante hac Latinis aperta: quae nr hic Roseus antiquarius literarum nō immunis, rerū ue abditarum perscrutator diligentissimus: ac fortunatissimus (dūm et pelago: et terris iter faceret. Ad eoas regiones) apud Damascū cōperit: moxque imprimēda curabit: adminiculo et Divi Leonis Decimi Pontificis pientissimi: qui semper virtute praeditos nedū fovere. Imo amplissimis muneribus atque honoribus decorare consuevit: Cui Deus omnipotens ad votum vota secundet.

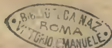
Ex urbiū principe Roma kl. Iunii: labēte āno Xpianae lyturgiae. M. D. XIX

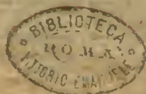
Francisci Macini Faventini praesbyteri ac Rhetoris. Eulogiū.

Haec lege Aristotelis memphitica scita disertis:
Quisquis es: in verum ac actutice crede Deum.
Autoris reliqui vos cedite iure labores.
Omnibus hoc unum nobile praestat opus.
Cedite vos quoque iure sophi quicunque recentes
Ecphrastes elegans Nicoleosque scius.
Sublimis sophiae theoremata condita scribit:
Et facili et latio hic famine posse docet.

Io. Petri Fereti. I. V. D. et Canonici Ravennatēsis. carmen.

Quos Macomactus Arabs sophiae penetralia Acerucos
Presserat in tenebris Incliti Aristotelis.
Munera sacra diu nostris quaesita latinis
Philosophis: Rosei dat pia cura mei.
Alter Triptolemus: latio bene parta vireti
Portio sic aeterni nascitur huius ope.
Confer enim divina aliorum antiqua reperta:
Nullum pro meritis est reperire parem.
Placatum Francisce tibi nitet ordine Coelum:
Immortale Aeuum pace Leonis habe.
Excipiat var. is applausibus orbis: et uni.
Debeat immensum: qui bona tanta tulit.

BIBLIOTECA
ROMA
VITTORIO EMANUELE